

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
“НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ”

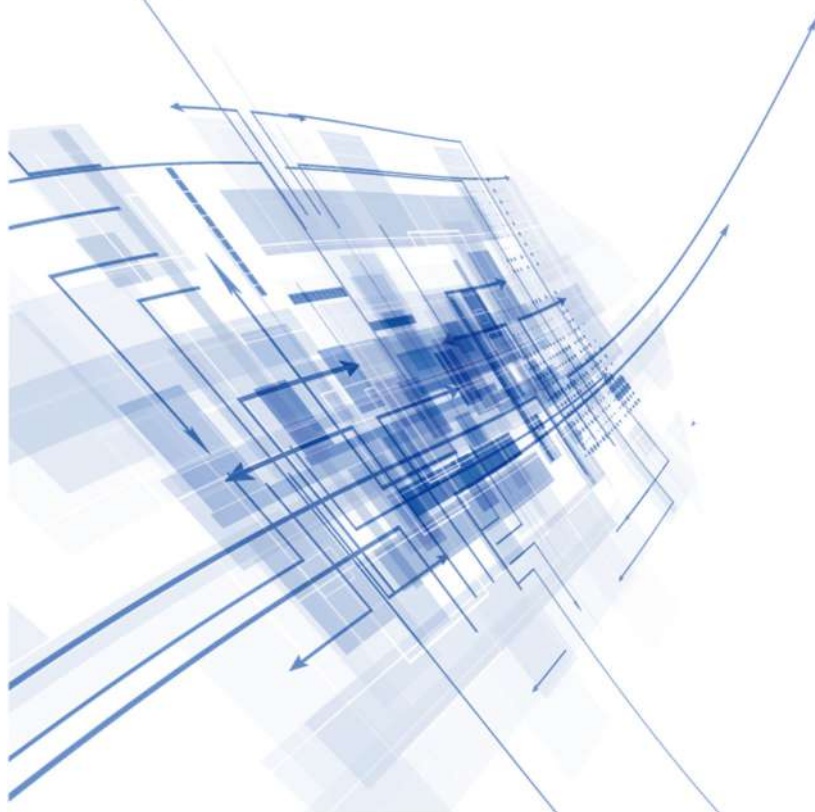
ДУАЛЬНА ОСВІТА: КРОК У ПРОФЕСІЮ

КИЇВ
2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ
ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»

ДУАЛЬНА ОСВІТА: КРОК У ПРОФЕСІЮ

КИЇВ
2025

УДК 37.046 (047)

Рекомендовано до видання Науково-методичною радою Науково-методичного центру ВФПО (протокол від 24.02.2025 № 2)

Відповідальний за випуск: Алла ЧАЙКОВСЬКА, завідувач відділу
Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової
передвищої освіти»

Редактор: Ірина СЄРОВА

Д 11 **Дуальна освіта: крок у професію.** — Київ : Науково-методичний
центр ВФПО, 2025. – 207 с.
ISBN 978-617-7283-79-8

Збірник призначено для закладів освіти, роботодавців та їх об'єднань, експертів в галузі освіти, здобувачів освіти, органів державної влади, місцевого самоврядування, які опікуються питаннями освіти, інших суб'єктів, зацікавлених у розвитку кадрового потенціалу і поширенні дуальної форми здобуття освіти в Україні.

УДК 37.046 (047)

ISBN 978-617-7283-79-8

© Державна установа «Науково-методичний центр вищої та фахової
передвищої освіти»)

Всі права охороняються. Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якій формі без письмової згоди Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти»).

ПЕРЕДМОВА

В Україні створюються сприятливі умови для популяризації та поширення дуальної форми здобуття освіти (ДФЗО), що є одним з напрямів розбудови соціального партнерства в освітній сфері, синергії освіти, виробництва, громад, а також заохочення молоді до навчання в компаніях, повоєнної відбудови та відновлення країни.

За період проведення пілотного проєкту напрацьовано практичні кейси впровадження ДФЗО в Україні. Є певний досвід, здобутки, проблеми, рекомендації впровадження дуальної форми.

Здобувачі мають змогу навчатися в реальних умовах виробництва, тобто закріпити отримані теоретичні знання, отримані у закладі освіти на практиці. Це значно підвищує рівень їхньої компетентності.

У процесі запровадження ДФЗО виникають нові напрями співпраці між закладами освіти та роботодавцями, забезпечується відповідність освітніх/освітньо-професійних програм вимогам ринку праці. Тобто здобувачі освіти, отримавши диплом, уже мають досвід роботи за фахом, що є значною перевагою під час пошуку першого місця праці або дає змогу розвиватися на підприємстві, в компанії, де вони проходять навчання. Це створює найкращі умови для їхньої подальшої кар'єрної реалізації та професійного зростання.

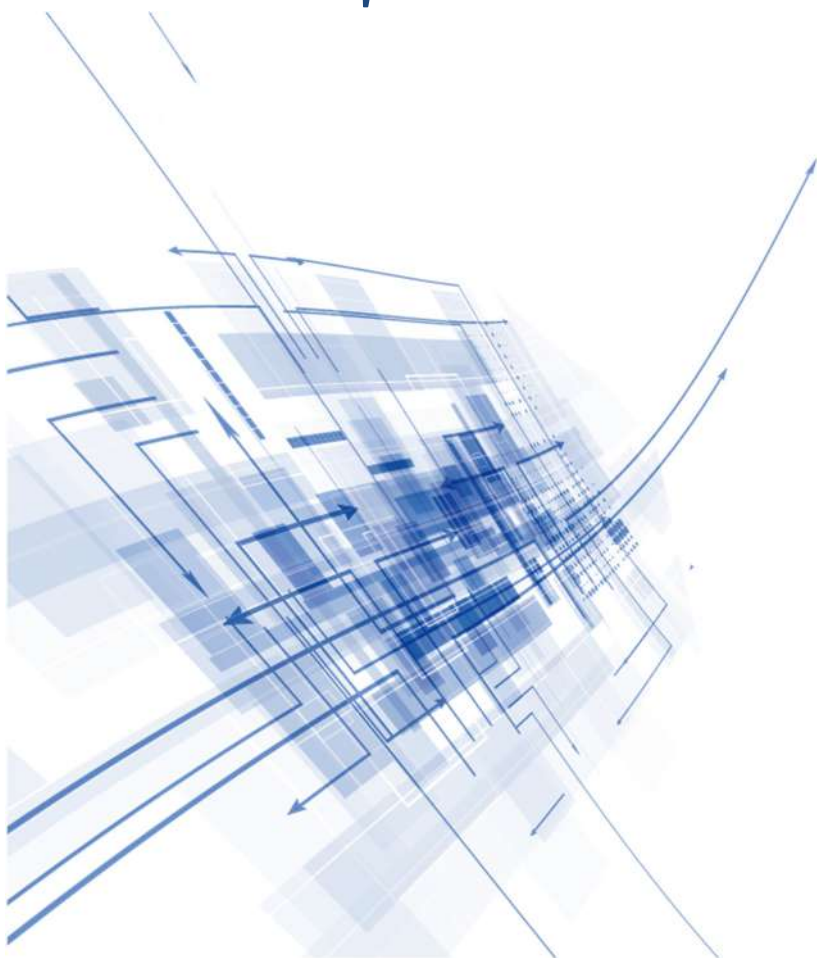
Дуальна освіта сприяє швидшій адаптації випускників до ринку праці, підвищує їхню конкурентоспроможність, допомагає знайти перше робоче місце, працевлаштуватися без досвіду та дає роботодавцям змогу залучати перспективних фахівців ще під час навчання, готуючи кадри відповідно до своїх потреб та маючи змогу закрити кадровий голод, який підсилювався у роки війни. Загальновідомо, що взаємодія між закладами освіти та роботодавцями дає змогу скоротити розрив між теоретичною підготовкою здобувачів і реальними потребами ринку праці.

Партнерство бізнесу та освіти — це шлях до якісних змін і розвитку талановитої молоді, яка відбудує, змінить та зміцнить майбутнє української держави.

Популяризуємо кращі практики впровадження ДФЗО. На шпальтах медіаресурсів Науково-методичного центру ВФПО розповідаємо про реальні практичні кейси конкретного здобувача, закладу освіти, підприємства/компанії.

НАВЧАЙСЯ, ПРАЦЮЮЧИ

НАВЧАЙСЯ, ПРАЦЮЮЧИ!

Ірина ПЕРЕВОЗОВА, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва та маркетингу, координатор дуальної освіти **Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу**

В Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу реалізується дуальна форма підготовки фахівців, яка передбачає тісну співпрацю зі стейкхолдерами.

Здобувачі ІФНТУНГ, що навчаються за ДФЗО, мають змогу поєднувати теоретичне навчання з практичною підготовкою на базі підприємств-партнерів. Такий підхід дає змогу здобувачам освіти отримати реальний досвід роботи ще під час навчання, підвищуючи свою конкурентоспроможність на ринку праці.

Одним з ілюстративних кейсів є приклад здобувача групи АТ-23-3 Павла МОСКАЛЬЧУКА, який навчається за ДФЗО за ОП «Автомобільний транспорт» та проходить навчання на ТОВ «Альянс-ІФ» Škoda (група Альянс).

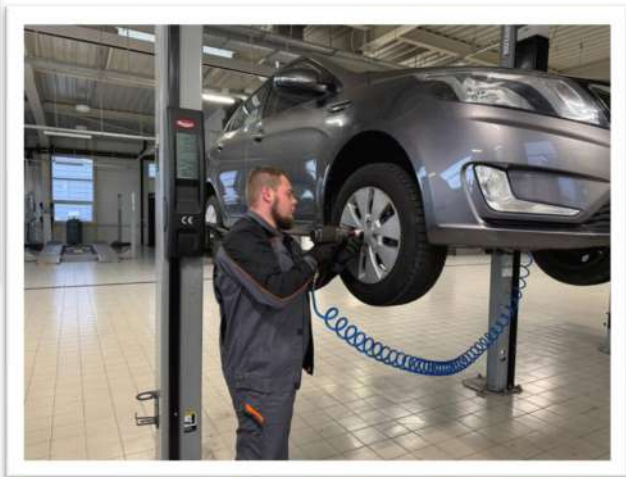
Для переходу на навчання за ДФЗО готується пакет документів: заява здобувача, двосторонній та тристоронній договори, згода

суб'єкта господарювання, який завершується наказом по університету про переведення. Підготовка здійснюється з використанням методичних рекомендацій Науково-методичного центру ВФПО, на базі яких в ІФНТУНГ розроблено повний спектр методичних рекомендацій. Детальніше за посиланням

<https://nung.edu.ua/department/kcdo>.

Зокрема:

- кафедра розробляє додаток до навчального плану для здобувача, який навчається за ДФЗО (витяг з навчального плану);
- складається графік освітнього процесу на підприємстві та в університеті (модель поділеного дня);
- розробляється індивідуальний навчальний план для здобувача;
- призначаються відповідальні особи за ДФЗО від кафедри та наставник на підприємстві.

Індивідуальний навчальний план

ІНСТРУКЦІЯ
Процес навчання студентів

Відповідальний за навчання: *Доктор Ірина Іванівна*

Відповідальний за оцінку: *Доктор Ірина Іванівна*

Спеціалізація: *ІТ*

Курс: *1*

Семестр: *1*

Віс: *2022-2023*

Директор інституту: *Доктор Ірина Іванівна*

Відповідальний за навчання: *Доктор Ірина Іванівна*

Відповідальний за оцінку: *Доктор Ірина Іванівна*

Назва дисципліни	Відповідальний за навчання	Відповідальний за оцінку	Відомості про навчання	Відомості про оцінку
1. Програмування на мові Python	Доктор Ірина Іванівна	Доктор Ірина Іванівна	Відомості про навчання	Відомості про оцінку
2. Алгоритми та структури даних	Доктор Ірина Іванівна	Доктор Ірина Іванівна	Відомості про навчання	Відомості про оцінку
3. Системи управління базами даних	Доктор Ірина Іванівна	Доктор Ірина Іванівна	Відомості про навчання	Відомості про оцінку
4. Інтернет-технології	Доктор Ірина Іванівна	Доктор Ірина Іванівна	Відомості про навчання	Відомості про оцінку
5. Мобільні технології	Доктор Ірина Іванівна	Доктор Ірина Іванівна	Відомості про навчання	Відомості про оцінку

Періодично здійснюється моніторинг і контроль навчання здобувача на робочому місці. Відбувається комунікація відповідальних осіб за ДФЗО і наставників для координації освітнього процесу і розв'язання оперативних питань. Двічі на місяць відповідальний за ДФЗО від кафедри комунікує з наставниками на підприємстві.

Наставник із підприємства залучається для оцінювання практичних завдань. Він контролює виконання здобувачем завдань у виробничих умовах, надаючи рекомендації та коментарі. Наставник оцінює не лише результати роботи, а й професійну поведінку: точність, дисципліну, роботу в команді.

Він постійно контролює виконання індивідуального навчального плану, результати якого заносить в Google Форму. Використовуючи систему балів, наставник фіксує інформацію в Формі і надсилає викладачу.

Форма оцінювання знань студентів, які навчаються за ДФЗО

sof@nirp.edu.ua [Завантажити таблицю](#)

Зверніть увагу! Ця форма використовується для оцінювання знань студентів.

Електронна пошта *

☒ Укажіть в цій формі електронну адресу sof@nirp.edu.ua

Назва дисципліни

Електроніка та електронне обладнання

ПІБ, група здобувача вищої освіти

Москаленко Павло Русланович, гр. А7-23-3

Вид роботи, над якою проводиться оцінювання

☒ Лекції (теоретичні) знання

☐ Практичні роботи

☒ Лабораторні роботи

Оцінювання знань здобувачів (бал)

Лекції - 10, Лабораторії - 30

Дата	Відомості про студента	Електроніка та електронне обладнання	Міністр освіти України	Лекції (теоретичні) знання, Лабораторії	Лабораторії	Підсумок
25.11.2024 10:10:36	sof@nirp.edu.ua	Електроніка та електронне обладнання	Міністр освіти України	10	30	40

Бали, які виставив наставник, враховують викладачі дисципліни і заносять в електронний журнал здобувача.

Самостійна робота здобувача також відбувається через систему Moodle, де розміщені лекції, текстові матеріали, які надає викладач. Оцінки, виставлені за роботи в Moodle, викладач переносить в електронний журнал.

Раз на семестр проводиться опитування здобувачів, викладачів, наставників для оцінювання якості навчання (результати опитувань розміщуються на сторінці КЦДО).

Впровадження дуальної форми навчання в автомобільних компаніях сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, які

володіють як глибокими теоретичними знаннями, так і практичними навичками, необхідними для успішної професійної діяльності.

Дуальна форма здобуття освіти є реальним «містком» між університетськими знаннями та світом професійної діяльності, що робить її неймовірно цінною для кожного здобувача.

Посилання на відео: <https://youtu.be/MfnO74DmaG4>

ДОСВІД ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПОЛІСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Матеріали підготувала **Віта БУГАЙЧУК**, кандидат економічних наук, доцент, керівник Навчально-наукового центру дуальної освіти

Кейс випускника спеціальності 051 Економіка Яковенка Дмитра

Дуальна освіта — це унікальна можливість для студентів здобути не лише теоретичні знання, а й реальний досвід роботи у професійній сфері. Під час навчання у **Поліському національному університеті** я працював на трьох різних посадах у різний період часу. Кожен етап дав мені важливі навички, а також допоміг знайти баланс між освітнім процесом і професійною діяльністю.

Поєднання роботи та навчання вимагало чіткої організації часу, самодисципліни та вміння швидко адаптуватися до змін. Кожне місце роботи мало свої особливості, і я поступово набирався досвіду, переходячи від одного етапу до іншого.

Перший етап: Менеджер зовнішньоекономічної діяльності у ПП «Галекс Агро»

Першою моєю роботою було ПП «Галекс Агро», де я працював менеджером зовнішньоекономічної діяльності. Посада вимагала від мене знань у сфері міжнародної торгівлі, логістики, фінансів і маркетингу. Моїми функціями були підготовка контрактів, аналіз ринків та комунікація з іноземними партнерами. Робота дала мені змогу зрозуміти принципи міжнародної торгівлі та навчитися вести переговори з іноземними компаніями.

Дисципліни, які я вивчав у ЗВО, допомагали мені краще розуміти процеси роботи, а отримані на практиці знання — ефективніше вивчати теорію.

Робота у ПП «Галекс Агро» навчила основ міжнародної торгівлі, аналізу ринків і стратегічного планування, що стало відмінним стартом у професійній кар'єрі.

Другий етап: Диспетчер у ТОВ «Агрофірма "Київська"»

Після завершення роботи у «Галекс Агро» я перейшов у ТОВ «Агрофірма "Київська"», де виконував функції диспетчера.

Робочі процеси та їх поєднання з навчанням

Гнучкий графік: оскільки агропідприємство працювало в сезонному режимі, я міг адаптувати графік практичного навчання відповідно до навчання в університеті. У період посівної та збору врожаю навантаження було більшим, тому доводилося планувати освітній процес заздалегідь.

Щоденні завдання: організація руху техніки, моніторинг витрат пального, контроль логістичних операцій — усе це вимагало високої концентрації та вміння швидко реагувати на зміни.

Практичне застосування знань: предмети, пов'язані з управлінням підприємством, агрономією та економікою виробництва, безпосередньо допомагали у роботі. Наприклад, я використовував знання про витрати та планування для оптимізації ресурсів компанії.

Поєднання з навчанням: у пікові періоди роботи я компенсував навчальні години самостійним опрацюванням матеріалу та складанням іспитів у індивідуальному порядку. Такий етап допоміг мені навчитися оперативного управління логістикою та координації виробничих процесів, що значно розширило досвід у сфері агробізнесу.

Третій етап: провідний державний аудитор у Держаудитслужбі

Після досвіду в аграрній логістиці я продовжив практичне навчання в Управлінні Північного офісу Держаудитслужби в Житомирській області на посаді провідного державного аудитора і

займався аналізом фінансових документів та перевіркою використання бюджетних коштів.

Робочі процеси та їх поєднання з навчанням

Чіткий графік роботи: на відміну від попередніх посад, робота в державній установі мала стабільний розклад, що давало змогу більш ефективно планувати освітній процес.

Робота з документами та аудит: я проводив перевірки підприємств аграрного сектору, аналізував бюджетні витрати, виявляв порушення та брав участь у підготовці звітів.

Застосування теоретичних знань: дисципліни, пов'язані з державним управлінням, аудитом та економікою, я безпосередньо застосовував у роботі.

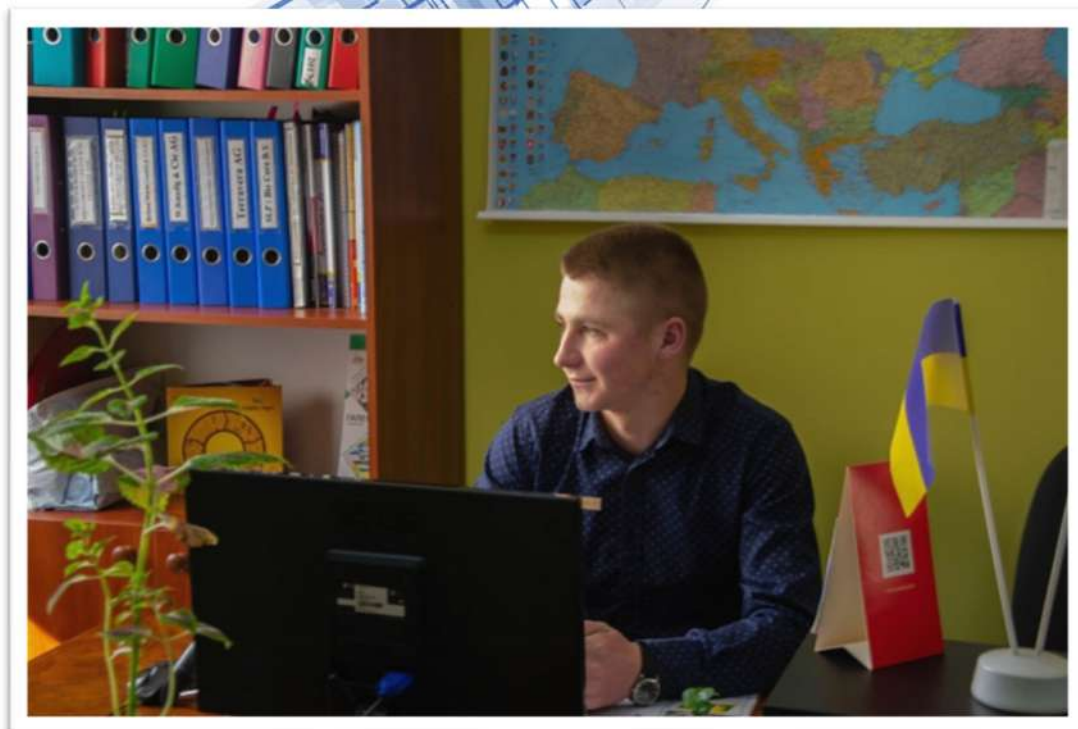
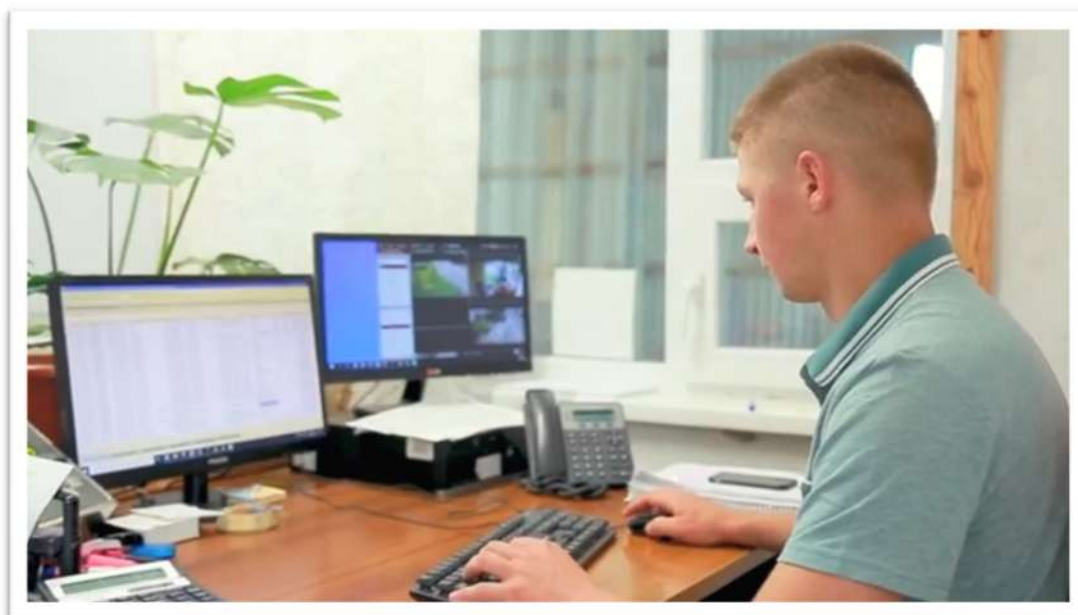
Поєднання з навчанням: оскільки аналітична робота вимагала зосередженості, я навчався за індивідуальним графіком, а практичні навички аудиту допомагали краще розуміти фінансову сторону аграрного бізнесу.

Такий досвід дав змогу розвинути аналітичні навички, стратегічне мислення та глибше зрозуміти роботу державних фінансових механізмів.

Висновок

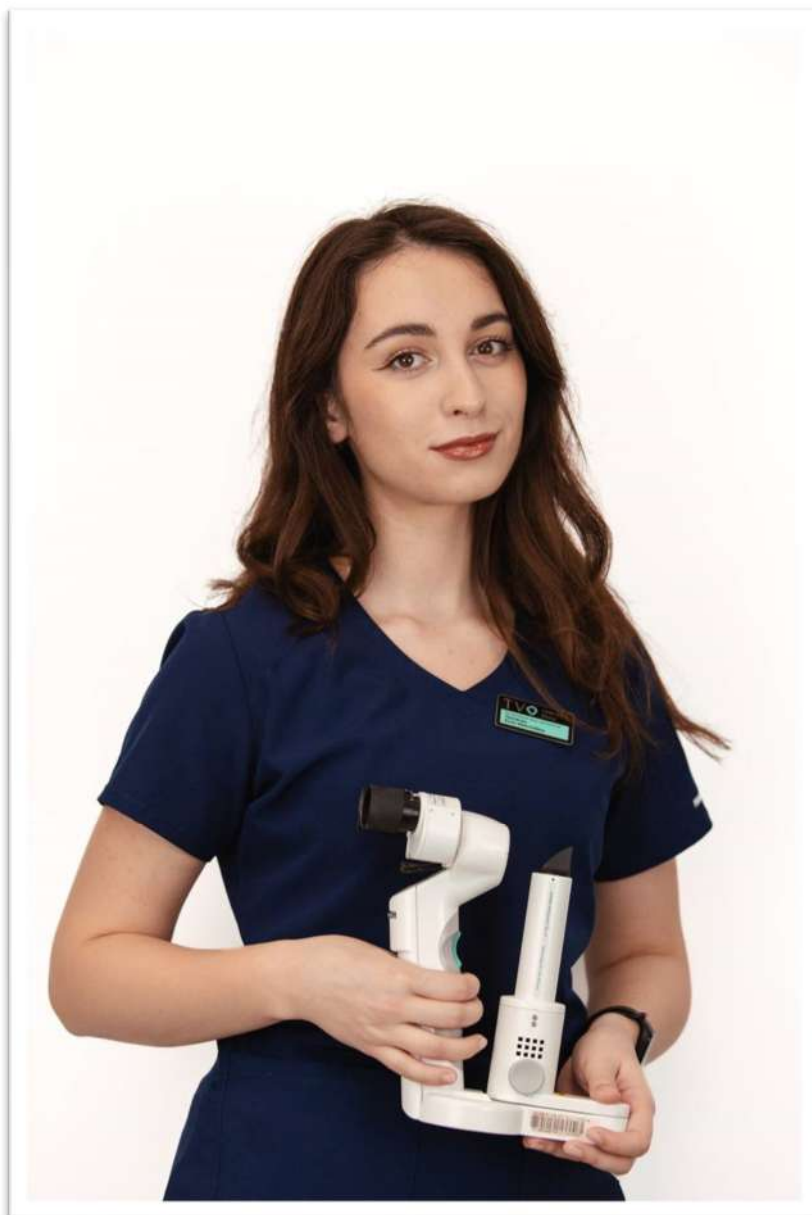
Поєднання навчання з роботою у трьох різних сферах сприяло розвитку професійних навичок в міжнародній торгівлі, аграрному виробництві та фінансовому аудиті, вдосконаленню тайм-менеджменту та багатозадачності під час навчання та роботи в реальних умовах, дало змогу отримати цінний досвід в управлінні виробничими процесами, що підвищило мою конкурентоспроможність на ринку праці.

Дуальна освіта дала змогу не лише отримати диплом, а й сформувати реальні кар'єрні перспективи, заклавши міцний фундамент для подальшого професійного зростання.

Дуальна освіта у ветеринарній медицині: особливості та переваги. Особистий досвід

КЕЙС здобувачки спеціальності 211 Ветеринарна медицина Юлії ЛЯХОВЧУК

Мій шлях у ветеринарній медицині був тісно пов'язаний із дуальною освітою, і саме це стало для мене ключем до впевненості у професії. Навчаючись в університеті, я мала унікальну можливість

поєднувати навчання та роботу у клініці. Це була чудова нагода об'єднати теоретичні знання із реальним практичним досвідом.

Таким місцем для мене стала ветеринарна клініка «Зоолукс», де я не лише могла спостерігати за досвідченими лікарями, але й самостійно виконувала певні процедури під чітким наглядом. Я мала нагоду працювати у відділеннях, як-от терапевтичне, реанімації та стаціонару, а також в хірургічному. Все це допомогло мені розвинути навички комунікації із власниками улюбленців, колегами, я навчилася швидко реагувати на непередбачувані обставини та приймати швидкі рішення.

Переваги дуальної освіти

Практичний досвід: раннє занурення у роботу допомагає краще зрозуміти тонкощі професії.

Професійні зв'язки: нагода знайти наставників і побудувати професійну мережу ще до закінчення навчання.

Можливість працевлаштування: завдяки дуальній освіті я отримала повноцінне працевлаштування після отримання диплома.

Упевненість у виборі професії: знання реалій роботи допомагає краще зрозуміти, чи справді ця справа до душі.

Чудове поєднання з навчанням: завдяки індивідуальному графіку я змогла успішно поєднувати відвідування університету та роботу у клініці, а теоретичні знання допомогли у роботі з реальними пацієнтами.

Отже, дуальне навчання — це не просто навчання, це вміння поєднувати теоретичні знання та практичний досвід, це шлях до становлення справжнього фахівця. Мій досвід показав, що найкращий спосіб чогось навчитися — це поєднувати роботу мозку та рук, і дуальна освіта всіляко цьому сприяє.

Якщо ви, як і я, обрали ветеринарну медицину своєю професією, щиро раджу скористатися дуальною освітою. Адже вона відчиняє двері у світ практики, дарує безцінний досвід та допомагає відчувати впевненість у своїй силі.

І хоч тепер я працюю вже у новій клініці (Клініка ветеринарної офтальмології «TVO» м. Київ), однак все ще з теплотою у серці згадую часи дуальної освіти.

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

(кейси здобувачів освіти)

Ігор КОВАЛЕНКО, доктор біологічних наук, професор, ректор
Ірина ТОДЕРЮК, директор Центру підвищення кваліфікації, перепідготовки, удосконалення керівних працівників і спеціалістів

Співпраця із провідними підприємствами аграрного сектору економіки України є одним із пріоритетних завдань Сумського НАУ. Підготовка конкурентоздатного, адаптованого до умов виробництва фахівця та невідпинний розвиток технологій вимагають якісної інтеграції бізнесу, освіти і науки. Основний меседж — посилення співпраці з провідними стейкхолдерами в контексті розвитку дуального навчання з метою поглиблення фахових компетентностей здобувачів вищої освіти.

Наводимо досвід здобувачів вищої освіти, які навчалися за дуальною формою здобуття освіти такий.

ФЕДОРКО Владислав навчався за ДФЗО на базі ТОВ «МВК» Єкатеринославський» у період 2024-2025 рр. На момент переведення на навчання за ДФЗО він був студентом 3 курсу за ОС «бакалавр» спеціальності Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва.

Станом на 20.02.2025 року здобувач продовжує навчання за ДФЗО та працює

на посаді помічника зоотехніка, а також набув практичних навичок, зокрема працює в програмному забезпеченні Альпро (програма керування доїльною залю), в програмі керування стадом Dairy Comp305 вводить первинну інформацію про народження, переведення, вибуття тварин, бере участь в технологічній лінійці процесів – випоювання молоком та відлучення телят, вакцинації тварин, контрольного зважування тварин, технологічних перегрупувань тварин, має навички первинної ідентифікації тварин і знає документообіг цих процесів, вміє визначати суху речовину інгредієнтів раціону.

ПУГАЧ Владислав студент 3 курсу за ОС «бакалавр», спеціальність Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва, навчався за ДФЗО на базі ТОВ «МБК» Єкатеринославський у період 2024-2025 рр.

Станом на 20.02.2025 року здобувач продовжує навчання за ДФЗО та працює на посаді помічника зоотехніка, а також набув практичних навичок, зокрема виконує первинну ідентифікацію

тварин, знає перелік документів, необхідних для реалізації тварин та вміє їх оформлювати через агентство ідентифікації тварин, працює в програмному забезпеченні Племофіс, вміє складати звіт про рух тварин на підприємстві, розраховувати середньодобовий приріст тварин, реєструвати та ідентифікувати новонароджених телят.

СЕЛЮК Єгор навчався за ДФЗО на базі ТОВ «Вінницька птахофабрика» у період 2022-2024 рр. На момент переведення на

навчання за ДФЗО Єгор був студентом 1 курсу за ОС «магістр» спеціальності Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва.

СЕЛЮК Єгор пройшов шлях від стажера начальника дільниці (2022 р.) до підмінного начальника дільниці (2023 р.). Після випуску з університету (2024 р.) він отримав підвищення та працює на посаді начальника дільниці на базі ТОВ «Вінницька птахофабрика».

БЕРЕЖНИЙ Олександр навчався за ДФЗО на базі ПрАТ «МХП» у період 2023-2024 рр. На момент переведення на навчання за дуальною формою Олександр був студентом 1 курсу за ОС «магістр» спеціальності Харчові технології.

Олександр пройшов шлях від начальника технологічного відділу ПрАТ «Миронівська птахофабрика» (2023 р.) до начальника технологічного відділу Філії «Переробний комплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика» (2024 р.) Після випуску з університету (2025 р.) Олександр отримав підвищення та працює на посаді начальника технологічного відділу Департаменту якості та розвитку продуктів ПрАТ МХП. Теоретично-практичні знання, здобуті під час навчання, здобувач-дуальник підтвердив успішно захищеною кваліфікаційною роботою з оцінкою 5 (95 балів).

ГОРБАТЮК Ольга навчалася за ДФЗО на базі Філії «Переробний комплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика» у період 2023-2024 рр. На момент переведення на навчання за дуальною формою Ольга була студенткою 1 курсу за ОС «магістр» спеціальності Харчові технології.

Ольга пройшла шлях від фахівця із стандартизації, сертифікації та якості Філії «Переробний комплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика» (2022 р.) до провідного фахівця із стандартизації, сертифікації та якості Філії «Переробний комплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика» (2023 р.). Після випуску з університету (2025 р.) ГОРБАТЮК Ольга отримала підвищення та працює на посаді керівника групи із стандартизації, сертифікації та якості ТОВ «Вінницька птахофабрика». Теоретично-практичні знання, здобуті під час навчання, студентка підтвердила успішно

захищеною кваліфікаційною роботою з оцінкою 5 (90 балів).

ЮРЧЕНКО Василь у період 2023-2024 рр. був студентом 1 курсу за ОС «магістр» спеціальності Харчові технології і навчався за ДФЗО на базі Філії «Переробний комплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика» Василь пройшов шлях від молодшого майстра дільниці цеху первинної обробки птиці Філії «Переробний комплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика» (2023 р.) до майстра дільниці цеху первинної обробки птиці (2024) Філії «Переробний комплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика» (2024 р.). Теоретично-практичні знання, здобуті під час навчання, здобувач-дуальник підтвердив успішно захищеною кваліфікаційною роботою з оцінкою 5 (90 балів).

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ПРОЄКТУ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВКУ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ «ТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ» КАФЕДРИ ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ, НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ У 2024-2025 н.р.

Олена ЛАЗАРЕВА, доктор наук з фізичного виховання та спорту,
професор, завідувач кафедри терапії та реабілітації

Дуальна освіта — це формат навчання, який компенсує теоретичну підготовку в закладі освіти практичною діяльністю на робочому місці. В Україні цей підхід поки що є відносно новим, проте активно впроваджується в різні сфери, зокрема фізичну терапію та реабілітацію.

Кафедра терапії та реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України бере участь в експериментальному проєкті Міністерства охорони здоров'я України щодо впровадження дуальної форми навчання для підготовки фахівців з реабілітації. Ця ініціатива спрямована на якісну підготовку висококваліфікованих медичних працівників і збільшення їх практичної частини підготовки, що сприятиме удосконаленню освітніх програм у закладі вищої освіти та збільшенню кількості фахівців у реабілітаційних відділеннях.

Умови участі у проєкті

- Студенти мають навчатися не менше трьох років на денній формі за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація (або Фізична терапія, ерготерапія).

- Мати середній бал успішності за попередній навчальний рік не менше 80% для бакалаврів (третій рік навчання) та 75% магістрів.

- Пройти співбесіду в обраному закладі охорони здоров'я.

Натепер на кафедрі терапії та реабілітації за дуальною формою навчається п'ять студентів-магістрів, ще чотири студенти – на етапі оформлення договору. Тому очікуємо на плідну співпрацю із Клінічною лікарнею «Феофанія» Державного управління справами та

Державною установою «Інститут травматології та ортопедії НАМН України». Зупинімося на студентах, які беруть участь у проєкті, та дізнаємося про їх обов'язки на робочих місцях.

Нацевич Катерина Андріївна, здобувачка другого магістерського рівня вищої освіти групи 2МЗ-ФТЗ, працює на посаді асистента фізичного терапевта у відділенні реабілітації фізичної та медико-психологічної реабілітації Комунального некомерційного підприємства «Обласна клінічна лікарня ім. О.Ф.Гербачевського» Житомирської обласної ради. Робота студентки спрямована на стаціонарну та амбулаторну медичну реабілітаційну допомогу пацієнтів з ураженням опорно-рухового апарату й нервової системи.

Задорожня Вікторія Ігорівна, здобувачка другого магістерського рівня вищої освіти групи 1МЗ-ТРЗ, працює на посаді асистента фізичного терапевта у лікувально-реабілітаційному центрі медичного центру ТОВ «БЦ КЛІНІК». Робота студентки спрямована на реабілітаційну допомогу пацієнтам з ураженням опорно-рухового апарату (а саме після ендопротезування суглобів) й нервової системи, а також військовим після ампутації кінцівок.

Алієв Магеррам Ахмед Огли, здобувач другого магістерського рівня вищої освіти групи 1МЗ-ТР2, працює на посаді асистента фізичного терапевта у Комунальному некомерційному підприємстві «Київська міська клінічна лікарня №8» Виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації). Робота студента орієнтована на цивільних пацієнтів після ендопротезування, пацієнтів після перенесеного інсульту (особлива увага зосереджена на навчанні аналізу ходи), а також на військових із різними видами ампутацій: високі, низькі тощо.

Дмітрієв Василь Володимирович, здобувач другого магістерського рівня вищої освіти групи 1МЗ-ТР2, працює на посаді асистента ерготерапевта центру реабілітаційної медицини Комунального некомерційного підприємства Київської обласної ради «Київська обласна клінічна лікарня». Робота Дмитра спрямована на роботу з військовими переважно з мінно-вибуховими травмами, після ампутацій та нейротравмами.

Мироненко Станіслав Олегович, здобувач другого магістерського рівня вищої освіти групи 1МЗ-ТР2, працює на посаді асистента фізичного терапевта у відділенні реабілітації Комунального некомерційного підприємства «Броварська багатoproфільна клінічна лікарня» територіальних громад Броварського району Київської області. Робота студента спрямована на відновлення оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня життєдіяльності особи з метою сприяння її інтеграції в суспільство.

Для здобувачів було розроблено індивідуальний графік освітнього процесу, який було затверджено на засіданні кафедри та погоджений навчально-методичним відділом НУФВСУ. Необхідно зазначити, що практична підготовка займає близько 60% навчального часу та всі вибіркові дисципліни винесені на опрацювання у ЗОЗ.

Варто підкреслити, що для кожного здобувача на основі індивідуального графіка освітнього процесу керівництвом НУФВСУ та ЗОЗ був погоджений Щоденник підготовки фахівця з реабілітації за ДФЗО, який заповнюється під керівництвом координатора від університету та наставника на робочому місці.

Досвід впровадження дуальної форми здобуття освіти у НУФВСУ

Студенти, які беруть участь у дуальному навчанні, мають змогу працювати в реальних умовах, а не тільки освоювати теоретичні знання в аудиторіях. Для майбутніх фізичних терапевтів це означає безпосередню взаємодію з пацієнтами, практикуючи сучасне лікування та напрацьовуючи навички роботи в міждисциплінарній команді.

Зі слів **Станіслава Мироненка**: «Я

зрозумів, як насправді виглядає робота фізичного терапевта. Тепер я можу отримати отримані знання не лише в зошитах, а й у реальному житті».

Дуальна форма освіти часто передбачає офіційне працевлаштування вже під час навчання. Це означає, що випускники мають реальний досвід роботи, а багато з них після завершення навчання залишаються.

Наставник: *«Для нас це можливість виростити власних фахівців. Ми інвестуємо в навчання студентів, які згодом стоять нашими цінними співробітниками»*, — **Борзенкова Лілія Миколаївна**, завідувач відділення реабілітації ЗОЗ.

Взаємодія із викладачами та досвідченими професіоналами,
Не витрачають роки на теоретичне навчання, а потім проходять стадії, натомість студенти відразу поєднують обидва процеси. Це дає змогу швидше бути компетентним.

Станіслав Мироненко: *«Я не просто виконую завдання, а можу поставити запитання, отримувати рекомендації та навчитися у професіоналів, які працюють у цій сфері десятки років. Дуальна освіта допоможе мені швидше адаптуватися до майбутньої професії. Я вже знаю, що мене чекає після випуску»*.

Оскільки навчання комбінується із роботою, студенти можуть відчувати значне навантаження. Іноді доводиться жертвувати вільним часом, щоб виконувати як навчальні завдання, так і робочі обов'язки.

«Часом важко поєднувати роботу в лікарні та навчання в університеті. Доводиться планувати час до хвилини», — **Станіслав Мироненко**.

Впровадження дуальної форми навчання у підготовку фізичних терапевтів у Національному університеті фізичного виховання та спорту України — це важливий крок у розвитку реабілітаційної освіти в країні, що допомагає розвивати партнерство між роботодавцями та партнерами і в майбутньому сприятиме зменшенню рівня безробіття випускників. Такий підхід дає змогу студентам отримувати практичні навички в реальних умовах роботи, що значно підвищує якість підготовки майбутніх фахівців, які легше адаптуються до професійного середовища.

Однак разом із очевидними перевагами ця форма навчання ставить перед студентами, закладами освіти та студентами нові виклики, які потребують уваги та вдосконалення, а саме — високе навантаження на студента, не всі роботодавці готові до участі в освітньому процесі, фінансовий аспект та потреба у вдосконаленні нормативної бази.

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДФЗО В ТАВРІЙСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРОТЕХНОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО ТА КРАЩІ ПРАКТИКИ

Олександр ЛОМЕЙКО, кандидат технічних наук, перший проректор

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного (ТДАТУ) має багаторічний досвід впровадження дуальної форми здобуття освіти, реалізація якого розпочалася у 2017 році. Перші спроби впровадження ДФЗО окреслили слабкі місця у теоретичній підготовці фахівців, змусили гарантів освітніх програм дослухатися до пропозицій роботодавців. Тому для забезпечення якісного теоретичного рівня знань майбутніх фахівців відповідно до сучасних потреб роботодавців в університеті було скореговано освітні програми і навчальні плани з кожної спеціальності, а також робочі програми з навчальних дисциплін.

Нині, коли ринок праці диктує необхідність перегляду традиційних підходів у системі освіти, у ТДАТУ освітні процеси постійно вдосконалюються, реалізуючи нові концепції, підходи та прийоми навчання. Навчання на високому професійному рівні передбачає замовлення від підприємців на фахівців з певними базовими навичками і знаннями.

Пілотний проєкт МОН став своєрідним помічником для практичної організації ДФЗО в університеті, зокрема щодо виявлення ризикових ситуацій, налагодження зв'язків зі стейкхолдерами, скорочення розриву теорії з практикою на виробництві, тісна взаємодія з роботодавцями.

Тільки за перші три роки між ТДАТУ і підприємствами було укладено понад 400 договорів щодо впровадження дуальної освіти на підприємствах України, в установах і організаціях. Набутий у пілотному проєкті досвід дав змогу оцінити результати підготовки здобувачів, визначити чинники впливу та запропонувати можливі шляхи подальшого розвитку ДФЗО в ТДАТУ.

У довоєнні часи особливо плідно університет співпрацював у підготовці інженерних кадрів з машинобудівними підприємствами

міста Мелітополя. Це заводи з виготовлення запчастин для сільськогосподарських машин, виробництва гідравлічних машин та їх комплектування, впровадження новітніх прогресивних методів виготовлення деталей в машинобудуванні, пов'язаних із роботою сучасних конструкторських і технологічних бюро. Під час підготовки енергетиків особливо слід відзначити співпрацю із компанією ДТЕК, яка не тільки навчала здобувачів зі спеціальності, а й вкладала кошти у розвиток матеріально-технічної бази.

Надто складними виявилися умови впровадження дуальної освіти в умовах воєнного стану та тимчасового переміщення ТДАТУ до Запоріжжя. Адже за дистанційної форми навчання та з урахуванням тимчасової втрати матеріально-технічної бази університету дуальна освіта є одним з найбільш дієвих механізмів підвищення практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Але навіть за таких складних умов в ТДАТУ за дуальною формою здобуття освіти продовжують навчатися студенти, які здобувають теоретичні знання в університеті та згідно з індивідуальним навчальним планом засвоюють практичні навички на сучасних підприємствах не тільки Запоріжжя і Запорізької області, а й Дніпропетровської, Одеської, Сумської, Чернівецької та Тернопільської областей.

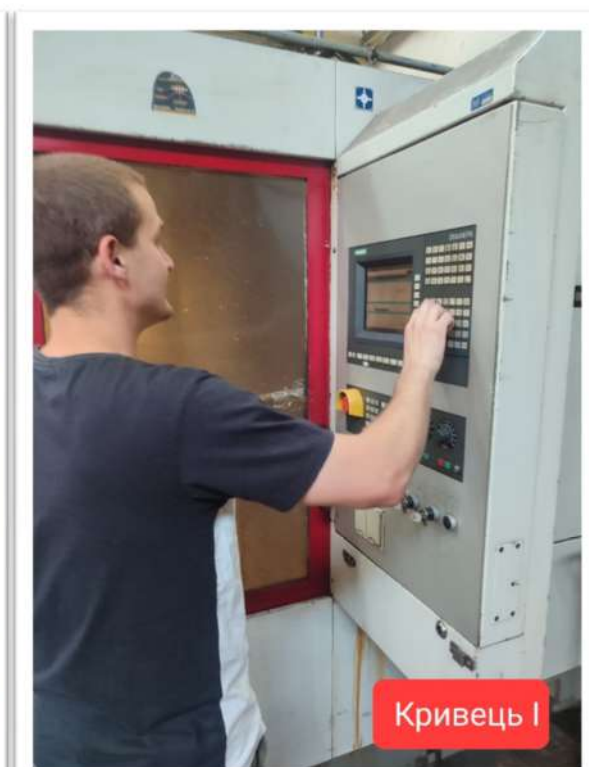
Натепер майже 100 здобувачів університету продовжують проходити навчання на робочих місцях цих підприємств, зокрема навчаються на посадах операторів верстатів з числовим програмним керуванням, випробувачів агрегатів гідравлічної системи тощо. Здобувачі вищої освіти з більш високим рівнем знань навчаються за дуальною формою на інженерних посадах у технологічному відділі та конструкторському бюро. Дуальну форму освіти активно впроваджують у ТДАТУ і за іншими спеціальностями, як-от агроном, електромонтер, менеджер з продажу та контент-менеджер.

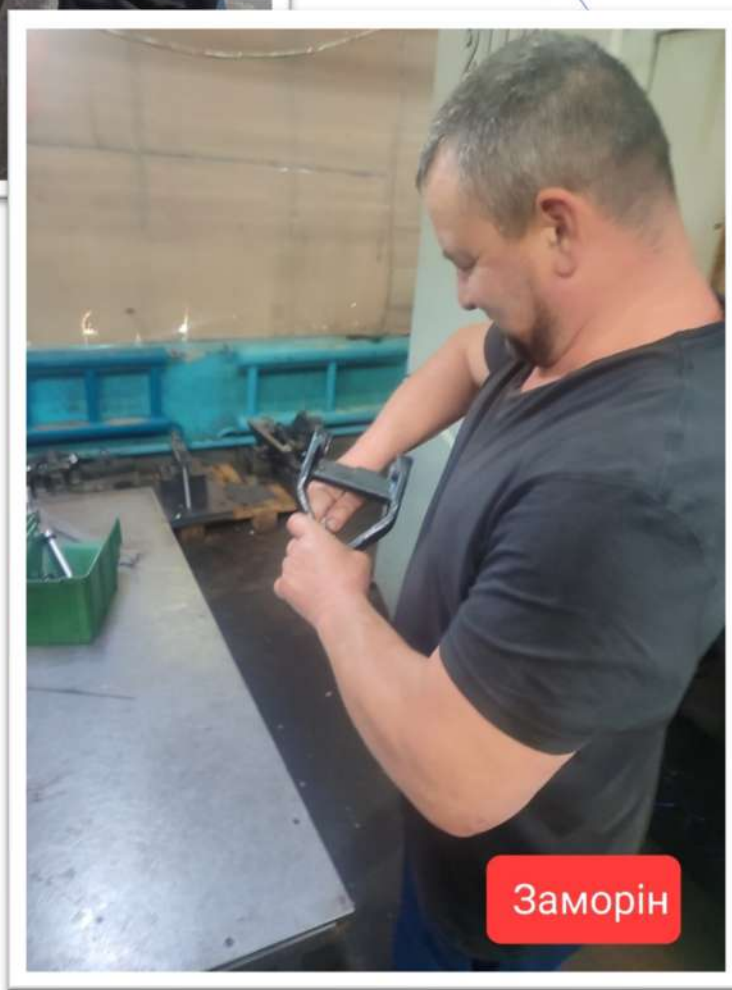
Здобувачі спеціальності 133 Галузеве машинобудування механіко-технологічного факультету продовжують навчатися за дуальною формою здобуття освіти груповим методом на базі ПАТ «Роменський завод “Тракторозапчастина”» (м. Ромни), який спеціалізується на випуску запасних частин до колісних тракторів та

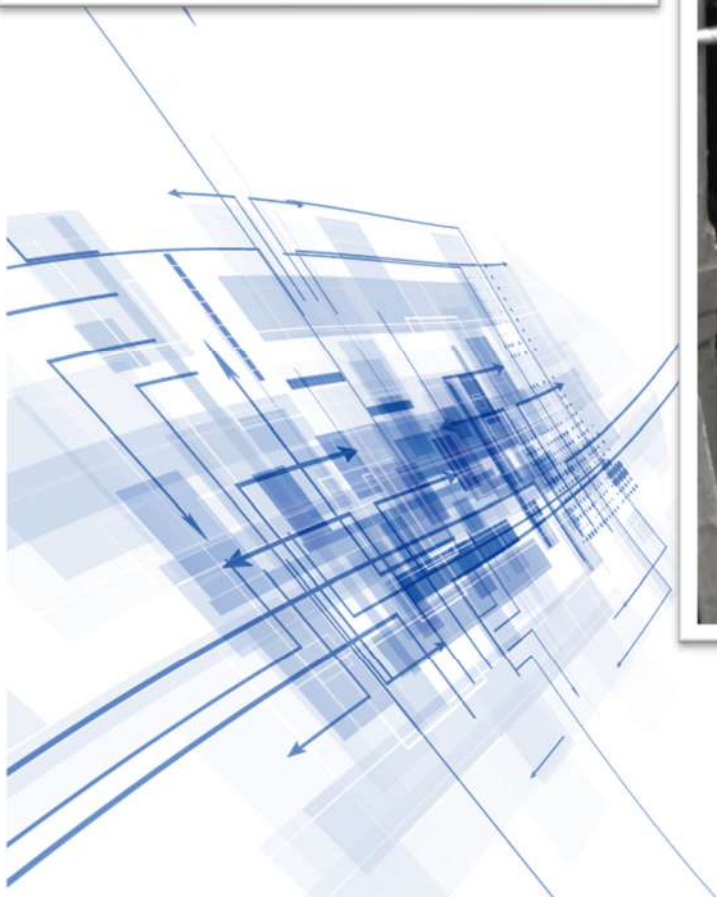
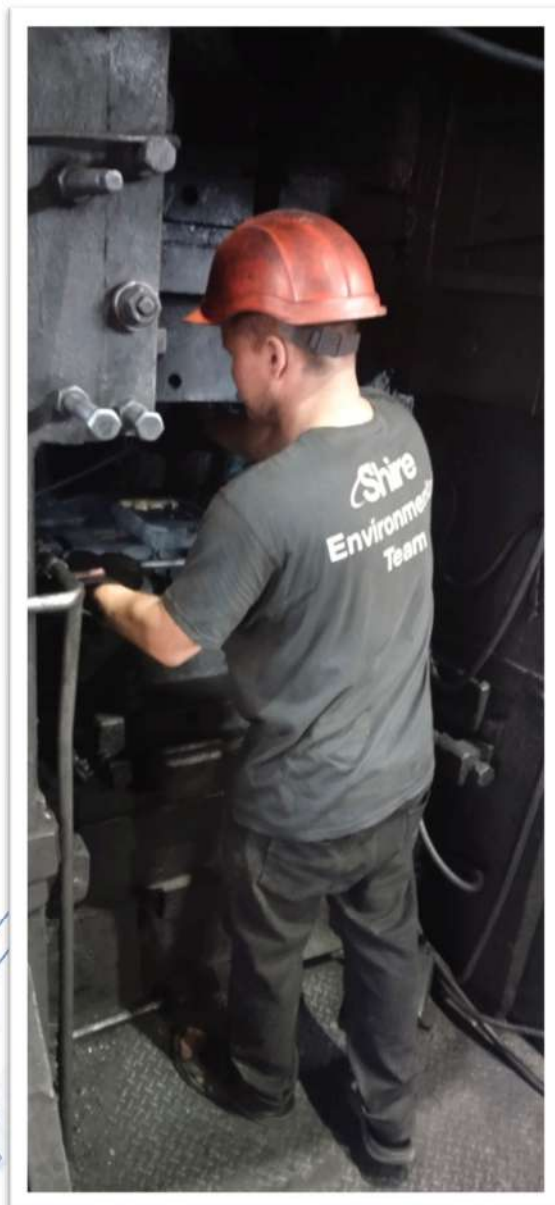
активно сприяє створенню зручного графіка теоретичного навчання в ТДАТУ та роботі на виробництві. Теоретичні знання, здобуті в університеті, здобувачі мають змогу застосувати в роботі й поєднувати їх з новими практичними навичками.

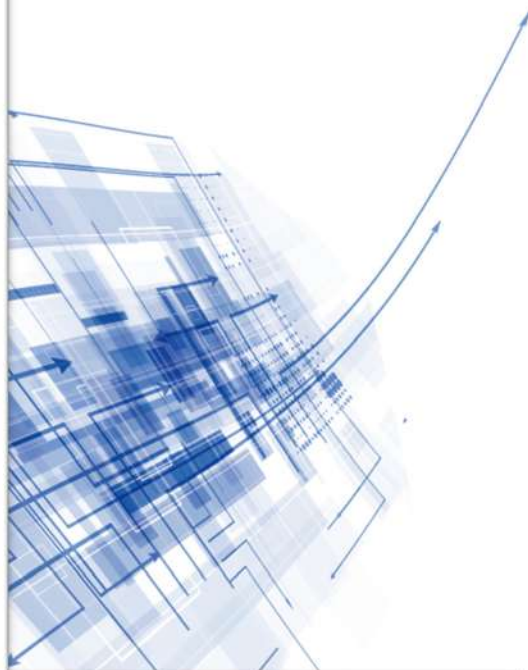
Більшість з них працюють операторами верстатів та маніпуляторів з ЧПК (Ємець Олександр 22ГМ, Заморін Олександр 22ГМ, Кривець Ігор 21с (ФМБ)ГМ, Кривець Сергій 21с (ФМБ)ГМ, Олефір Олександр 22ГМ, Партола Вячеслав 22ГМ, Штурко Ярослав 22ГМ. Кайнара Сергій 22ГМ), а також працюють на робочих місцях ремонтників (Куниця Геннадій 21с(ФМБ)ГМ), термістів (Глушко Олександр 22ГМ).

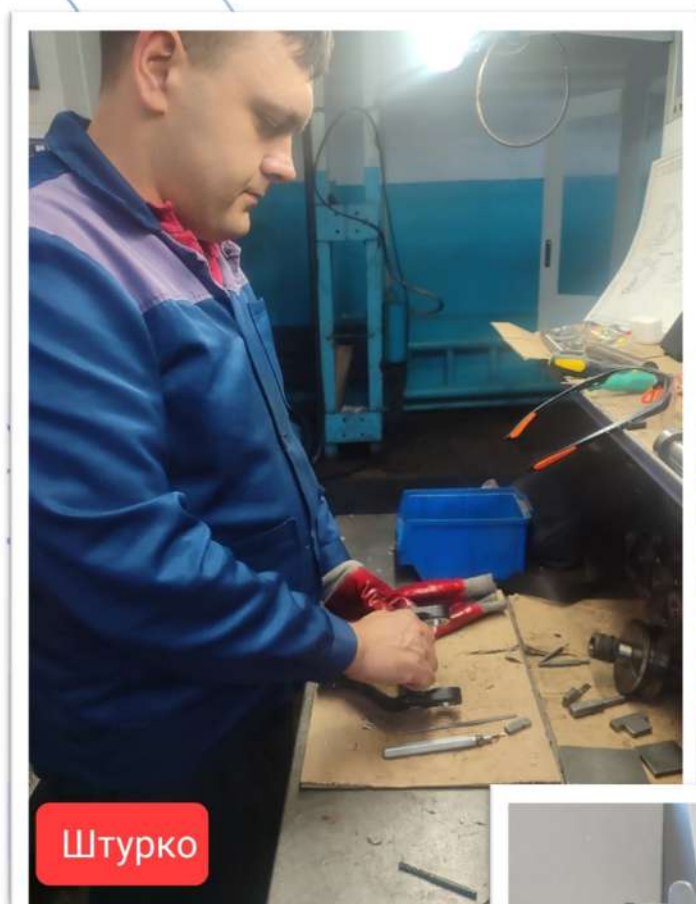
Здобувачі, які вже декілька років навчаються за дуальною формою, вже займають посади налагоджувальника (Гук Олександр 22ГМ) та майстра експортної дільниці (Линдін Ігор 22ГМ).

Здобувачі зі спеціальності 201 Агрономія факультету агро-технологій та екології також мають змогу перевестися на дуальну форму за відповідним фахом. Зокрема, на приватному агропромисловому підприємстві «Аркадія» (Тернопільська область, Гусятинський район, с. Оленівка) **Денисенко Олександр**, який навчається у 11 МБАГ групі, наразі здобуває дуальну освіту на посаді агронома.

Співпраця факультету енергетики і комп'ютерних технологій з підприємствами, як-от ПАТ «Запоріжжяобленерго», АТ «Мотор Січ», ПрАТ «Запоріжвогнетрив», ТОВ «МЗ „ДНІПРОСТАЛЬ“», АТ «ДТЕК Одеські електромережі» відкрила можливість майбутнім енергетикам зі спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка отримати практичні навички у роботі за фахом,

розпочати створювати власну кар'єру, отримати досвід в діяльності енергетичних підприємств. Зокрема за дуальною формою наразі здобуває освіту **Кабка Артем 21МБЕЕ**, який проходить виробниче навчання на посаді електромонтера у ТОВ «МАЙСАРА ГРУП», а **Герасименко Богдан 21МБЕЕ** — електромонтер у ТОВ МЗ «ДНІПРОСТАЛЬ».

Слід відзначити також хороший досвід дуальної освіти здобувачів зі спеціальності 075 Маркетинг факультету економіки та бізнесу, які також мають змогу навчатися і працювати за фахом, зокрема **Дешко Дмитро 21с(ФМБ)МК** проходить дуальне навчання в ФОП «Дешко Олена Олександрівна» (м. Чернівці), де отримує практичні навички на посаді менеджера з продажу та контент-менеджера, а також безпосередньо керує продажем товарів і веде сайт підприємства.

Підсумовуючи, слід відзначити, що дуальна форма здобуття освіти допомагає швидко освоїти практичні навички майбутньої професії, проходити навчання в реальних умовах виробництва і на сучасному обладнанні.

За словами здобувачів, такий досвід допоміг їм сформувати правильний набір гнучких навичок, які стануть у пригоді в подальшій професійній діяльності. Вони мають змогу зрозуміти логіку виробничих процесів зсередини і завершити навчання в університеті, вже маючи практичний досвід.

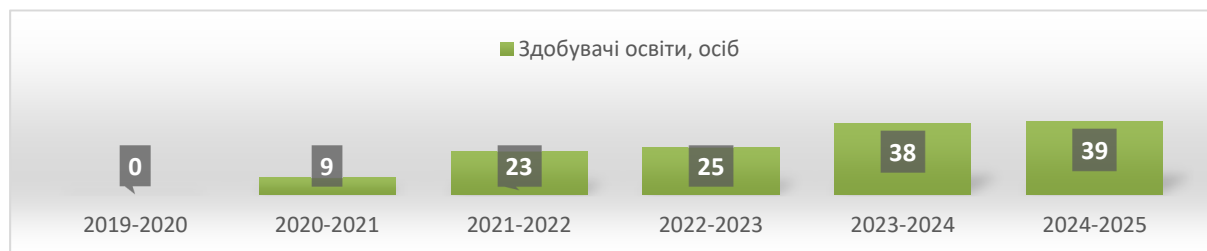
Отже, запровадження дуальної форми здобуття освіти в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного є одним пріоритетних напрямів подальшого розвитку, що сприяє тісній співпраці з роботодавцями і, як результат, забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів.

КРАЩІ ПРАКТИКИ ДФЗО ВСП «ГЛУХІВСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СУМСЬКОГО НАУ»

Олександр ДЕЩЕНКО, заступник директора з навчально-виробничої роботи

З 2020 по 2025 роки здобувачі освіти ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж СНАУ» спеціальностей Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка — 7 студентів, Будівництво та цивільна інженерія — 2 студенти, Агрономія — один студент, Лісове господарство — 5 студентів та Агроінженерія — 24 студенти проходили навчання за дуальною формою освіти.

Практичне навчання на виробництві — найкраща умова для старту кар'єри. Показники кількості переведення на ДФЗО з кожним роком зростають (рис. 1) через можливість здобувати ті додаткові знання, які потрібні безпосередньо для роботи.

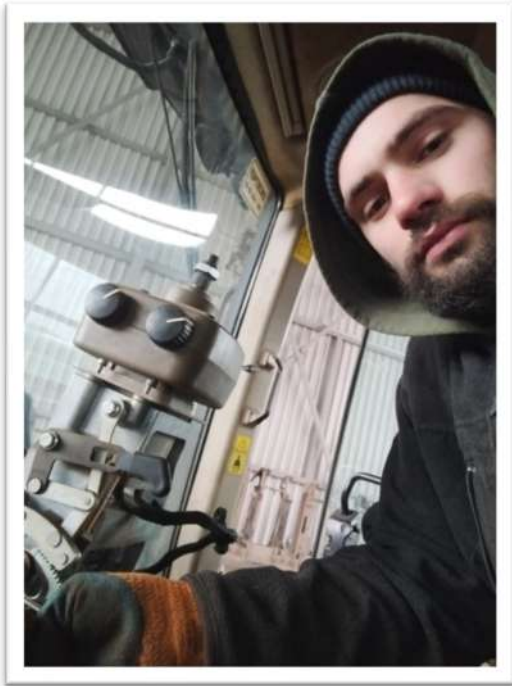
**Рис. 1. Кількісні показники здобувачів-дуальників
(за період 2020-2025 рр.) ВСП «Глухівський агротехнічний
фаховий коледж СНАУ», станом на 21.02.2025**

До кращих практик дуальної освіти Відокремленого структурного підрозділу «Глухівський агротехнічний фаховий коледж СНАУ» можна віднести досвід студентів відділення агроінженерії.

Рибка Сергій Михайлович з 2023 року набував практичні знання та навички за ДФЗО в ТОВ «Велетень». Сергій обіймав посади тракториста-машиніста (2023), стажера механіка автотракторного парку (2023), а з 2024 року працює в ТОВ «Велетень» на посаді механіка автотранспортного парку.

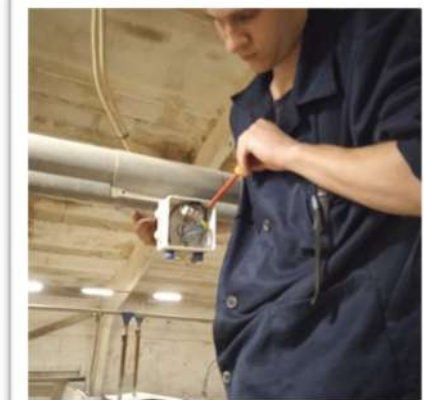

Нікітін Олександр Сергійович переведений на ДФЗО на III курсі 2023 року в ТОВ «Кролевецький комбикормовий завод». Отримав практичні вміння та навички на посадах водія автотранспортних засобів (2023), стажера сервісного інженера МТП (2024), з 2024 року обіймає посаду сервісного інженера машино-тракторного парку.

Дорошенко Максим Ігорович, студент відділення електроенергетики, переведений на навчання за дуальною освітою у 2021 р. На

момент переведення на навчання за ДФЗО Максим був студентом 4 курсу за ОС «Фаховий молодший бакалавр». Здобувач набував практичні знання та навички на базі підприємства-партнера ДФЗО в ТОВ НВП «Глобинський свинокомплекс» (2021-2023 рр.) на посадах помічника електрика з обслуговування та ремонту електроустаткування, електромонтера з ремонту та обслуговування та ремонту електроустаткування, На момент випуску з коледжу вже був

працевлаштований на базі ТОВ НВП «Глобинський свинокомплекс» протягом року Максим отримав підвищення та обійняв посаду техника-електрика свинокомплексу «Оболонь».

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 274 АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Микола ПІКУЛА, старший викладач кафедри автомобілів
та автомобільного господарства

Богдан Котик — здобувач вищої освіти другого (магістерського) освітнього рівня, навчається за спеціальністю 274 Автомобільний транспорт, освітньо-професійна програма «Автомобільний транспорт», галузь знань 27 Транспорт, у Національному університеті водного господарства та природокористування.

У межах партнерства НУВГП та Групи компаній «Автоград» Богдан потрапив у вересні 2021 року на дуальне навчання до ТЗОВ «Вік-Партнер», що входить в Групу компаній «Автоград» (м. Рівне). Тоді він навчався на третьому курсі навчально-наукового механічного інституту. З того часу юнак став повноправним членом свого нового колективу.

«Автоград» — це група компаній, яка вже понад 33 роки працює на ринку Рівненської області, понад 15 років — на теренах сусідньої Волині. Свою історію розпочала зі створення ТЗОВ «Вік-Експо» в 1991 році. Основними сферами діяльності підприємства на той час були транспортні перевезення, торгівля та будівництво автозаправних

станцій європейського типу. За 1995-2005 роки збудовано понад 50 станцій для мереж «ANP», «ТНК», «SHELL».

У 2003 році компанія вийшла на автомобільний ринок регіону, відкривши перший автосалон Skoda. За кілька наступних років підприємство стало дилером брендів Audi, SEAT, FIAT, VAZ, Renault та Dacia. У 2009 році компанія виходить на автомобільний ринок Волинської області, відкриваючи підприємство «Луцьк-Експо» — офіційне представництво бренду Renault. Також у 2009 р. група компаній «Автоград» стає дилером Volkswagen та Honda в Рівному, у 2010 р. — відкриває BOSCH Car Service, а у 2012 р. — автоцентр Nissan. В 2023 році «Луцьк-Експо» отримав дилерство бренду Mazda та Suzuki.

Автоцентр займає територію близько 1,3 га, загальною площею приміщень 3353 м² — шість шоурумів, де експонуються автомобілі, бокси станцій технічного обслуговування, майданчики з автомобілями для тест-драйвів та паркування клієнтів.

Як розповідає Богдан Котик, про дуальну освіту він дізнався в університеті від викладачів кафедри автомобілів та автомобільного господарства. Його зацікавила перспектива отримати, окрім теоретичних знань, і практичні навички.

Богдан пройшов співбесіду на підприємстві і йому запропонували стажування, яке тривало три місяці під керівництвом наставників з-поміж досвідчених працівників та керівництва сервісу. Юнак показав себе сумлінним працівником і його прийняли на посаду механіка з ремонту транспорту ТзОВ «Вік-Партнер», присвоїли третій розряд.

Богдан працює на сервісі з технічного обслуговування та ремонту автомобілів марки Renault. Він виконує широкий спектр обов'язків, а саме: діагностику автомобілів, дефектування (виявлення несправностей, причин їх виникнення та способів відновлення), поточний ремонт та технічні обслуговування, гарантійні ремонти.

Обрати професію за покликом серця, отримати, окрім університетських викладачів, ще й фахового та досвідченого наставника, — ось шлях підготовки майбутнього фахівця за системою

дуальної освіти, яку вже не перший рік успішно впроваджують спільно НУВГП та Група компаній «Автоград».

Згадуючи свої перші кроки на робочому місці, Богдан Котик зазначає, що в дуальному навчанні дуже багато залежить від наставника. Звичайно, людина має бути мотивованою, зацікавленою й ініціативною, але оточення і колектив теж мають значення. Знання, вміння й навички, які стажист отримує від наставника, не дасть жодна теорія.

Як зазначає Богдан Котик, саме дуальна форма навчання допомагає не лише закріплювати практично все те, що здобувачі вищої освіти вивчали теоретично, а й здобувати нові знання. Адже модельний ряд Renault — дуже широкий, тому доводиться щораз вивчати щось нове. Для цього фірма, як офіційний дилер торгової марки, користується наданою компанією-виробником технічною документацією, яка встановлена на комп'ютерах, встановлених поряд із робочими місцями. Доступ до новітніх технологій та інноваційних процесів дає змогу працівникам підвищувати свою професійність.

Відзначає Богдан і цінності працівників «Автограду» — любов і пошана до клієнта, чесність, відповідальність, працелюбність, розвиток, які прищеплюють усім новим працівникам.

Підбиваючи підсумки нашої розмови з майбутнім кваліфікованим фахівцем, можна відзначити, що дуальне навчання на підприємстві — це не тільки про набуття професійності, функціональних навичок, практичних вмінь і знань самими здобувачами вищої освіти. Студенти, які вже працювали на підприємствах під час навчання, отримують значні переваги у пошуку роботи після отримання диплома. Водночас це ще й розвиток підприємства, де працюють здобувачі вищої освіти, — вміння ділитися знаннями, взаємодія команд, які складаються з представників різних поколінь тощо. І завдання обох сторін — вишу та підприємства — зробити цю взаємодію якомога ефективнішою та плідною.

ДОСВІД ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ВІДОКРЕМЛЕНОГО СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ «СМІЛЯНСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»: ПОГЛЯД ЗСЕРЕДИНИ

Олена НІКОЛАЄНКО, заступник директора з навчально-методичної роботи

У сучасному освітньому просторі дуальна форма навчання стає все більш популярною, поєднуючи теоретичну підготовку з практичним досвідом на реальному виробництві. П'ятеро студентів нашого коледжу поділилися своїми історіями успіху в системі дуальної освіти, розкриваючи її переваги та виклики.

Максим Кононенко: першопроходець дуальної освіти

Максим Кононенко, випускник коледжу за спеціальністю 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології (група КВП16), був одним із перших учасників програми дуальної освіти.

У 2021 році його група стала першопрохідцем у цьому напрямі.

За словами Максима, рішення приєднатися до програми дуальної освіти він прийняв без вагань.

«У СТФК НУХТ дають міцний старт в теоретичній базі, але саме практика на виробництві допомагає зрозуміти і задіяти всю теорію, якої нас навчали, — зазначає Максим. — Головними перевагами дуальної освіти для мене була змога власноруч складати електричні схеми та переймати виробничі премудрості безпосередню від наставників — провідних інженерів підприємства, отримання зарплати, безкоштовне проживання (з дуже добрими умовами) і можливість залишитися працювати на підприємстві та відразу отримувати трудовий стаж і гідну заробітну плату, що на сьогодні для більшості випускників дуже складно.

Єдиним викликом став напружений графік, коли доводилося поєднувати роботу із онлайн-навчанням, проте підтримка та розуміння з боку викладачів значно полегшили цей процес».

Владислав Марченко: від практиканта до успішного фахівця

Історія проєкту дуальної освіти для Владислава Марченка (спеціальність 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, група ОКС19) розпочалася зі співбесіди з представниками ПрАТ «Миронівська птахофабрика», які завітали до коледжу в пошуках практикантів. Успішно пройшовши відбір, Владислав отримав не лише місце практики, але й перспективу подальшого професійного розвитку.

«Підприємство створило всі умови для комфортного навчання та роботи: безкоштовне проживання, повноцінне харчування, транспортне забезпечення. Кожен студент був закріплений за досвідченим керівником практики, що забезпечило якісну передачу знань та навичок. Найприємніше, що ставлення керівництва до нас було як до друзів», — згадує Владислав.

За час навчання він зміг не лише забезпечити себе фінансово, але й придбати автомобіль. Серед особливих переваг програми він

відзначає новорічні подарунки, премії та безкоштовні курси підвищення кваліфікації.

Олександр Маслюк: цінність практичного досвіду

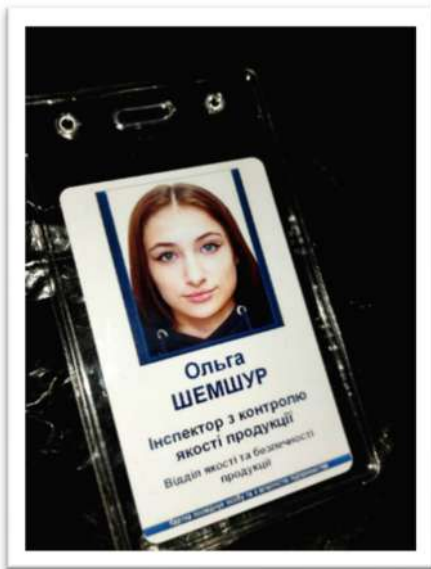
Олександр Маслюк (спеціальність 133 Галузеве машинобудування, група МЕХ 20) підкреслює важливість одночасного навчання та роботи за спеціальністю. Для нього дуальна освіта стала ідеальною можливістю розвинути практичні навички, необхідні для майбутньої кар'єри, з додатковим бонусом — заробітною платою.

«Дуальна освіта — це хороший досвід, який допомагає студентам освоїти саме ті навички, які їм знадобляться у подальшій роботі», — пояснює Олександр. На його думку, дуальна освіта виділяє більше часу саме для практичного навчання, що дає змогу студентам краще засвоїти необхідні компетенції.

Ольга Шемшур: шлях до професійного успіху

Особливо показовим є досвід Ольги Шемшур (група ВХК21, спеціальність 181 Харчові технології), яка, почавши як студентка-практикантка, завдяки дуальній освіті швидко адаптувалася до роботи на підприємстві та визначилася з професійним напрямом.

«Дуальна освіта відкрила мені шлях до цікавої роботи та дала змогу стати амбасадором МХП», — розповідає Ольга.

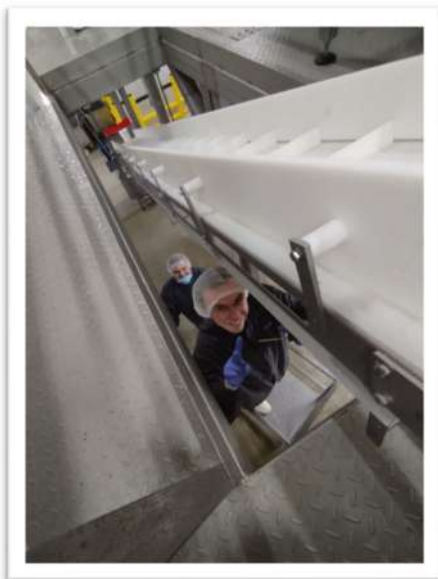

Сьогодні Ольга працює інспектором з контролю якості продукції, відповідаючи за важливу ділянку роботи, — контроль процесів виробництва продукції для McDonald's.

«Після завершення навчання я вже мала значний досвід роботи та чітке розуміння свого професійного шляху», — ділиться Ольга. Особливо вона цінує те, що після закінчення програми їй запропонували постійну роботу без випробувального терміну.

Богдан Шемшур: професійне становлення

Богдан Шемшур (спеціальність 133 Галузеве машинобудування, група МЕХ20) успішно поєднав навчання з роботою завдяки дуальній освіті.

«Дуальна освіта надала мені практичний досвід, місце роботи у великій компанії, а також зрозуміти, чи працюватиму я та розвиватимуся в своїй професії. Будучи на дуальній освіті, я мав непогану заробітну плату, безкоштовне комфортне житло, а найголовніше — стаж роботи».

За час періоду дуальної освіти Богдану випала змога спробувати свої сили на декількох підприємствах і обрати саме те, на якому він зміг себе повністю реалізувати.

Зараз він працює налагоджувальником устаткування на м'ясопереробному заводі «Легко».

Тарасюк Андрій — випускник Смілянського технологічного фахового коледжу Національного університету харчових технологій. Навчався за спеціальністю 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології.

«Моє знайомство з дуальною формою навчання почалося влітку 2023 року зі стажування на Миронівському м'ясопереробному заводі «Легко». Протягом місяця я мав змогу відточувати свої навички під керівництвом Вадима Пилипка, інженера з автоматизованих систем керування виробництвом. За цей час встиг попрацювати на вулиці та в цеху, завдяки чому я краще познайомився з виробництвом та підприємством загалом.

Наступний етап дуальної освіти для мене розпочався з технологічної практики. Але виробництво мене настільки захопило, що я залишився на підприємстві на час зимових канікул. Далі була переддипломна практика і

початок другого семестру. Навчання відбувалося в різних формах. Щопонеділка нам проводили відеоконференції викладачі з коледжу, в інший час ми мали змогу отримувати теоретичний матеріал з навчальної платформи Moodle. А практичні навички нам надавав Миронівській м'ясопереробний завод «Легко», які я зміг успішно підтвердити під час перезарахування результатів навчання в коледжі.

У квітні 2024 року я був учасником Технічного хакатону МХП, де найкращі студенти дуальної освіти підприємства ділилися спільними розробками та презентували ідеї у рамках проєкту «Банк ідей». Представлені учасники були різних спеціальностей, із різних закладів освіти та різних підприємств агрохолдингу. Такий захід дав змогу підвищити розуміння актуальних технічних сфер та проявити свою креативність та підприємницьку хватку. Як результат команда, в якій я брав участь, отримала призове місце та цінні призи.

На час дипломного проєктування я також був на Миронівському м'ясопереробному заводі «Легко», де намагався поєднувати навчання з роботою. І вже після захисту кваліфікаційної роботи мене оформили на посаду слюсаря контрольно-вимірювальних приладів та автоматики З

розряду в компанії МХП — Миронівський м'ясопереробний завод «Легко», де працюю і до цього часу.

Також я подав свою кандидатуру на амбасадорів змін МХП. Проект спрямовано на залучення студентів до популяризації ключових спеціальностей МХП серед абітурієнтів та студентів. І я дуже задоволений, що мою кандидатуру відібрали і тепер я беру участь у тренінгах та семінарах, які організовує МХП.

Особисто для мене впровадження дуальної освіти було дуже корисним та дало багато переваг. Адже на випускному курсі я вже був спеціалістом із досвідом роботи один рік. Також дуальна освіта допомогла мені краще зрозуміти мою спеціальність та розібратися в нюансах моєї професії на виробництві».

Історії цих студентів яскраво демонструють ефективність дуальної освіти у підготовці молодих фахівців. Всі студенти відзначають, що проєкт дуальної освіти забезпечує:

- практичне застосування теоретичних знань;
- фінансову незалежність під час навчання;
- формування професійних зв'язків;
- чітке розуміння майбутньої кар'єри;
- можливість працевлаштування без випробувального терміну;
- комфортні умови для навчання та роботи;
- додаткові можливості професійного розвитку.

Успішні історії випускників підтверджують, що дуальна форма навчання створює міцний фундамент для професійного зростання, відповідаючи потребам як студентів, так і роботодавців. Особливо цінним є те, що кожен учасник програми знаходить у ній свої унікальні переваги та можливості для розвитку.

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Національний університет «Запорізька політехніка» долучився до всеукраїнського пілотного проекту з реалізації дуальної форми здобуття освіти у 2021 р. Впровадження дуальної форми здобуття вищої освіти потребувало проведення ґрунтовного підготовчого етапу, упродовж якого було створено документацію, що регламентує проходження освітнього процесу за цією формою, регулює відносини між учасниками навчання, відносини між Національним університетом «Запорізька політехніка» і підприємствами.

Протягом 2021-2024 років Національним університетом «Запорізька політехніка» проводились заходи для підвищення обізнаності роботодавців щодо дуальної форми здобуття вищої освіти. Завдяки цьому станом на 20.02.2025 укладено близько двох десятків договорів про співпрацю з підприємствами міста та регіону, з-поміж яких Акціонерне товариство «Прогрес», Приватне акціонерне товариство «Запоріжсталь», Казенне підприємство «Науково-виробничий комплекс «Іскра», Приватне акціонерне товариство «А/Т тютюнова компанія «В.А.Т.-Прилуки», Приватне акціонерне товариство «Запорізький електроапаратний завод», ПрАТ «Аптеки Запоріжжя», Дитячо-юнацька спортивна школа «Майстер січ», Дитячий навчальний заклад комбінованого типу «Біла лілея» №244 ЗМР ЗО, Комунальний заклад «Запорізька обласна школа вищої спортивної майстерності» ЗОР, Комунальний заклад «Запорізький обласний центр комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю» ЗОР, Комунальне некомерційне підприємство «Запорізька обласна клінічна дитяча лікарня» ЗОР, Комунальне некомерційне підприємство «Міська лікарня № 8» ЗМР, ТОВ «Євроспайн – Запоріжжя», ТОВ «Агротрейд», ТОВ «Пластик-ЗП», ГО «Безпека та добробут», ТОВ «Подорожник-Запоріжжя» та інші.

У період з 2022 по 2024 роки представники Національного університету «Запорізька політехніка» організовували, або брали

участь у таких заходах з популяризації та розвитку дуальної форми здобуття освіти:

- 17 листопада 2022 р. «Круглий стіл для викладачів «Практичні аспекти впровадження ДФЗО»;
- 23 листопада 2022 р. Міжнародна науково-практична конференція «Дуальна форма здобуття освіти: успіхи та проблеми третього року запровадження пілотного проєкту у закладах вищої та фахової передвищої освіти України»;
- 29 листопада 2022 р. «Координаційний центр дуальної освіти в ЗВО: створення та функціонування»;
- 13 грудня 2022 р. Круглий стіл для викладачів «Діагностика освітньої програми з точки зору впровадження ДФЗО»;
- 14 грудня 2022 р. Круглий стіл для викладачів «Цінність ДФЗО для роботодавців: баланс між теоретичною освітою та практичним застосуванням».
- 23 червня 2023 р. Форум «Дуальна освіта для України»;
- 12-13 жовтня 2023 р. Всеукраїнський форум «Навички майбутнього. Україна» (організатор Національний університет «Запорізька політехніка»);
- 19 жовтня 2023 р. «Дуальна в діалозі», що організована ITeachers Meet-Up;
- 23 листопада 2023 р. Міжнародна науково-практична конференція «Дуальна форма здобуття освіти: підсумки запровадження пілотного проєкту у закладах вищої та фахової передвищої освіти України»;
- 21 грудня 2023 р. «Дуальна освіта: кращі практики та виклики впровадження», організована ITeachers Meet-Up;
- 27 листопада 2024 р. Міжнародна науково-практична конференція «Дуальна освіта як одна з форм поліпшення якості підготовки фахівців»;
- 28 листопада 2024 р. Національний університет «Запорізька політехніка» провів Всеукраїнський форум «Навички майбутнього. Україна» за підтримки Національного агентства кваліфікацій, Національної служби України з питань державної служби, Всеукраїнське об'єднання обласних організацій роботодавців

підприємств металургійного комплексу «Федерація металургів України», ГС «Прогресильні»;

▪ 6 грудня 2024 р. ректор Національного університету «Запорізька політехніка» Віктор Грешта виступив як спікер на постійних зустрічах представників бізнесу та органів влади Запорізької області на тему «Кадровий дефіцит. Вища, дуальна та профтехосвіта для потреб бізнесу».

З 2021 року освітній процес за дуальною формою здобуття освіти відбувався за такими спеціальностями освітніх ступенів «бакалавр» і «магістр»: 016 Спеціальна освіта, 017 Фізична культура і спорт, 131 Прикладна механіка, 132 Матеріалознавство, 133 Галузеве машинобудування, 134 Авіаційна та ракетно-космічна техніка, 275 Транспортні технології. У 2024/2025 навчальному році цей перелік розширився за рахунок наступних спеціальностей: 071 Облік і оподаткування, 073 Менеджмент, 136 Металургія, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 241 Готельно-ресторанна справа, 242 Туризм і рекреація.

Попри вплив воєнної агресії проти України в Національному університеті «Запорізька політехніка» продовжується активна робота із впровадження дуальної форми здобуття вищої освіти, про що свідчать відгуки студентів, які здобувають освіту за цією формою.

Відгук студентки Лізи Мироненко

Дізнатися про дуальну форму освіти **Ліза Мироненко** змогла завдяки викладачам Національного університету «Запорізька політехніка», де вона навчалася на третьому курсі бакалаврату за спеціальністю Фізична культура і спорт. Її зацікавила ця форма навчання, оскільки вона передбачає набуття цінних практичних навичок. Саме тому Ліза вирішила перейти на дуальну форму навчання, щоб отримати більше досвіду у своїй професії. З нею було укладено договір про проходження практики в дитячо-юнацькій спортивній школі «Майстер Січ». У колективі школи її зустріли привітно, а її наставником став директор закладу Сергій Крупінов, який допоміг їй набути важливого практичного досвіду. Куратором від університету був професор Василь Мазін, який допоміг

скоординувати освітню траєкторію з вимогами виконання професійних функцій.

Завдяки навчанню за дуальною формою, Ліза Мироненко отримала глибше розуміння роботи тренера-викладача, засвоїла навички педагогічного та психологічного спілкування з учнями, навчилася працювати в команді.

Вона вважає, що такий формат освіти значно ефективніший у підготовці майбутніх фахівців, адже дає змогу отримати більше реальних практичних знань, ніж традиційне

навчання у закладі освіти. Крім того, дуальна освіта відкриває перед студентами можливість офіційного працевлаштування вже під час навчання, що дає їм змогу не лише застосовувати отримані знання на практиці, а й набувати професійного досвіду, працюючи за спеціальністю. Це стає значною перевагою під час подальшого пошуку роботи, адже випускники вже мають реальний стаж роботи у своїй сфері».

Відгук студентки Ірини Польникової

Ірина Польникова дізналася про дуальну освіту від доцента кафедри «Технології авіаційних двигунів» і заступника декана машинобудівного факультету Національного університету «Запорізька Політехніка» Бабенко Ольги Миколаївни.

Ірина Польникова каже: «Дуальна форма освіти дала змогу гармонійно поєднати навчання і роботу. Завдяки цій формі освіти, я маю змогу набувати практичних навичок, краще ознайомлюватися із виробництвом. Також є чудова можливість побачити, як на практиці допомагають удосконалювати робочий процес знання, отримані від викладачів університету.

Лекції і практика в університеті, як і робота на підприємстві, дають нагоду охопити процес виробництва з усіх боків. Лекційна частина — забезпечує розуміння, а практична — показує реальний результат. Така форма навчання дає змогу краще пізнати професію. Я дуже вдячна університету і підприємству, що є така форма навчання, завдяки якій відкривається багато нових можливостей: швидше розвиватися, дізнаватися більше інформації, здобувати навички для подальшого навчання та роботи».

Відгук студента Дениса Біліонка

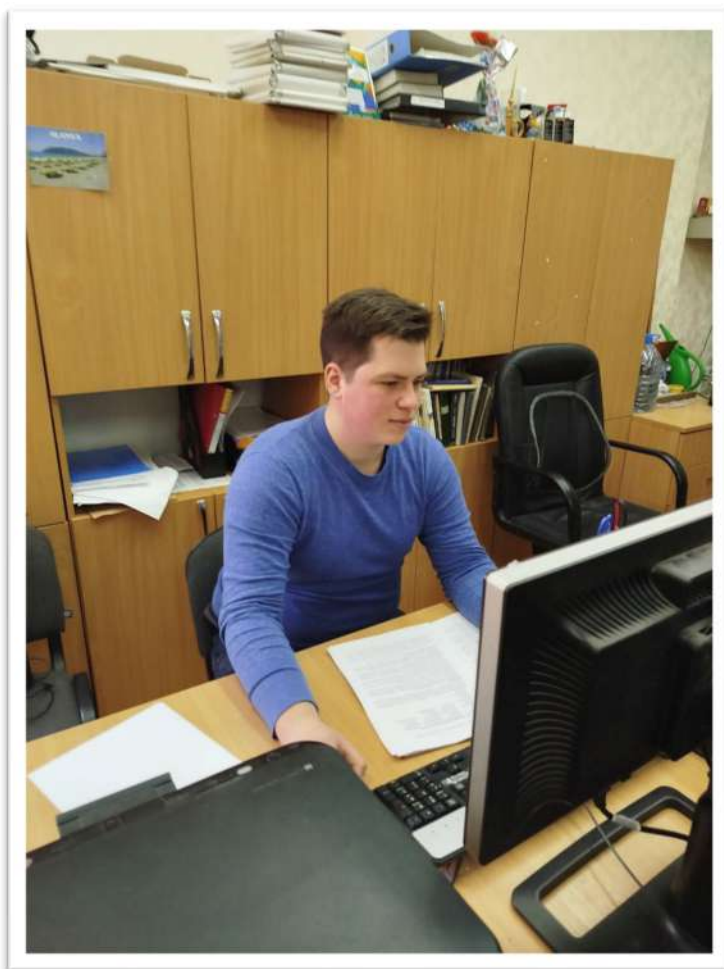
«Навчаючись на третьому курсі освітнього ступеня бакалавр через необхідність підприємства АТ «Мотор Січ» у робітниках куратор від університету Ткач Дар'я запропонувала мені спробувати нову на той час дуальну форму освіти. Мене зацікавила ця пропозиція, оскільки я розумів, що, продовжуючи навчання, я буду водночас отримувати повноцінний практичний досвід роботи за спеціальністю. Ще одним аргументом «за» дуальну форму освіти було працевлаштування на повний робочий день із відповідною оплатою праці. Тому я вирішив погодитися й був укладений договір між мною, університетом та підприємством. Влаштувався я інженером-технологом в управління головного металурга. З першого ж робочого дня мене ознайомили з посадовою інструкцією, технікою безпеки та іншими робочими нюансами. Перший час, доки я не знав розташування цехів на території підприємства, мені всюди допомагав та супроводжував начальник мого бюро. Вже за перший місяць роботи я зрозумів основні принципи та обов'язки, почав отримувати реальний цінний досвід. При цьому я мав достатньо часу для відвідування дистанційного навчання. З дуальною формою освіти без відриву від виробництва я отримав диплом бакалавра, а також диплом магістра за цією самою спеціальністю. Робота на підприємстві багато в чому допомагала легше освоювати навчальні

дисципліни, оскільки була нагода багато процесів спробувати одразу на особистому досвіді. Отримуючи теоретичні знання в інституті, я значною мірою розширював їх за допомогою практичних навичок. Дуальна форма освіти дала мені змогу плавно влитися в колектив, познайомитися з виробництвом на власному досвіді. Після завершення навчання мені не потрібно було розв'язувати питання з працевлаштуванням — я продовжив працювати на підприємстві й надалі.

Тому я вважаю, що нині дуальна освіта дає неоціненну можливість отримання необхідних знань і навичок практичного значення в реальних умовах роботи, що тільки допомагає студентам з майбутнім працевлаштуванням, а також завчасним розумінням правильності вибраної професії. З власного досвіду я

можу сказати, що дуальна освіта буде дуже корисною для здобувачів вищої освіти будь-якого року та рівня навчання».

Підсумовуючи, можна сказати, що впровадження дуальної форми здобуття освіти позитивно сприймається студентами Національного університету «Запорізька політехніка» та підприємствами (компаніями) Запорізького регіону. Тому Національний університет «Запорізька політехніка» продовжить впроваджувати та сприяти популя-

ризації й поширенню цієї форми здобуття освіти серед студентів університету і партнерів-стейкхолдерів.

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЧЕРКАСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Олександр ЧЕРЕВКО, ректор

Людмила СМАЛИУС, начальник навчально-методичного
відділу, координатор дуальної освіти

Дуальна форма здобуття вищої освіти (ДФЗВО) в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького (далі — Університет) була започаткована з 2022 року. Робота розпочалася із розроблення та затвердження «Положення про дуальну форму здобуття вищої освіти у Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького», укладання двосторонніх угод з підприємствами та установами, які стали базами стажування студентів і водночас місцем їх працевлаштування.

У 2022-2023 навчальному році ДФЗВО була запроваджена на окремих спеціальностях: 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 101 Екологія, 201 Агрономія, 071 Облік і оподаткування, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. У 2 семестрі 2022-2023 навчального року за дуальною формою здобували освіту 22 студенти. Щороку кількість спеціальностей та здобувачів, залучених до ДФЗВО, збільшувалася. У 2023-2024 навчальному році за дуальною формою здобували вищу освіту близько 60 студентів, у 2024-2025 кількість таких студентів становить 22 особи. До зазначеного переліку додалися освітні програми: «Економіка та бізнес», «Економіка підприємства», «Інформаційно-вимірювальні технології», «Спортивна фізіологія та реабілітація», «Початкова освіта», а також низка освітніх програм спеціальності 014 Середня освіта.

Упродовж 2022-2024 років в Університеті відбувалося напрацювання алгоритму роботи для ефективної реалізації дуальної форми здобуття вищої освіти.

1. Укладено двосторонні договори Університету з низкою установ/підприємств/компаній про співпрацю щодо організації дуальної форми здобуття вищої освіти. Станом на початок 2025 року

укладено договори з підприємствами аграрного напрямку: ПАТ «Миронівський хлібопродукт», ТОВ «Науково-виробнича фірма «Урожай», дочірнє підприємство «Перемога Нова», ПАТ «Миронівська птахофабрика», Сільськогосподарське підприємство з обмеженою відповідальністю «Старинська птахофабрика», Інститут здоров'я рослин ГК UKRAVIT. Згодом до цього переліку додалися заклади освіти: Черкаський гуманітарно-правовий ліцей, Загальноосвітня школа I-III ступенів № 5 Черкаської міської ради, Золотоніська ЗОШ I-III ступенів № 6 Золотоніської міської ради, Загальноосвітня школа I-III ступенів № 7 Черкаської міської ради, Комунальний заклад «Смілянський міський інклюзивно-ресурсний центр» Смілянської міської ради та інші.

2. На підставі підписаних договорів було укладено тристоронні угоди між Університетом, підприємством/установою та здобувачем вищої освіти.

3. Відповідно до освітньо-професійних програм певних спеціальностей та навчальних планів гаранті освіти програм спільно із робочими групами розробили індивідуальні навчальні плани для кожного здобувача вищої освіти, у яких виокремили освітні компоненти або їх змістові модулі, котрі студенти мають освоїти в університеті або ж на підприємстві.

4. Навчання у закладі освіти та на робочому місці відбувається за блочною системою (1 блок — це один чи декілька тижнів або місяців).

5. Для виконання індивідуального навчального плану і програми практичного навчання на робочому місці для кожного здобувача освіти було призначено кураторів дуальної освіти від Університету. До їх числа входили науково-педагогічні працівники, які є гарантами освітніх програм або ж входили до груп забезпечення певних освітніх програм. Окрім того, керівником підприємства/установи/організації були призначені для кожного студента координатори від роботодавця — працівники підприємств, відповідальних за організаційно-методичний супровід здобуття освіти за дуальною формою.

6. Для забезпечення якості підготовки здобувачів освіти за дуальною формою випускові кафедри упродовж семестру проводять

зустрічі із представниками підприємства та організовують зворотний зв'язок від здобувачів освіти про відповідність результатів навчання на робочих місцях цілям і вимогам освітньої програми.

7. Підсумковий семестровий контроль здобувачі вищої освіти складають в Університеті по завершенню теоретичного навчання та виконання семестрового індивідуального плану. Університет забезпечує проведення спільного оцінювання результатів навчання здобувачів освіти за дуальною формою здобуття освіти за участі представників підприємств.

Інформація про здобувачів вищої освіти, які навчаються за ДФЗВО у 1 семестрі 2024-2025 н.р.

Прізвище, ім'я та по батькові студента	Освітня програма	Назва установи, де проходить навчання	Чому вирішив/вирішила перейти на ДФЗО	Який досвід отримано	Які має перспективи
Білокінь Ярослава Миколаївна	Агрономія	ТОВ «ДСВ-Україна»	У зв'язку з працевлаштуванням та бажанням кращої адаптації до вимог місця роботи	Набуто нові практичні навички, які допомагають більш ефективно виконувати робочі завдання на підприємстві	Планується продовження роботи на цьому підприємстві після завершення навчання
Кириленко Анна Володимирівна	Міжнародні економічні відносини (Міжнародний бізнес)	«МХП-СЕРВІС» ВП ПРАТ «МХП»	Можливість під час навчання отримати реальний професійний досвід, що дає конкурентну перевагу на ринку праці, можливість заробляти та самостійно оплачувати навчання, перспективи працевлаштування в компанії	Робота у відділі супутніх сервісів, який займається організацією та управлінням додатковими послугами, які підтримують основний бізнес компанії. Зокрема, HR-робота	Планується продовження роботи на цьому підприємстві після завершення навчання
Налпенко Ніна Петрівна	Економіка (Міжнародна економіка)	«МХП-СЕРВІС» ВП ПРАТ «МХП»	Можливість набути практичний досвід у великій корпорації, робота з наставником,	Робота у відділі операційних фінансів, група складського	Планується продовження роботи на цьому підприємстві після завершення

Прізвище, ім'я та по батькові студента	Освітня програма	Назва установи, де проходить навчання	Чому вирішив/вирішила перейти на ДФЗО	Який досвід отримано	Які має перспективи
			можливість поєднувати роботу і навчання, комфортні умови праці	обліку ТМЦ та ОЗ	навчання
Рябчик Лариса Миколаївна	Початкова освіта	Червонослобідський заклад ЗСО I-III ступенів № 2 Червонослобідської сільської ради Черкаської обл.	У зв'язку з працевлаштуванням та бажанням кращої адаптації до вимог місця роботи	Досвід роботи на посаді вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти	Перспективи професійного зростання
Компанієць Микола Дмитрович	Інформаційно-вимірні технології	ТОВ «ВМ МАНУФАКТУРІНГ»	Вважаю, що найбільш ефективно отримувати знання в поєднанні з постійною практикою на прикладі реальних кейсів. Спеціальність обирав свідомо виключно серед тих інженерних спеціальностей, які вже мають впроваджену дуальну форму освіти. Отримані теоретичні знання маю змогу одразу перевірити на виробництві на практиці. І навпаки, отриманий досвід допомагає підтвердити знання під час здавання теоретичних модулів в університеті. Дуальна форма освіти також допомагає швидше повноцінно працевлаштуватися за фахом та просуватися кар'єрними сходами	Набув досвіду розробки програмного забезпечення для вистокоточних станків з числовим програмним управлінням. На практиці навчився проводити метрологічні вимірювання щодо якісних показників роботи цього обладнання. Набув навичок розробки апаратного забезпечення вимірювальних та керуючих вузлів високоточних станків з числовим програмним управлінням. Набув навичок планування процесів виробництва	Подальший кар'єрний зріст в компанії за переведення на посаду керівника підрозділу. Набуті теоретичні знання в університеті дадуть змогу збільшити залученість до інженерних розробок комерційного продукту

Прізвище, ім'я та по батькові студента	Освітня програма	Назва установи, де проходить навчання	Чому вирішив/вирішила перейти на ДФЗО	Який досвід отримано	Які має перспективи
Соколенко Артем Олегович	Спортивна фізіологія та реабілітація	Смілянський міський інклюзивно-ресурсний центр Смілянської міської ради Черкаської області	У зв'язку з працевлаштуванням	Практичної роботи з дітьми з особливими потребами	Подальше працевлаштування

Резніченко О.

Кириленко А.

Білокінь Я.

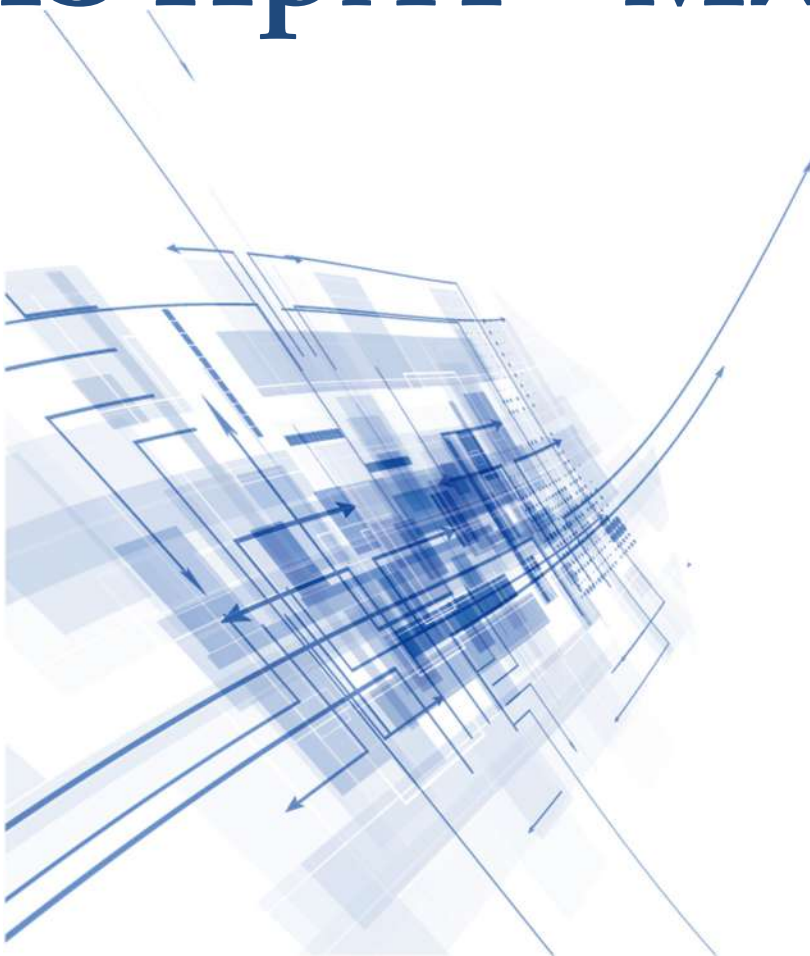

Компанієць М.

Налпенко Н.

КАР'ЄРНИЙ ШЛЯХ РАЗОМ ІЗ ПрАТ «МХП»

КАР'ЄРНИЙ ШЛЯХ РАЗОМ ІЗ ПрАТ «МХП»

За матеріалами ПрАТ «МХП» <https://mhp4u.com.ua/mhp-life/career-young-virobnictvo-agro-logistika>
<https://www.facebook.com/mhpcareer>

Студентські роки — час сміливих рішень і нових можливостей. Молоді люди роблять перші професійні кроки, долають виклики та застосовують знання на практиці, відкриваючи для себе світ реальної роботи. Розповідаємо, як МХП допомагає молоді діяти впевнено, які кар'єрні можливості пропонує та як підтримує розвиток студентів ще під час навчання.

МХП — міжнародна компанія у сфері харчових і агротехнологій, яка створює унікальні умови для професійного зростання молоді. Активно організовує й підтримує різноманітні заходи для здобувачів освіти університетів та коледжів, основна мета яких — допомогти молодим фахівцям набути необхідні навички та досвід для успішного старту кар'єри.

Чому для МХП важливо підтримувати молоді таланти?

Підтримка молодих талентів для МХП — це інвестиції в майбутнє компанії та економіки України. Завдяки співпраці зі студентами компанія має змогу готувати фахівців, які глибоко розуміють специфіку роботи в агросфері та великому бізнесі. Водночас молодь приносить у компанію нові ідеї, що сприяють впровадженню інновацій.

Як студенту розпочати кар'єру з МХП?

Компанія пропонує студентам широкий вибір можливостей: проходження практики й стажування, екскурсії на виробництва, навчання за дуальною формою освіти. Завдяки цьому молоді фахівці мають змогу застосовувати отримані знання на практиці, спілкуватися із досвідченими наставниками, знайомитися з процесами сучасного виробництва та поступово занурюватися у професійну діяльність.

Формати, за якими можна отримати досвід в МХП

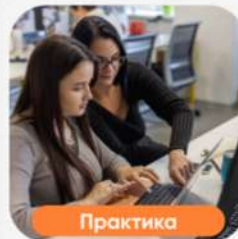
Стажування

1-3 місяці

Дуальна освіта

4-8 місяців

Практика

1-2 місяці

Ксенія Моторіна, керівниця групи залучення та розвитку молоді: *«Практика, стажування та дуальна освіта — це ключ до успішного старту кар'єри. Вони дають змогу студентам поєднувати теоретичні знання з реальним бізнес-досвідом, працюючи з найкращими наставниками МХП. Наші фахівці допомагають молоді не лише опанувати професійні навички, а й відчувати*

культуру та цінності компанії, що значно спрощує адаптацію та відкриває можливості для кар'єрного зростання. Дуальна освіта — це можливість будувати успішне майбутнє саме в Україні!».

Які можливості для студентів пропонують в компанії

Дуальна освіта – це такий спосіб навчання, коли теоретичні знання студент отримує на парах в університеті, технікумі чи коледжі, а практичні навички – безпосередньо на робочому місці. МХП вже понад три роки розвиває програму дуальної форми освіти, в межах якої співпрацює з більш ніж 50 закладами освіти.

У чому цінність дуальної освіти для студентів

Мають змогу отримати практичний досвід та почати будувати кар'єру ще до завершення навчання.

Можуть суміщати роботу та навчання на денній формі.

Отримують регулярну заробітну плату.

Практика та стажування для студентів в МХП

МХП пропонує студентам можливість здобути неоціненний досвід роботи в агросфері під час практики та стажування. **Практика** тривалістю 1-2 місяці цілком відповідає навчальній програмі закладу освіти. У цей період студенти працюють у команді однодумців, занурюючись у сучасні виробничі процеси та отримуючи підтримку досвідченого наставника.

Для тих, хто готовий до ще серйознішого тест-драйву професії, компанія пропонує **стажування**, яке триває від одного до трьох

місяців. Воно передбачає працевлаштування під час канікул, а отже, нагоду попрацювати над реальними завданнями в компанії, користуючись усіма перевагами співробітників. Учасників підтримують ментори, які допомагають ставити амбітні цілі та досягати їх. Найуспішніші стажери можуть продовжити співпрацю із компанією у форматі дуальної освіти або навіть працевлаштуватися після випуску.

Чому варто пройти практику та стажування в МХП

Реальний досвід, а не просто теорія — ви зануритеся в робочі процеси та зрозумієте, як усе працює на практиці.

Навчання у профі — отримаєте підтримку та знання від наставників, які вже досягли успіху в агросфері.

Кар'єрний трамплін — отримаєте шанс залишитися в компанії та будувати кар'єру у лідера агрогалузі.

Екскурсії, що змінюють погляд на професію

Для майбутніх технічних спеціалістів, агрономів і технологів МХП організовує регулярні екскурсії на свої підприємства. Це шанс для молоді зануритися у виробничі процеси, побачити, як ідеї втілюються на практиці, і дізнатися, що робить їхню майбутню професію затребуваною. А ще — змінити свій погляд на роботу в агросфері.

Наприклад, студенти-агрономи на екскурсіях можуть побачити найсучаснішу сільськогосподарську техніку, відвідати інноваційні біогазові та молочні комплекси, на власні очі побачити, як за допомогою дронів обприскують поля та керують комбайном через GPS. А майбутні технологи та ветеринари відвідують молочні ферми, інкубатори, зокрема дільниці з вирощування курчат-бройлерів та цехи з виробництва м'яса.

Чому варто відвідати виробничі екскурсії МХП

Знайомство з передовими агротехнологіями та інноваціями в галузі.

Мотивація для професійного зростання та розвитку кар'єри.

Екскурсія — це нагода побачити, як працює бізнес із середини, і знайти свій шлях у професії.

МХП прагне бути не лише роботодавцем, а й наставником, який супроводжує молодь на шляху становлення.

Історії студентів, що прийшли в МХП під час навчання й залишилися в компанії

**Михайло Клімов,
начальник ділянки з вирощування бройлера
на Вінницькій птахофабриці**

Мені 20 років, я навчаюся в Уманському національному університеті садівництва на інженера-технолога харчового виробництва. Із січня 2024 року приєднався до компанії МХП — почав працювати на Вінницькій птахофабриці на позиції стажера зоотехніка на ділянці з вирощування бройлера.

Після завершення стажування я став начальником ділянки з вирощування бройлера. Мій робочий день починається з обходу виробничої ділянки. Далі на нараді ми обговорюємо з працівниками плани на день. Упродовж дня я підтримую постійний зв'язок із провідним зоотехніком, звітуючи про виробничі процеси вранці, в обід і ввечері.

Про програми для молоді в МХП. З першого робочого дня я зрозумів, що МХП — це не лише «Наша Ряба». Це велика міжнародна компанія з різноманітними напрямками виробництва: вирощування, агрохолдинг, кулінарна компанія. МХП активно залучає молодих студентів до співпраці, сприяє їхньому розвитку та надає численні можливості для професійного зростання.

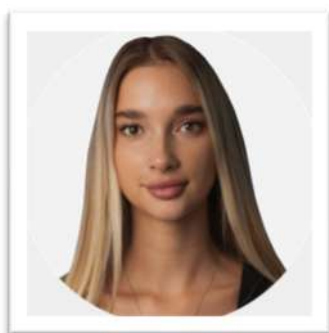
Серед головних переваг роботи в компанії я виокремлюю постійний розвиток. Крім того, компанія пропонує гідну заробітну плату, забезпечує житлом і турбується про здоров'я своїх працівників.

**Євгеній Коричук,
інспектор з контролю якості продукції**

Я навчаюся у Вінницькому торговельно-економічному інституті. Прийшов в компанію МХП за програмою дуальної освіти. Свій професійний шлях почав на інкубаторній станції (ІПС) стажером майстра, далі перейшов у переробний напрям стажером старшого інспектора з контролю якості. А згодом і сам посів посаду старшого інспектора відділу з контролю якості.

Про програми для молоді в МХП. Формати співпраці компаній зі студентами, як-от стажування, практика чи дуальна освіта, мають величезну користь як для молодих фахівців, так і для роботодавців. Вони дають змогу молодим людям отримати реальний досвід роботи, застосувати теоретичні знання на практиці та краще зрозуміти професійні вимоги.

**Дарина Мазур,
комунікаційниця з розвитку бренду
роботодавця**

«Мені 21 рік, і вже два роки я працюю в МХП. Я прийшла в компанію на стажування на посаду молодшої бренд-менеджерки. За час роботи отримала крутезний досвід у сфері бренд-маркетингу, а також виросла до ролі PR-менеджерки й зараз відповідаю за комунікаційні проекти компанії».

Про програми для молоді в МХП. Стажування, практика чи дуальна освіта — це не лише про навчання, а й про реальну можливість відчувати себе частиною великої компанії, спробувати свої сили та знайти наставників, які допоможуть розкрити потенціал. Це ідеальний старт для побудови успішної кар'єри.

**Віталій Гебултівський,
інженер з комп'ютерних систем**

«Мене звати Віталій, мені 20 років, і я працюю в МХП вже понад 1,5 року. Мій шлях у компанії

розпочався з посади молодшого інженера (стажера) у відділі ІТ, куди я потрапив після успішної співбесіди. Через 9 місяців я отримав підвищення на посаду провідного інженера, де продовжую розвиватися та приносити користь команді».

Про програми для молоді в МХП. Стажування, практика та дуальна освіта дають студентам шанс отримати цінний досвід, розкрити свій потенціал і впевнено почати кар'єру. Для компанії це можливість інвестувати в молоді таланти.

**Олена Місценко,
фахівчиня з роботи із персоналом**

«У 2023 році я приєдналася до великої родини ПрАТ «МХП», почавши свою професійну діяльність у Центральному офісі компанії. Спершу працювала у відділі внутрішнього аудиту, де за рік отримала цінний досвід та поглибила свої знання у цій сфері. Наразі я маю честь бути частиною Групи управління персоналом, що дає мені змогу розвиватися в напрямі роботи з людьми, опановувати нові підходи до управління та брати участь у створенні комфортного робочого середовища для співробітників».

Про програми для молоді в МХП. Я твердо переконана, що співпраця студентів з МХП — це неймовірна нагода, яка відчиняє безліч дверей. Це шанс здобути неоціненний практичний досвід, розвинути важливі навички, знайти нових цікавих знайомих, а також отримати перспективи для кар'єрного зростання. Компанія підтримує молодь, надає їй можливість навчатися у професіоналів, реалізовувати власні ідеї та зростати у сильній команді.

21-річний **Максим Гребініченко** кілька місяців працює молодшим агрономом у «МХП-Урожай» і паралельно навчається на 4 курсі агробіотехнологічного факультету Білоцерківського НАУ.

Під час працевлаштування підприємство надало Максиму гуртожиток для проживання. А

швидко адаптуватися в колективі та освоїти всі робочі процеси допоміг наставник.

Супутниковий моніторинг полів, потужна техніка, інноваційні технології в агронапрямі компанії МХП захопили юнака з перших днів роботи. Найбільше Максиму запам'яталися перші жнива сої, коли він побачив, як через супутник можна контролювати стан полів.

«Університет дає теорію, але професіоналом стане той, хто готовий діяти, слухати наставників і не боїться викликів. У будь-який момент я можу звернутися за порадою до старших колег на виробничому підрозділі, свого наставника Едуарда Свідуновича. Вони завжди допоможуть, підкажуть і поділяться досвідом. Дуже цінно, коли на підприємстві створюють умови для молодих фахівців, — це додає впевненості у своїх силах», — говорить Максим.

Максим вже планує продовжити навчання у магістратурі, щоб надалі професійно реалізуватися в агросфері компанії МХП.

Історія про те, як дитяча мрія стала кар'єрою!

Максим Дерев'янка — 19-річний інженер із Західного Хабу МХП. Ще з дитинства він допомагав батькові ремонтувати техніку та мріяв працювати в інженерії. А вже сьогодні він не просто здійснив свою мрію, а й отримав перше підвищення!

Максим став одним із перших випускників МНР AgroSchool — унікальної освітньої програми для молодих спеціалістів. За пів року він пройшов інтенсивне навчання, де теорія поєднується з практикою: робота в полях, тренінги з досвідченими менторами та захист реальних бізнес-кейсів.

«Це була неймовірна нагода побачити, як агрономічні процеси взаємопов'язані з інженерними завданнями. Ми навчалися в полі, спілкувалися з колегами, аналізували техніку — такий досвід не отримаєш в університеті», — ділиться Максим.

У МНР AgroSchool молодь отримує все необхідне для стрімкого кар'єрного старту:

- сучасні знання та практичні навички;
- підтримку менторів і командну роботу;
- умови для розвитку.

МХП створює всі умови, щоб молоді фахівці відчували себе частиною великої команди, де кожен має шанс реалізувати свій потенціал.

Максим доводить: коли є цілеспрямованість, підтримка сильної команди та доступ до якісного навчання — мрії стають реальністю!

Дрони в полі — жіночі руки на пульті: як дівчата змінюють агро у Вінницькому Хабі МХП

У Вінницькому Хабі МХП дві студентки Ладижинського фахового коледжу **Анна Марущак** та **Оксана Пітік** взялися опановувати професію операторок агродронів. Ця захоплива професія дає їм змогу не тільки здобувати освіту, але й отримувати цінний досвід у полі.

«Жінок на чоловічих професіях в агро зараз небагато, — зауважує Володимир Прокопчук, директор Вінницького Хабу МХП. — Звісно, війна внесла корективи в кадрову політику підприємства, проте ми шукаємо різні шляхи виходу із цієї ситуації. Залучаємо молодь».

«Я так радію, що прийшла в цей колектив. — ділиться Анна Марущак, одна з операторок. — Управляти дронами — це відчуття, ніби в мене вирости крила». Навички спортивної підготовки та захоплення агрономією допомагають їй швидко освоювати техніку. Вона впевнена: це не тільки чоловіча професія — жінки теж можуть працювати з цими «літаючими помічниками».

Завдяки дуальній формі навчання студентки мають змогу отримати реальний досвід, а також підтримку досвідченого наставника — Івана Школьного.

«З чоловіками я говорю по-чоловічому, з дівчатами треба ніжніше. Звісно, я все детально розповідаю і показую. Однак уперше маю не учнів, а

учениць. Я ще не можу сказати, наскільки швидко дівчата освоюють цю техніку. Проте упевнений, що все буде гаразд. Бо в них горять очі і є бажання працювати. А це — головне», — говорить він.

Мрії стають реальністю, коли дієш!

Ще кілька років тому **Георгій Кириленко**, студент Херсонського державного аграрно-економічного університету, лише мріяв про роботу в агросекторі. Все змінилося після екскурсії на підприємство «Зернопродукт МХП», де він вперше побачив, як теорія перетворюється на реальну практику.

«Мені дуже сподобалась ця екскурсія і те, як нам розповідали про роботу на підприємстві. Після екскурсії можна було скласти тести і потрапити на стажування до виробничого підрозділу «Зернопродукт МХП», що я, в принципі, і зробив», — розповідає Георгій.

Захопившись нагодою доторкнутися до справжньої роботи агронома, Георгій успішно пройшов відбір і розпочав стажування у Калинівській філії МХП.

Сьогодні він працює молодшим агрономом, виконуючи ті самі завдання, що й досвідчені колеги, лише під наглядом наставника. Георгій ділиться, що робота на полі — це не лише виклик, а й щоденний досвід, який дає змогу розвиватися професійно та особистісно.

«Коли я вперше потрапив на підприємство, зрозумів: це місце, де можна справді вчитися. Тут я отримую навички, яких неможливо засвоїти в університетській аудиторії», — розповідає він.

Програма дуальної освіти МХП дає змогу студентам отримати не лише робоче місце, а й безцінний практичний досвід. Під керівництвом наставників, як-от старший агроном Олександр Лінчук, молоді фахівці стають впевненими та компетентними, що так необхідно для успішної кар'єри.

Ця історія — про можливості, розвиток і сміливість робити перші кроки у професії

Ви коли-небудь мріяли про роботу, яка поєднує передові технології, турботу про природу та постійний розвиток? **Вадим Регент**, 21-річний агроном з Черкас, втілив цю мрію в життя завдяки МХП.

Ще зі шкільних років Вадим знав, що його покликання — агрономія. Він вступив до Уманського національного університету садівництва, а згодом приєднався до програми дуальної освіти МХП. Це рішення стало поворотним моментом у його кар'єрі.

«Теоретичне навчання та практика — це різні речі, — ділиться Вадим, — практичний досвід від колег, які працюють вже тривалий час, — це найкращий досвід, який можна отримати».

Свій шлях в МХП Вадим розпочав з посади молодшого агронома у Ліплявому, а згодом перевівся до Миронівки дільничним агрономом. Він був вражений сучасною технікою та згуртованим колективом молодих фахівців, які завжди готові допомогти та поділитися знаннями.

Але це ще не все! Вадим також потрапив до трійки лідерів навчання за напрямом «Агрономія» в МНР AgroSchool — внутрішній освітній ініціативі компанії.

«Найцінніше, що ми всі здобули в агрошколі, — це перспективи для подальшого розвитку кар'єри та нові знайомства з колегами з різних куточків України», — розповідає Вадим.

Сьогодні Вадим — успішний агроном, який постійно вдосконалює свої знання та навички. Він впевнений, що в МХП кожен молодий фахівець може реалізувати свій потенціал та побудувати успішну кар'єру.

МХП створює всі умови для розвитку молодих талантів, пропонуючи програми дуальної освіти, внутрішні освітні ініціативи, як-от МНР AgroSchool, та безліч інших можливостей для професійного зростання.

Історія, як у 19 років стати лінійним агрономом компанії МХП

Ігор Мензул із дитинства знав, що його майбутнє — в агросфері. Його дідусь, працюючи в МХП, часто брав онука на поля, навчаючи любити й розуміти землю.

Він вступив до аграрного коледжу та почав працювати ще під час навчання. Уже в 18 років отримав першу посаду в МХП, а завдяки наполе-

ливості та наставникам за кілька місяців став лінійним агрономом Вінницького ХАБу.

Сьогодні Ігор не лише організовує роботу на полях, а й продовжує навчання. Курс МНР AgroSchool дав йому глибше розуміння професії та допоміг розвинути практичні навички.

У МХП ми підтримуємо молодь, відкриваючи можливості для кар'єрного зростання. Ми цінуємо ініціативних, амбітних і допомагають реалізувати потенціал.

Історія Ігоря — доказ, що досягти успіху можна вже в молодому віці. Головне — діяти!

Дитинство, що визначило майбутнє

Ігор Мензул ще змалку знав, що його майбутнє буде пов'язане із землею. Дідусь працював у МХП і часто брав онука із собою на поля. Саме там Ігор навчився розуміти природу, спостерігати за нею та відчувати відповідальність за врожай

"Дідусь змалку навчав мене не лише любити природу, а й спостерігати за нею, як за живим організмом, що постійно розвивається", – згадує він

Освіта та перші кроки в професії

Любов до аграрної справи визначила його вибір – він вступив до Ладижинського фахового коледжу, де отримав перші фундаментальні знання. Навчаючись, він скористався можливістю дуальної освіти та почав працювати в МХП ще під час навчання. Це дало йому змогу не лише отримувати теорію, а й одразу застосовувати її на практиці

Початок кар'єри в МХП

У 18 років Ігор розпочав свою професійну діяльність у компанії як молодший агроном у МХП. Вже за кілька місяців він довів, що готовий до більшого, і став лінійним агрономом Вінницького ХАБу. Коли ми бачимо проактивність і амбіції нашої молоді, то створюємо можливості для їхнього розвитку: у МХП наставники підтримують, допомагають швидко адаптуватися та рухатися вперед

Навчання в МНР AgroSchool

Щоб розширити свої знання, Ігор став одним із перших учасників МНР AgroSchool. Протягом кількох місяців він навчався у найкращих експертів компанії, брав участь у практичних дослідженнях і захищав власний бізнес-кейс. Ця програма стала для нього важливим етапом, який допоміг ще більше зануритися в професію та впевнено рухатися далі

«Навчання в агрошколі МХП - неймовірний досвід для мене. Найбільше мене зацікавило у цій програмі те, що лекції проводять висококваліфіковані фахівці, які ділилися з нами своїм практичним багаторічним досвідом роботи в МХП», – ділиться Ігор

Робота, яка надихає

Сьогодні Ігор – частина великої команди МХП. Він організовує агрооперації, працює з колегами на полях та впроваджує нові рішення

“Я розумію, що сільське господарство – це потужна підтримка економіки України. Нам дарована багата українська земля, і я хочу працювати так, щоб вона давала щедрі плоди”, – говорить він

Робота мрії? Для Станіслава Руденка вона стала реальністю у компанії МХП!

Історія юнака — про прагнення робити щось важливе, про постійний розвиток і втілення нових ідей. Та, власне, про здійснення дитячих мрій.

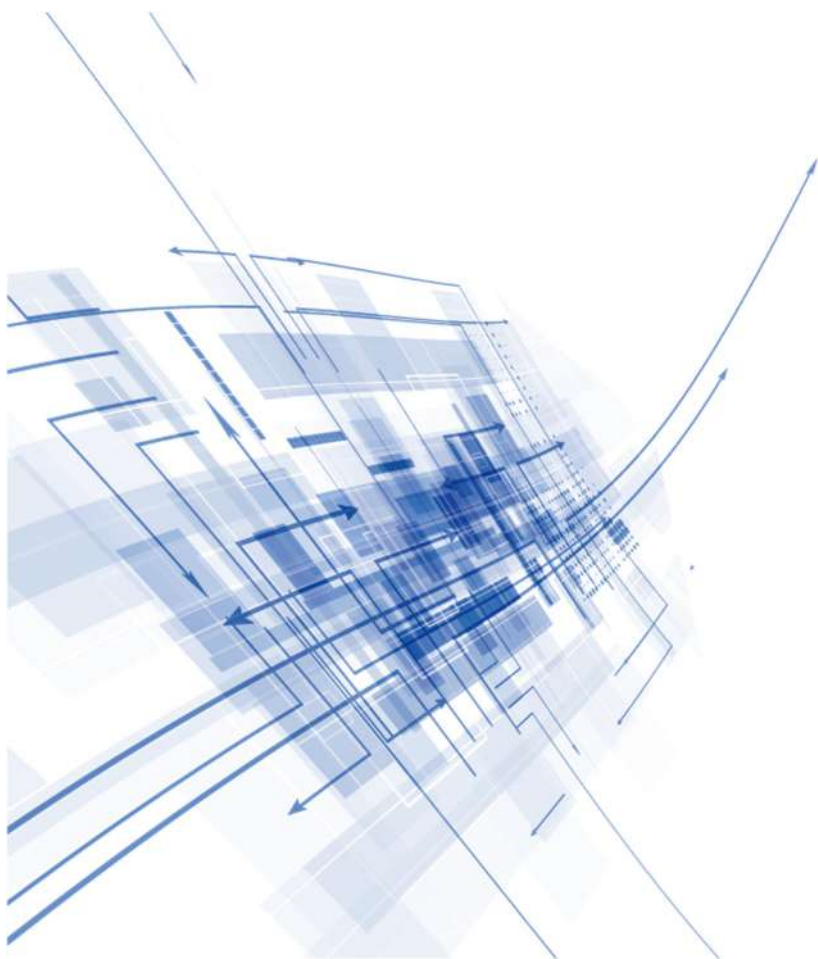
Станіслав із дитинства цікавився технікою та завжди хотів стати інженером. *«Мені подобається розбиратися в механізмах, зрозуміти як вони працюють і шукати шляхи для їх покращення»*, — розповідає він.

Вже з перших днів роботи в компанії хлопець зрозумів, що МХП — місце, де він хотів би реалізовуватися та удосконалювати свої навички.

Наразі Станіслав працює слюсарем з ремонту та експлуатації газового устаткування на Птахокомплексі Миронівської птахофабрики. Паралельно він продовжує навчання в Київському політехнічному інституті імені І. Сікорського.

У майбутньому Станіслав Руденко прагне розвиватися й зростати. «Підприємство, на якому я працюю, і загалом компанія МХП — дуже потужна та сучасна. Я пишаюся бути частиною команди, бути причетним до такого масштабного виробництва. Вважаю, що це крута можливість для мене як для молодого фахівця. Зараз моя мета набиратися досвіду, вмінь та навичок, щоб мати можливості для зростання. У майбутньому прагну обійняти інженерну посаду, а потім можливо керівну, і я готовий докладати зусиль для того, щоб іти до своєї цілі».

ДФЗО У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ У КИЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Анжела ІГНАТЮК, декан економічного факультету

Освітньо-професійну програму «Бізнес-консалтинг» відкрито в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка у 2021 році у партнерстві з компанією EY в Україні — лідером глобального ринку аудиторсько-консалтингових послуг з високими стандартами щодо якості професійної діяльності, розвиненою системою корпоративного навчання, прогресивним менеджментом, атмосферою довіри, ініціативності та інноваційності (300 тис. працівників, 500 офісів у 150 країнах світу). Компанія працює в Україні з 1991 р. (650 працівників, два офіси). Умови партнерства університету і компанії визначено меморандумом та угодою щодо спільної реалізації дуальної освітньо-професійної програми.

Програма «Бізнес-консалтинг» поєднує академічну спрямованість та прикладний характер, передбачає траєкторію дуальної освіти, практику у форматі діяльності на робочих місцях. Набір у 2021 та 2022 роках відбувався за участі представників компанії-партнера, що забезпечувало можливість одночасного зарахування на навчання та працевлаштування. Через зміну Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти з 2023 року процедура відбору студентів, які навчатимуться у форматі дуальної освіти, відбувається після зарахування на навчання. Ця зміна зумовила необхідність адаптації освітнього процесу, щоб забезпечити індивідуальні освітні траєкторії для двох категорій студентів, які сформувалися за результатами відбору компанією-партнером: тих, хто навчається за дуальною формою та може проходити частину навчання на робочому місці, і тих, хто навчається виключно в університеті та потребує альтернативних навчальних рішень.

Можливість навчатися на робочому місці в компанії-партнері (дуальна форма здобуття вищої освіти) надається студенту після його зарахування на навчання за умови успішно пройденної співбесіди із

представниками компанії протягом першого місяця навчання. Співбесіда є двоетапною й передбачає оцінювання універсальних навичок з боку HR-фахівців компанії-партнера та аналіз профільної підготовки студентів відповідними фахівцями.

Протягом періоду реалізації програми здійснено чотири набори студентів. Загалом зараховано 22 студенти, зокрема 16 (73%) відібрані для навчання за дуальною формою здобуття освіти.

Дуальний формат ОП «Бізнес-консалтинг» передбачає таке.

1. Виокремлення часу навчання на робочому місці, який складається з 23 кредитів, що забезпечуються в межах обов'язкової частини освітньої програми компанією-партнером (дисципліни «Фінанси для нефінансових менеджерів», «Фінансовий облік і оподаткування», «Економіка галузевих ринків», консалтингова практика, кваліфікаційна робота магістра — 25,6 % від загального обсягу програми), 11 кредитів вибіркової частини ОП (дисципліни «Первинне навчання консультанта на робочому місці», «Digital-інструментарій консультанта», додаткова практична підготовка за обраним напрямом консалтингової діяльності — 12 % від загального обсягу програми).

2. Проектування переліку та змісту обов'язкових дисциплін («Теорія і практика бізнес-консалтингу», «Фінансовий облік і оподаткування», «Аналітична бізнес-статистика», «Проектний менеджмент») з урахуванням функціонального змісту діяльності студентів у компанії.

Позитивні ефекти та особливості моделі дуальної освіти, яка реалізується в межах програми «Бізнес-консалтинг» є такими:

- інститут наставництва компанії-партнера, який забезпечує персоналізований підхід до професійного та особистісного розвитку — за кожним студентом закріплено наставників (counselors) з-поміж фахівців відділів, в яких вони працюють, для професійної та соціальної адаптації студентів на робочих місцях та консультування щодо усіх робочих задач за консалтинговими проектами;

- три категорії викладачів — університетські професори і доценти, консультанти та аудитори компанії ЕУ в Україні (сертифіковані фахівці з міжнародною сертифікацією та

експертизою), експерти-практики українського ринку бізнес-консалтингу;

- відпрацювання компетентностей в умовах реальної діяльності в бізнес-середовищі, отримання практичного досвіду та можливість кар'єрного зростання в ході навчання;

- організація поділу загального часу навчання на періоди навчання, що відбуваються в університеті та на робочому місці за моделлю поділеного дня: кілька годин впродовж дня навчання відбувається в закладі освіти, решта — на робочому місці у роботодавця;

- двосторонній підхід до системи оцінювання: поєднання оцінних заходів щодо досягнення результатів навчання в освітньому процесі (перевірка індивідуальних завдань і надання відгуку викладачем) з оцінюванням на робочому місці. Персональні наставники забезпечують опитування гнучкого змісту, метою якого є надання підтримувального зворотного зв'язку щодо результатів роботи, сформованості професійних компетентностей консультанта та релевантних цій ролі soft skills. Додаткове оцінювання в компанії-партнері є формою періодичного контролю динаміки набутих компетентностей здобувача через призму результативності професійної діяльності та професійної комунікації;

- запровадження рефлексивних елементів формувального оцінювання: самооцінювання студентами рівня сформованості компетентностей (за результатами виконання завдань практики та підготовки кваліфікаційної роботи), порівняння результатів самооцінювання з баченням керівників та наставників від компанії-партнера у форматі стимулювального та підтримувального зворотного зв'язку;

- проведення занять та підсумкових форм контролю на базі компанії-партнера (заняття з дисципліни «Управління змінами», захист кваліфікаційних робіт).

Програма «Бізнес-консалтинг» у 2022 році пройшла процедуру акредитації і була високо оцінена незалежними експертами за різними критеріями. Програма акредитована з визначенням «зразкова».

Фотоматеріали доступні за посиланням: [фотоматеріали
https://drive.google.com/file/d/1LrkwsapqXuZveKJkBs0JDL3P3dQf-kU6/view](https://drive.google.com/file/d/1LrkwsapqXuZveKJkBs0JDL3P3dQf-kU6/view)

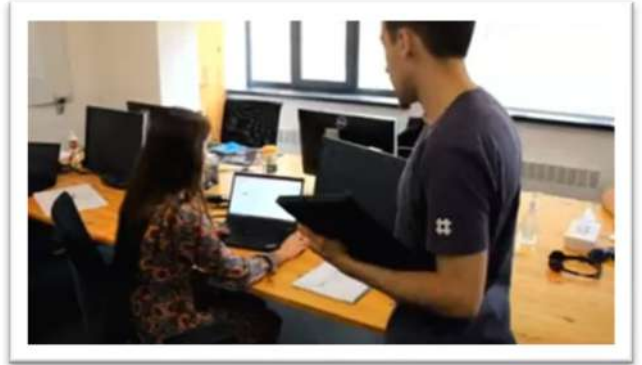
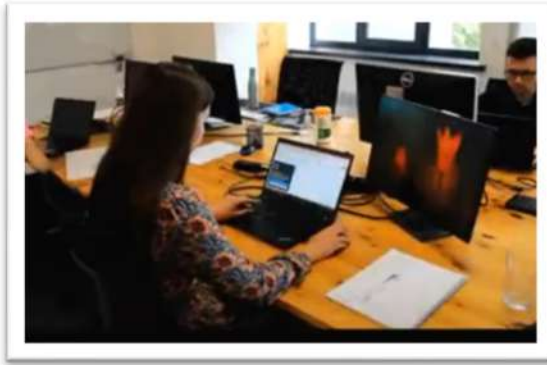
ДУАЛЬНА ФОРМА ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

Впровадження дуальної форми здобуття освіти в Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя розпочалося з 2019 року за освітньою програмою «Комп'ютерна інженерія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 123 Комп'ютерна інженерія, коли було підписано тристоронній договір про дуальну форму здобуття освіти між ТНТУ, ТОВ «Юнікорн Систем УА» та здобувачем освітнього ступеня «бакалавр» Мудрим Ігорем. У 2021 році Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя увійшов до пілотного проекту з підготовки фахівців за дуальною освітою, відповідно до наказів МОН від 15.09.2021 №991 та від 23.09.2022 №850.

Враховуючи позитивний досвід співпраці з ТОВ «Юнікорн Систем УА» з 2020 року на цьому підприємстві здобувала освіту за дуальною формою **Когут Марія**.

Мудрий Ігор після успішного завершення навчання на бакалавраті у 2021 р. продовжив навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти ОП «Комп'ютерна інженерія» за дуальною формою здобуття освіти.

Дуальна форма розширилася на ТзОВ «Елекс» (здобувач бакалаврського рівня **Люлька Андрій**, 2022 р.) та ТОВ «Реворк-Спейс» (здобувач магістерського рівня **Мельник Назарій**, 2024 р.).

Здобувачі Когут Марія та Мудрий Ігор під час практичної підготовки за дуальною формою на ТОВ «Юнікорн Систем УА»

Для кожного із зазначених студентів розроблялася програма практичної підготовки за дуальною формою здобуття вищої освіти, відповідно до якої частину компетентностей, передбачених освітньою програмою, студенти здобували безпосередньо на робочому місці. В програмі вказується співвідношення компонентів освітньої програми, які вивчають в університеті та за дуальною формою (на підприємстві).

Перезарахування практичної складової освітніх компонент, які відповідають отриманим програмним результатам навчання, здійснювалося на підставі висновку роботодавця про результати навчання за дуальною формою здобуття освіти.

Враховуючи Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 13 квітня 2023 року №426, Концепцію підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. №660-р та напрацьований досвід університету під час участі у пілотному проєкті з підготовки фахівців за дуальною освітою, у ТНТУ діє Положення про дуальну форму здобуття вищої освіти <https://docs.tntu.edu.ua/base/document?id=942>. Відповідно до нього підписується договір між університетом і роботодавцем про співпрацю в реалізації освітніх програм за дуальною формою, трудовий договір між здобувачем освіти і роботодавцем на весь період навчання (чи на періоди навчання) на робочому місці, а також

тристоронній договір між університетом, роботодавцем і здобувачем. Для реалізації освітньої програми за дуальною формою розробляється окремий навчальний план та програма практичної підготовки.

Переважно в ТНТУ використовується модель поділеного дня, тобто здобувачі кілька годин впродовж дня навчаються в університеті, відповідно до розкладу, решта – на робочому місці на підприємстві у вільний від занять час. При цьому частина обсягу освітньої діяльності замість аудиторної та самостійної роботи виконується у формі навчання на робочому місці з відповідним перерозподілом навантаження здобувача освіти в межах освітніх компонент. Графік роботи здобувача погоджується з роботодавцем.

Робоча зустріч представників університету з представниками ТОВ «Реворк-Спейс» щодо провадження дуальної форми здобуття освіти

Відбирає здобувачів на навчання за дуальною формою роботодавець. Наприклад, Мельник Н. був відібраний після проходження фахової практики на ТОВ «Реворк-Спейс» та переведений на дуальну форму здобуття освіти. Оскільки навчання на

робочому місці здійснюється через виконання посадових обов'язків відповідно до трудового договору, то Назарій був зарахований на посаду фахівця з розробки та тестування програмного забезпечення ТОВ «Реворк-Спейс».

Варто відмітити, що всі здобувачі, які навчалися за дуальною формою здобуття освіти, успішно завершили навчання і продовжили свою трудову діяльність на цих самих підприємствах.

У ТНТУ активно популяризують провадження дуальної форми здобуття освіти серед здобувачів освіти та проводять зустрічі із роботодавцями (<https://kaf-ks.tntu.edu.ua/dualna-osvita/>) та зміцнюють зв'язки з реальним сектором економіки, що сприятиме підготовці висококваліфікованих кадрів за різними освітніми програмами.

ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У КРИВОРІЗЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ НА ОПП «ЗБАГАЧЕННЯ КОРИСНИХ КОПАЛИН»

Перші кроки щодо впровадження дуальної освіти у Криворізькому національному університеті (КНУ) було зроблено у травні 2019 року. Зокрема викладачі кафедри збагачення корисних копалин і хімії відвідали ПрАТ «Північний ГЗК», ПрАТ «Центральний ГЗК», ПрАТ «Інгuleцький ГЗК», АТ «Південний ГЗК» для обговорення цього пілотного проєкту. Гірничо-збагачувальні комбінати (ГЗК) зацікавила ідея впровадження дуальної освіти й було прийнято рішення підтримати пілотний проєкт дуального навчання і виділити студентів з кожного комбінату Кривого Рогу. Згідно із законодавством було розроблено і підписано двосторонній договір про співпрацю між КНУ та ГЗК міста, де свої підписи поставили ректор КНУ і генеральні директори підприємств з подальшим укладенням тристоронніх договорів про навчальну взаємодію між здобувачем, КНУ та ГЗК.

Отже, здобувачами освітньо-професійної програми (ОПП) «Збагачення корисних копалин» другого (магістерського) рівня вищої

освіти стали 8 охочих. Другий набір за цією формою навчання на ОПП відбувся у 2021 році у кількості 15 осіб.

Графік освітнього процесу, навчальні плани, робочі програми до індивідуальної роботи студента на підприємстві та освітніх компонентів, теми курсових та кваліфікаційних робіт розробляли науково-педагогічні працівники кафедри збагачення корисних копалин і хімії разом з провідними фахівцями комбінатів.

Графік освітнього процесу було складено так: згідно з дуальною освітою здобувач освіти за дуальною формою навчання перебуває 60% відсотків свого часу на теоретичному навчанні у стінах ЗВО та 40 % — практична частина — здобувач перебуває на виробництві.

З навчальним планом можна ознайомитися на сайті кафедри збагачення корисних копалин і хімії КНУ.

Згідно з навчальним планом здобувачі першу половину семестрів (8 тижнів перший та 9 тижнів другий) проходять теоретичне навчання в КНУ, другу половину вони перебувають на підприємстві, з яким був укладений тристоронній договір.

На кожному з підприємств призначалися куратори для координування проходження практичної складової (індивідуальної роботи студента ІРС). Після проходження ІРС здобувачі звітували в ЗВО про її результати й складали заліково-екзаменаційну сесію з урахуванням питань, що їх засвоїли на підприємстві.

Здобувачі активно брали участь в інноваційних та наукових проєктах, семінарах, конференціях.

У 2020 році на ПрАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат» проходив конкурс наукових робіт, в якому брала участь та здобула перемогу здобувачка ОПП за дуальною формою навчання Стець Наталія.

З 9 лютого до 16 квітня 2021 року відбувся студентський кейс-чемпіонат від компанії МЕТІНВЕСТ — M.Student Champ 2021 для технічних, економічних та ІТ-спеціальностей за 11 напрямками за участю 14 підприємств із Маріуполя, Запоріжжя, Кривого Рогу, Авдіївки та Кам'янського, які підготували понад 70 реальних виробничих кейсів. На базі підготовки програми здобувачів за спеціальністю 184 Гірництво ОПП «Збагачення корисних копалин» в

Криворізькому національному університеті була організована команда HYDRA, у склад якої входив здобувач ОПП, який навчався за дуальною освітою, Коновалов К.В. під керівництвом доцента кафедри, кандидата технічних наук Скляр Л.В. Команда HYDRA працювала над кейсом на тему «Модернізація технологічної схеми секцій РЗФ-1 із застосуванням другої контрольної класифікації в батареї гідроциклонів Ø 350 мм» від АТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат». У рамках обраної тематики була сформульована мета кейсу, технічні умови та очікувані рішення. Для студентів робота над кейсом – це досвід розв’язання реальних виробничих кейсів; нагода застосувати здобуті під час навчання знання на практиці; візити на виробництво, доступ до інформації та ресурсів, необхідних для роботи; додаткові тренінги, майстер-класи та воркшопи від спеціалістів Метінвест; можливість на реальному проєкті розвинути свої hard-skills та soft-skills.

Одним з прикладів кар’єрного зростання випускників ОПП «Збагачення корисних копалин» за дуальною формою навчання є зростання **Стець Наталії**. До випуску на ОПП Наталія працювала контролером продукції збагачення дільниці кар’єрного та вхідного контролю відділу технічного контролю Управління Якістю ПрАТ «ПівнГЗК». Після навчання їй надійшла пропозиція переведення на посаду інженера напряму з видобутку і збагачення залізорудної сировини «Дирекція по інжинірингу та проєктування ТОВ «МЕТІНВЕСТ СІЧСТАЛЬ»» і Наталія нею скористалася.

Отже, впровадження дуальної освіти на освітньо-професійній програмі «Збагачення корисних копалин» у Криворізькому національному університеті стало значущим кроком у поєднанні теоретичного навчання з практичною підготовкою здобувачів. Завдяки підтримці провідних гірничо-збагачувальних комбінатів Кривого Рогу, з 2019 року було розпочато реалізацію цієї форми навчання, що дало змогу студентам отримувати реальний виробничий досвід у провідних компаніях галузі.

Ефективність дуальної освіти підтверджується кількома ключовими факторами.

- Співпраця з підприємствами забезпечує актуалізацію навчальних планів відповідно до сучасних виробничих вимог.
- Висока зацікавленість студентів у практичній частині навчання, що виражається у їх активній участі в наукових проектах, кейс-чемпіонатах і професійних конкурсах.
- Позитивні кар'єрні результати випускників, які після завершення навчання отримують нагоду для професійного зростання в провідних компаніях галузі.

Отже, дуальна освіта на ОПП «Збагачення корисних копалин» у КНУ підтвердила свою ефективність, створюючи сприятливі умови для якісної підготовки висококваліфікованих фахівців, адаптованих до реальних потреб ринку праці. Подальший розвиток цього напрямку дасть змогу ще більше інтегрувати освіту з виробництвом та сприятиме підвищенню конкурентоспроможності випускників університету.

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ У КИЇВСЬКОМУ ЕНЕРГЕТИЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

Тетяна КОВАЛЕНКО, завідувач відділення, викладач

Ірина КОЛЕСНИК, методист, викладач

Сучасна українська освіта постійно вдосконалюється, реалізуючи нові концепції, підходи та прийоми навчання. Традиційні методики стають менш ефективними, бо не можуть бути застосовані в навчанні нового покоління. Сучасний студент більш мобільний, енергійний та поінформований.

У країнах Західної Європи досить давно популярна дуальна система освіти. Дуальна освіта — словосполучення доволі нове в освітянському розмаїтому просторі новітніх технік і технологій. Ця система навчання передбачає здобуття освіти через поєднання теоретичних знань із практичними навичками, навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах, організаціях. Правильна комбінація практики та теорії, місця навчання та місця роботи,

співпраця закладів освіти, зокрема коледжів та підприємств, піднімає якість самого навчання, надає змогу швидкого працевлаштування за спеціальністю. Дійсно, основним завданням введення дуального навчання є удосконалення системи підготовки сучасних висококваліфікованих фахівців і забезпечення успішної адаптації студентів-випускників до професійної діяльності.

Впровадження дуальної освіти в Україні найперше чекала вочевидь виробнича сфера, зокрема, енергетика.

Україна наразі страждає від загарбницького нападу росії, особливо наша енергетична галузь, потребуючи значну кількість кваліфікованих кадрів для відновлення підприємств після постійних руйнувань енергооб'єктів на території всієї держави.

Енергетична компанія ПрАТ «ДТЕК Київські електромережі» в 2019 році, налагоджуючи зв'язок з низкою закладів освіти, виступила за співпрацю з Київським енергетичним фаховим коледжем, запропонувавши впровадити елементи дуального навчання для студентів четвертого курсу денної форми навчання.

Студенти навчаються за дуальною формою освіти відповідно до освітньо-професійної програми «Монтаж і експлуатація електроустаткування електростанцій та енергосистем» спеціальності Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка. Вони здобувають кваліфікацію «фаховий молодший бакалавр» з електроенергетики, електротехніки та електромеханіки.

Впродовж п'яти років систематично проводяться зустрічі провідних фахівців компанії з кадрової роботи зі студентами третього та четвертого курсів, мотивуючи їх до дуальної форми навчання.

Представники компанії разом з адміністрацією коледжу на зустрічах доводили студентам, що дуальна освіта — це перспективна нагода інтегруватися в систему підприємства, вивчити всі виробничі процеси, спробувати власні сили. Наголошено на важливості знайти своє місце, яке в подальшому приносить моральне та матеріальне задоволення. Студенти з цікавістю зустрічають інформацію, радо ставлять запитання до представників енергетичної компанії. Результатом такої взаємодії тільки в 2024 році стало підписання семи тристоронніх договорів (між енергетичною компанією ПрАТ «ДТЕК Київські електромережі», Київським енергетичним фаховим коледжем та студентами), а в 2025 р. — ще двох договорів. Ці студенти виявили особисте бажання, мали добрі результати навчання, були рекомендовані координатором від коледжу та пройшли відбір роботодавцем. Вимогою ДТЕК було досягнення студентом повноліття. До речі, в 2025 році «дуальником» став здобувач освіти третього курсу, староста групи. Укладання тристороннього договору про здобуття освіти за дуальною формою передбачає укладання роботодавцем із здобувачем освіти трудового договору. Адже це не просто проходження практики, а передусім виконання посадових обов'язків.

Особливості організації освітнього процесу відображені в індивідуальних навчальних планах, студентам була забезпечена їх освітня траєкторія. Було обрано інтегровану модель організації здобуття освіти, яка поділяє навчальний тиждень: два дні у закладі освіти, три дні – на робочому місці. Кожен зі студентів усвідомлено ставав на шлях дуального навчання, вибравши майбутню професію, адже роботодавець мав нести фінансові затрати на навчання майбутнього спеціаліста, мотивацією підприємства була і є перспектива отримати висококваліфікованого працівника для команди ДТЕК. Відгуки координаторів від компанії, які відповідають за організаційно-методичний супровід навчання про роботу студентів, були схвальні.

Цього року коледж провів опитування серед здобувачів дуальної форми навчання, в якому взяли участь сім студентів. Результати опитування показали, що саме отримання практичного досвіду, практичних вмінь спонукало студентів перейти на дуальне навчання.

Важливим чинником стало те, що працевлаштування офіційне, є чіткий графік роботи-навчання, стабільною є заробітна плата, не потрібно відпрошуватися на роботу із занять. На запитання, чи достатньою для роботи є теоретична підготовка в коледжі, всі відповіли ствердно. У питанні про те, чи важко поєднувати роботу з навчанням, один студент відповів, що було складно на початку, другий відповів, що під час сесії було непросто, коли екзамени в коледжі збігалися із екзаменом з електробезпеки на підприємстві, що потребувало ретельної підготовки і в навчанні, і в роботі; для інших складнощів не було. Також важливим було те, що всі потрапили в ДТЕК в ті бригади, де їм допомагають наставники, люди з великим досвідом, ставляться до студентів по-товариськи та схвально.

Отже, дуальна форма здобуття освіти допомагає роботодавцям підготувати фахівця, який не потребуватиме періоду адаптації чи перенавчання під час прийому на роботу після закінчення закладу освіти.

Ця форма навчання є особливо ефективною для галузевих закладів освіти, що дає змогу використовувати сучасну матеріально-технічну базу роботодавців.

Аналізуючи освітні напрями системи освіти, бачимо: щоб зробити економіку країни конкурентоспроможною, швидко відбудувати після війни необхідно мати достатню кількість висококваліфікованих фахівців, які мають відповідну професійну придатність. Тому сьогодні, навіть під час дії воєнного стану, як ніколи, необхідно реформувати систему освіти в частині методологій, створення навчальних програм нового покоління, реалізації змісту фахової передвищої освіти, зокрема на основі системи дуальної форми навчання.

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДФЗО УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

Андрій ОКОРОКОВ, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри «Транспортний сервіс та логістика»,

Впровадження дуальної освіти в розпочалося у 2019 році. Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. В. Лазаряна, правонаступником якого є Український державний університет науки і технологій, та регіональна філія «Придніпровська залізниця» АТ «Укрзалізниця» розпочали співробітництво над проєктом щодо впровадження дуальної освіти на спеціальностях 275 Транспортні технології (за видами) та 273 Залізничний транспорт. В університеті сформований комплект внутрішньої нормативної документації для впровадження дуальної освіти та призначено відповідальну особу. Зокрема, у 2020 році розроблене та уведено в дію «Тимчасове положення про організацію навчального процесу за дуальною формою навчання», яке містить як процедуру впровадження навчання за дуальною формою, так і форми двостороннього та тристороннього договору на провадження дуальної освіти.

Для реалізації проєкту розроблено відповідні навчальні плани, призначені наставники від виробництва та залучено по одному здобувачу освіти, які навчалися на другому (магістерському) рівні за спеціальностями 275 Транспортні технології (за видами) та 273 Залізничний транспорт. Студент **Стрільчук С. В.** навчався та працював на посаді монтера колії 3 розряду, студент **Тімченко О.О.** — на посаді складача поїздів 3 розряду.

Аналіз співпраці над проєктом виявив низку проблем. Зокрема, режим роботи на підприємствах залізничного транспорту не узгоджений з навчанням в університеті. Спроби перевести здобувачів на інженерні посади з п'ятиденним режимом роботи не вдалися через зайняття всіх вакантних посад.

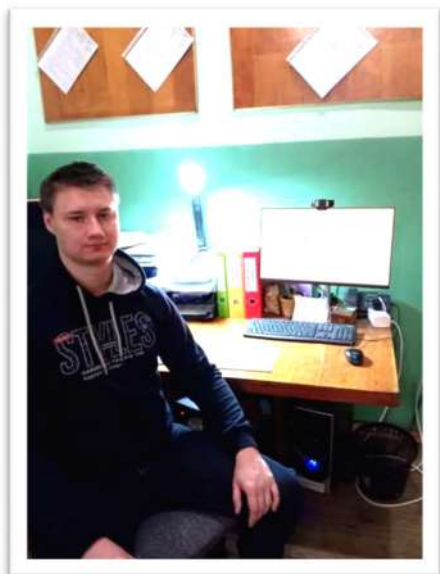
Через епідемію COVID-19 та переведення здобувачів на дистанційне навчання впровадження дуальної освіти в університеті було тимчасово пригальмоване.

Після утворення Українського державного університету науки і технологій впровадження дуальної освіти продовжилося, незважаючи на введення в Україні режиму воєнного стану. Розширився перелік спеціальностей, за якими реалізовується дуальна форма освіти: спеціальності 101 Екологія, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 161 Хімічні технології та інженерія, 162 Біотехнології та біоінженерія, 174 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 181 Харчові технології та 263 Цивільна безпека. Значно розширилася база підприємств-партнерів з реалізації дуальної освіти: агрокомпанія ПАТ «МХП», група компаній «Метінвест», енергетична компанія «ДТЕК Дніпровські електромережі», логістичні компанії «DHL Україна» та «Нова пошта».

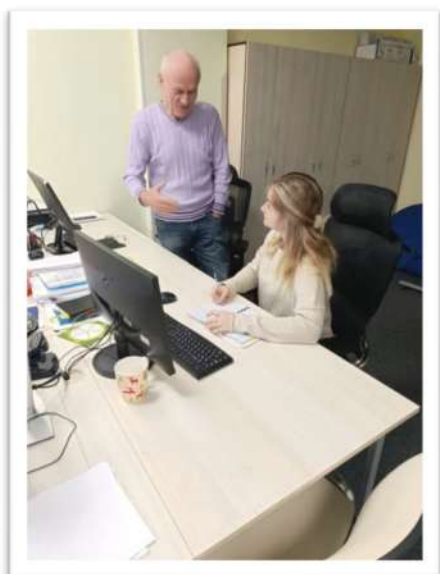
Зважаючи на зміни в законодавчій базі України, у 2023 році розроблене та введене в дію «Положення про організацію освітнього процесу за дуальною формою навчання в Українському державному університеті науки і технологій», створено координаційний центр дуальної форми здобуття освіти.

Натепер можна навести низку прикладів навчання за дуальною формою освіти. Студент **Володимир Іванов** групи 3-ЦБ-52 (ННІ УДХТУ, спеціальність 263 Цивільна безпека) здобуває вищу освіту за дуальної формою навчання на птахофабриці ПрАТ «Оріль-Лідер» на посаді молодшого фахівця з пожежної безпеки. Будівля, в якій відбувається навчання, являє собою пожежну частину, відділ стажування.

В обов'язки входить робота з нормативними документами, законодавством (переважно це норми ДБН 1.1.7.2016, закон 1417), заповнення акта невідповідності, якщо на ділянках протипожежне устаткування в неналежному стані, заповнення паспортів безпеки підприємства з внесенням всієї необхідної інформації щодо пожежних засобів та видів будівлі, робота з інструкціями з пожежної безпеки та із застосування первинних засобів пожежогасіння.

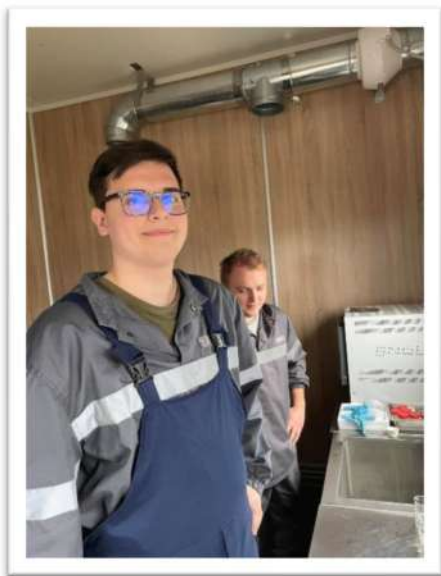
З вересня 2024 року за дуальною освітою навчаються студенти кафедри біотехнології та БЖД за спеціальністю 263 Цивільна безпека. Підприємством-партнером є МХП Вінницька птахофабрика, «Переробний комплекс», відділ охорони праці. **Анастасія Косяченко** (група 4-ЦБ-46) працює у відділі охорони праці, наставник — Савченко Анатолій Васильович — старший інженер з охорони праці. Посада: молодший фахівець з охорони праці. Функції: проведення вступних інструктажів для працівників; перевірка знань зі спеціальності та фіксація результатів в журналі; присутність на нарадах; фіксація порушень під час проведення з колегами аудитів на виробництві.

На базі виробничо-технічної лабораторії МХП проходять навчання за дуальною освітою студентки **Перцева Анастасія** та **Лях-Ляшенко Анастасія** (група 2 БТ-51). До обов'язків входить робота із виявлення мікроорганізмів, різних видів бактерій та інших потенційних шкідників, інша робота в лабораторії. За необхідності підприємство дає можливість проживання у облаштованому гуртожитку з усіма вигодами.

На біогазовому комплексі ПрАТ «Оріль-Лідер» проходять дуальне навчання **Сліпченко Віталій** та **Березовський Владислав** (група 4 БТ-38).

Студенти разом із наставниками задіяні у технологічному процесі одержання біопалива, його подальшого транспортування та розподілу.

У процесі реалізації дуальної освіти в Українському державному університеті науки і технологій виявлено такі проблемні питання, які ускладнюють, а деколи унеможливають повноцінну реалізацію ДФЗО:

1. Безпекова ситуація та нестабільність функціонування промислових об'єктів в умовах війни, що значним чином пригальмувало подальше впровадження та розвиток співробітництва з підприємствами-партнерами щодо впровадження дуальної освіти.

2. Зниження мотивації здобувачів, пов'язана з низьким рівнем заробітної плати в багатьох секторах економіки, зокрема у енергетичній галузі та на залізничному транспорті. Наслідком цього стало те, що станом на 2022-2024 рік за спеціальностями 273 та 275 за дуальною формою не навчається жоден здобувач освіти.

3. Небажання підприємств із конкурентною заробітною платою встановлювати партнерські відносини із університетом у впровадженні ДФЗО, адже вони і так мають високий конкурс на робочі місця.

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Сергій ЛИХОВИДОВ, голова циклової комісії

Одеський фаховий коледж транспортних технологій

Ділимося досвідом щодо впровадження дуальної форми здобуття освіти на базі Одеського фахового коледжу транспортних технологій з професії 7233 Слюсар з ремонту рухомого складу 1,2,3-го розряду; 8311 Машиніст електровоза (Помічник машиніста електровоза); 8311 Машиніст тепловоза (Помічник машиніста тепловоза) в період з 2019 по 2021 рік.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2019 року № 214-р затверджено План заходів з реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, що передбачає формування нормативно-правового забезпечення здобуття освіти та організаційне і методичне забезпечення підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти.

АТ «Укрзалізниця» проводить послідовну роботу з організація навчання кваліфікованих робітників за дуальною формою. У травні 2019 року на базі Козятинського міжрегіонального вищого професійного училища залізничного транспорту проведено круглий стіл на тему «Впровадження дуальної форми навчання під час підготовки кваліфікованих робітників», в якому взяли участь представники Одеського фахового коледжу транспортних технологій на чолі з Йосипом Дидишко.

25 жовтня 2019 року на базі Державного навчального закладу «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» відбулося засідання круглого столу на тему «Проблеми та перспективи впровадження елементів дуальної форми навчання під час підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної освіти Одеської області». Учасниками круглого столу були представники навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Одеській області, Одеського фахового коледжу транспортних технологій, координатори десяти закладів професійної освіти підприємств – партнерів, які забезпечують впровадження елементів дуальної форми навчання у навчально-виробничий процес. Предметом розмови стали здобутки, ризики та проблеми, що виникли в процесі організації дуального навчання. Представники закладів професійної освіти поділилися досвідом впровадження елементів дуальної форми навчання, висловили свої оцінки та пропозиції стосовно розв'язання проблемних питань, пов'язаних з дуальною формою підготовки робітничих кадрів.

Акціонерне товариство «Українська залізниця» 12 листопада 2019 року організувало і провело Міжнародну конференцію з обміну досвідом із впровадження дуальної форми навчання в Україні і за кордоном, а також з питань поліпшення співпраці роботодавців з

Міністерством освіти та науки України, закладами освіти щодо якісної підготовки конкурентоспроможного персоналу за участі роботодавців України. Під час конференції розглядалися такі питання: кращі практики впровадження дуальної освіти в компаніях та АТ «Укрзалізниця»; реалізація програми заходів соціального партнерства у 2018-2019 навчальному році; проведення Галузових конкурсів професійної майстерності; обговорення впровадження дуальної форми у підготовку фахівців у закладах вищої освіти (закордонний досвід); обговорення впровадження дуальної освіти у закладах вищої та фахової передвищої освіти України; розгляд методологічного супроводження підготовки кваліфікованих робітників за дуальною формою навчання; обговорення спільних дій роботодавців та МОН, закладів освіти щодо поліпшення системи підготовки персоналу на державному рівні, відпрацювання пропозицій щодо нормативного супроводження дуальної освіти.

На конференції були присутні представники Державного університету інфраструктури та технологій (м. Київ), Українського державного університету залізничного транспорту (м. Харків), Дніпровського національного університету залізничного транспорту, Харківського фахового коледжу транспортних технологій, Київського електромеханічного фахового коледжу, Одеського фахового коледжу транспортних технологій, Слов'янського фахового коледжу транспортної інфраструктури, Вінницького фахового транспортного коледжу, Київського фахового коледжу транспортної інфраструктури, Чернівецького фахового транспортного коледжу.

Наказом МОН від 12 грудня 2019 року затверджене Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти.

Дуальну освіту насамперед потрібно впроваджувати для підготовки фахівців, тісно пов'язаних з виробництвом. Наприклад, неможливо підготувати машиніста локомотива або помічника машиніста без локомотива і можливості управління цим локомотивом під час руху з поїздом.

Отже, в Одеському фаховому коледжі транспортних технологій проведено відповідну роботу, а саме:

- розроблено і затверджено Дорожню карту з упровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників на базі Одеського фахового коледжу транспортних технологій з професії 7233 Слюсар з ремонту рухомого складу 1,2,3-го розряду; 8311 Машиніст електровоза (Помічник машиніста електровоза); 8311 Машиніст тепловоза (Помічник машиніста тепловоза);
- наказом директора коледжу № 52 від 24 травня 2019 року створено робочу групу з розробки навчально-планувальної документації щодо упровадження дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників;
- 31 травня 2019 року проведено спільне засідання робочої групи з упровадження дуальної форми навчання Одеського фахового коледжу транспортних технологій і представників регіональної філії «Одеська залізниця» АТ «Укрзалізниця». На засіданні ухвалили загалом погодити навчальні плани з підготовки кваліфікованих робітників (слюсарів і помічників машиніста тепловоза, електровоза) в Одеському фаховому коледжі транспортних технологій і на підприємствах регіональної філії «Одеська залізниця» АТ «Укрзалізниця» у 2019, 2020 роках;
- розроблене, затверджене директором коледжу і погоджене начальником служби кадрової та соціальної політики регіональної філії «Одеська залізниця» АТ «Укрзалізниця» Положення про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників на базі Одеського фахового коледжу транспортних технологій;
- розроблені, погоджені у шести відповідних інстанціях (Департаменті розвитку персоналу та кадрової політики АТ «Укрзалізниця»; відділі змісту освіти та організації освітнього процесу Головного управління професійної освіти Direktoratу професійної освіти Міністерства освіти і науки України; відділі наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України; департаменті освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації; Науково-методичному

центрі професійно-технічної освіти в Одеській області; службі кадрової та соціальної політики регіональної філії «Одеська залізниця» АТ «Укрзалізниця») та затверджені Генеральним директором Директорату професійної освіти Міністерства освіти і науки України навчальні плани для дуальної форми навчання для підготовки кваліфікованих робітників на основі повної загальної середньої освіти з професій: 7233 Слюсар з ремонту рухомого складу 3-го розряду, 8311 Машиніст електровоза (кваліфікація — помічник машиніста електровоза), 8311 Машиніст тепловоза (кваліфікація — помічник машиніста тепловоза);

- сформовано навчальну групу (слюсарі з ремонту рухомого складу 3-го розряду / помічники машиніста тепловоза) з терміном навчання 1,5 роки у складі 23 учнів і призначено майстра виробничого навчання;

- у грудні 2019 року на базі Одеського фахового коледжу транспортних технологій відбулося засідання круглого столу, учасниками якого були викладачі та адміністрація коледжу, представники регіональної філії «Одеська залізниця» АТ «Укрзалізниця» та учні групи ПМТ-1, що навчаються за дуальною формою навчання (професія «Слюсар з ремонту рухомого складу», «Помічник машиніста тепловоза»). Обговорили питання умов продовження практичного навчання учнями в локомотивних депо регіональної філії «Одеська залізниця» АТ «Укрзалізниця»;

- згідно з тристоронніми договорами, укладеними між АТ «Укрзалізниця», Одеським фаховим коледжем транспортних технологій та учнями, здобувачами професії 723 Слюсар з ремонту рухомого складу 8311 Машиніст тепловоза (рівні кваліфікації: слюсар з ремонту рухомого складу 2 (1-2)-го розряду; слюсар з ремонту рухомого складу 3-го розряду; помічник машиніста тепловоза), для виконання навчального плану на виробництві наказом директора коледжу від 20 грудня 2019 року № 137 було організовано практичне навчання учнів дуальної форми навчання на підприємства регіональної філії «Одеська залізниця» АТ «Укрзалізниця». Контроль за навчанням учнів на виробництві та проходженням ними виробничої практики покладено на майстра виробничого навчання;

▪ у період з 23 по 25 лютого 2021 року було проведено підсумкову атестацію випускників рівня кваліфікації 8311 Машиніст тепловоза (Помічник машиніста тепловоза). Засідання кваліфікаційної комісії проведено під головуванням начальника служби локомотивного господарства регіональної філії «Одеська залізниця» АТ «Укрзалізниця» Кондолова О.С. У засіданні кваліфікаційної комісії взяли участь викладачі коледжу і представники виробничих підрозділів (локомотивних депо) регіональної філії «Одеська залізниця» АТ «Укрзалізниця».

ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ У ВІННИЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

В'ячеслав КАВЕЦЬКИЙ, директор Центру розвитку кар'єри та неперервної освіти

Вінницький національний технічний університет (ВНТУ) активно впроваджує дуальну форму здобуття освіти, поєднуючи теоретичне навчання з практичною підготовкою на підприємствах. Цей підхід дає здобувачам освіти змогу отримувати реальний досвід роботи за фахом ще під час навчання.

Історія впровадження: у Вінницькому національному технічному університеті (ВНТУ) було створено інноваційні умови для розкриття потенціалу здобувачів вищої освіти та підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці завдяки реалізації ідеї інтеграції навчання з виробництвом, запозиченої у кращих університетів США та Канади і адаптованої до наших умов. Ідея інтеграції навчання з виробництвом у ВНТУ бере початок з 1998 року. Керівництво університету впровадило систему, яка надавала здобувачам змогу отримати робітничі професії протягом перших двох курсів, а на старших курсах — працевлаштуватися на підприємствах для набуття практичного досвіду.

Сьогодні у ВНТУ сформовано та функціонує Центр розвитку кар'єри та неперервної освіти, діяльність якого спрямована, зокрема, на ефективну роботу щодо координації дуальної форми здобуття освіти в університеті.

Нормативна база: у ВНТУ розроблено та затверджено «Положення про дуальну форму здобуття освіти», яке регламентує організацію та реалізацію дуальної освіти в університеті. Документ визначає форми дуального навчання (групова та індивідуальна), а також процедури ініціювання та проведення переговорів щодо організації такої форми навчання. Представлені форми типових договорів як між підприємством і закладом освіти, так і тристоронніх договорів про дуальну форму вищої освіти.

Співпраця з підприємствами:

- **ВП «Хмельницька АЕС»:** студентам 1-4 курсів, які навчаються коштом державного бюджету, пропонується укласти тристоронні договори для проходження практики та подальшого працевлаштування на підприємстві;
- **ТОВ «Промавтоматика»:** університет підписав угоду, згідно з якою студенти мають нагоду проходити частину навчання безпосередньо на виробничих потужностях компанії, що сприяє глибшому засвоєнню практичних навичок.

Практичні аспекти співпраці із підприємствами:

ВНТУ підписав угоду про організацію дуальної форми освіти з ТОВ «Промавтоматика-Вінниця» – одним з провідних підприємств у галузі промислової автоматизації. Ця подія стала результатом тривалих переговорів та спільної роботи обох сторін, спрямованої на підвищення якості підготовки фахівців у галузі автоматизації, електроніки, електротехніки та електромеханіки, а також відновлюваних джерел енергії. Університет та підприємство ретельно моніторять результати цієї співпраці та за потреби вносять корективи до програми, щоб забезпечити максимальну ефективність освітнього процесу.

Укладено 15 тристоронніх договорів з підприємством про забезпечення дуальної форми здобуття освіти в практичній підготовці здобувача вищої освіти.

Договори укладено з урахуванням підготовки за такими спеціальностями: 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (ОП «Електромеханічні системи автоматизації»); 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (ОП «Електропостачання та енергозбереження»); 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (ОП «Електричні системи і мережі»); 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (ОП «Електричні станції»); 172 Електронні комунікації та радіотехніка (ОП «Радіотехніка»); 172 Електронні комунікації та радіотехніка (ОП «Програмне забезпечення телекомунікаційних систем»).

Результати проведеної заліково-екзаменаційної сесії засвідчили позитивні тенденції в практичній та теоретичній підготовці майбутніх фахівців.

Завдяки дуальній формі освіти, ВНТУ забезпечує підготовку висококваліфікованих фахівців, які володіють як глибокими

теоретичними знаннями, так і практичними навичками, що відповідають сучасним вимогам ринку праці.

ДУАЛЬНА ОСВІТА ВІДКРИВАЄ НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ МОЛОДІ УМАНСЬКОГО НУС

Уманський національний університет садівництва вже тривалий час впроваджує елементи дуальної освіти в освітній процес. Така відповідальна університетська місія залучає до освітнього сектору тих, хто дійсно прагне до професійного становлення та розвитку. А оскільки охочих отримати фаховий досвід під час навчання багато, то в університетській спільноті ще багато цікавих планів з розвитку дуального сектору освіти в Уманському НУС. Користь від такої форми здобуття освіти окреслюється поглибленою адаптацією навчальних програм до умов ринку праці. А отже, подальша діяльність у заданому напрямі зменшуватиме безробіття та стимулюватиме економічний розвиток країни. Підприємства, в яких проходять навчання здобувачі, стовідсотково запрошують їх на роботу, тісно підтримують зв'язок з адміністрацією Уманського НУС і готові до тісної та плідної співпраці у цьому напрямі, а ми, без перебільшення, пишаємося вагомими здобутками у цій спільній роботі.

Упродовж 2024-2025 н.р. в межах подальшого впровадження та реалізації елементів дуальної форми освіти в Уманському НУС укладено договори про дуальну форму навчання та реалізується практична підготовка здобувачів вищої освіти, з елементами дуального навчання, на підприємствах:

1. Філія «Птахокомплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика» для здобувача вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології **КЛІМОВА Михайла**.

2. Філія «Переробний комплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика» для здобувачів вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології, **ПОШТОВОГО Анатолія** та **ЗАСЛОНЮКА Дмитра**.

3. Філія «Бессарабська» ТОВ СП «НІБУЛОН» для здобувача вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології **ЧАБАНЮКА Артема**.

4. ПрАТ «МХП» для здобувачів вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології **БЕСАРАБА Антона** та **МИРГОРОДСЬКОГО Володимира** (21-мтз гр.).

5. ТОВ «ЧАНТА МАУНТ» для здобувачки вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології **ЯКИМЧУК Лілії**.

6. ТОВ «Дистрибуційна компанія «АГРОТЕХ» для здобувача вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології **ФУДАРА Дмитра**.

7. ТОВ «Торговий Дім «Агроальянс» для здобувачів вищої освіти спеціальності 208 Агроінженерія **СИМОНІКА Романа** та **ГОРБАНЯ Владислава**.

8. ДП «Агрофірма Іскра» для здобувача вищої освіти спеціальності 201 Агрономія **ВЛАСОВА Владислава**.

9. ПрАТ «Миронівська птахофабрика» для здобувача вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок **КІСІЛЕНКА Олексія**.

10. ПрАТ «МХП» для здобувача вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок **КАТЕРИНИЧА Антона**.

11. ПрАТ «Катеринопільський елеватор» для здобувача вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок **ЄВИЧУКА Дениса**.

12. ПрАТ «Зернопродукт МХП» для здобувача вищої освіти спеціальності 091 Біологія та біохімія **КОЛОМІЙЦЯ Олександра**.

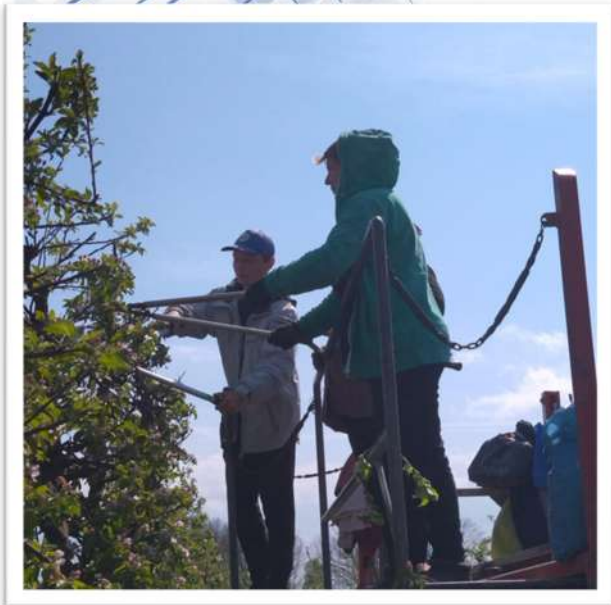
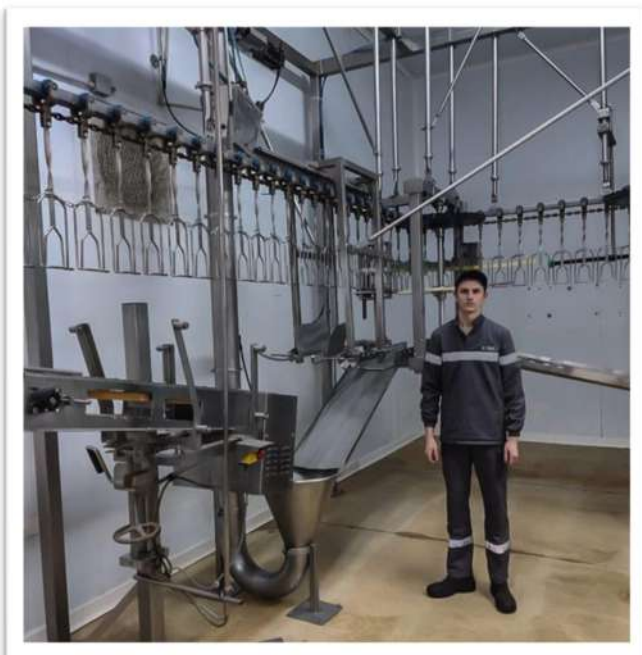
13. ФГ «Гадз» для здобувача вищої освіти спеціальності 203 Садівництво та виноградарство **МЕЛЬНИКА Олександра**.

За результати співпраці Уманського національного університету садівництва з провідними підприємствами-партнерами всі учасники вбачають безумовну перевагу у впровадженні дуальної форми здобуття освіти для здобувачів. Зокрема, у широких можливостях керівників підприємств аграрного сектору отримати молодого та вмотивованого фахівця відразу після закінчення його навчання, разом з висококваліфікованими викладачами підготувати фахівця під реалії виробничих умов та під конкретні потреби ринку праці, можливість коригування освітніх програм, проведення спільної профорієнтаційної роботи серед майбутніх абітурієнтів тощо.

Наразі кількість стейкхолдерів, залучених до реалізації дуальної форми здобуття освіти в Уманському НУС, неупинно зростає, а факультети дедалі частіше починають співпрацювати з роботодавцями у цьому напрямі, проводячи різноманітні професійні консультації, стажування науково-педагогічних працівників на підприємствах-партнерах, екскурсійні заняття в умовах виробництва, практичну підготовку здобувачів, навчальні консультації для представників малого та середнього бізнесу, спільні науково-практичні конференції тощо. Так само підприємства-партнери, підтримуючи тісний багаторічний зв'язок з нашим закладом вищої освіти, інтенсивно рекламують вакансії для дуальної форми здобуття освіти, постійно долучаючись до щорічного заходу «Ярмарок вакансій», який реалізується в стінах нашого університету, а для потенційних охочих перейти на дуальну форму здобуття освіти з-поміж наших здобувачів, університет спільно з провідними підприємствами розробили спеціальні онлайн-інструменти та програми для пошуку професій і місць для навчання.

ДУАЛЬНА ФОРМА ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

На сучасному етапі розвитку системи освіти України набуває актуальності та життєвої необхідності дуальна освіта — перспективна форма здобуття вищої освіти, спрямована на підвищення якості підготовки здобувачів освіти до професійної діяльності.

В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини практику дуальної форми здобуття вищої освіти започатковано у 2024 році відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти» від 13.04.2023 № 426 (зі змінами, наказ МОН України [від 08.06.2023 № 710](#)), Положення про дуальну форму здобуття вищої освіти в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (2024, <http://surl.li/qvsur>).

З 01.03.2024 в університеті започатковано реалізацію дуальної форми здобуття вищої освіти за такими освітніми програмами:

- освітньо-професійна програма «Соціальна робота» ОС «магістр» спеціальності 231 Соціальна робота (Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради). Факультет соціальної та психологічної освіти. З 01.03.2024;
- освітньо-професійна програма «Соціальна робота (Соціально-психологічне консультування)» ОС «бакалавр» спеціальності 231 Соціальна робота (Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради). Факультет соціальної та психологічної освіти. З 19.08.2024;
- освітньо-професійна програма «Психологія» ОС «бакалавр» спеціальності 053 Психологія (Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 6 «Дзвіночок» Первомайської міської ради Миколаївської обл.). Факультет соціальної та психологічної освіти. З 19.08.2024;
- освітньо-наукова програма «Психологія» ОС «доктор філософії» спеціальності 053 Психологія (Уманський ліцей № 1

Уманської міської ради Черкаської області). Факультет соціальної та психологічної освіти. З 19.08.2024;

- освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа». ОС «магістр» спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа. Туристично-розважальний комплекс «Хутір «Козацька Долина». Інститут економіки та бізнес-освіти. З 01.10.2024;

- освітньо-професійна програма «Середня освіта (Фізика. Інформатика)». ОС «магістр» спеціальності 014 Середня освіта (Фізика та астрономія). ДНЗ «Подільський професійний ліцей». Факультет фізики, математики та інформатики. З 01.10.2024;

- освітньо-професійна програма «Середня освіта (Математика. Інформатика)». ОС «магістр» спеціальності 014 Середня освіта (Математика). Комунальний заклад «Ліцей "Перспектива"». Факультет фізики, математики та інформатики. З 01.10.2024;

Туристично-розважальний комплекс «Хутір «Козацька Долина».
Інститут економіки та бізнес-освіти

▪ освітньо-професійна програма «Початкова освіта». ОС «бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта. Комунальний заклад «Михайлівський ліцей» Олександрійської селищної ради Кропивницького району Кіровоградської області. Факультет початкової освіти. З 01.10.2024.

**Комунальний заклад «Ліцей "Перспектива"»
Факультет фізики, математики та інформатики**

14. Під час вивчення математики на профільному рівні доцільно застосовувати дослідницький метод. Проаналізуйте зміст теми та наведіть приклади завдань дослідницького характеру.

15. Наведена нижче вправа є типовою з теми «Співвідношення між тригонометричними функціями одного аргументу». Опишіть методику навчання учнів розв'язувати такі вправи. Як вправу можна розв'язати геометрично?

301. Знаючи, що $\sin \alpha = \frac{4}{5}$, обчисліть значення $\cos \alpha$, $\operatorname{tg} \alpha$ і $\operatorname{ctg} \alpha$ за умови, що:

а) $0 < \alpha < \frac{\pi}{2}$; б) $\frac{\pi}{2} < \alpha < \pi$.

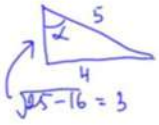
Решення:

$$1) \cos \alpha = \pm \sqrt{1 - \sin^2 \alpha} = \sqrt{1 - \frac{16}{25}} = \frac{3}{5}$$

$$2) \operatorname{tg} \alpha = \frac{\sin \alpha}{\cos \alpha} = \frac{4}{5} : \frac{3}{5} = \frac{4}{3}$$

$$3) \operatorname{ctg} \alpha = \frac{1}{\operatorname{tg} \alpha} = \frac{3}{4}$$

Геометричне розв'язання:

Комунальний заклад «Михайлівський ліцей» Олександрійської селищної
ради Кропивницького району Кіровоградської області
Факультет початкової освіти

Комунальний заклад «Михайлівський ліцей» Олександрійської селищної
ради Кропивницького району Кіровоградської області
Факультет початкової освіти

- освітньо-професійна програма «Спеціальна освіта». ОС «магістр» спеціальності 016 Спеціальна освіта ТОВ «Броварська гімназія Мозаїка». Факультет дошкільної та спеціальної освіти. 3 01.10.2024.

З другого семестру 2024-2025 н.р. заплановано переведення здобувачів на дуальну форму здобуття вищої освіти за новими освітніми програмами ОС «бакалавр», «магістр» за різними спеціальностями.

Реалізація дуальної форми здобуття вищої освіти — спільна робота колективів університету та організацій-роботодавців, структурних підрозділів університету (факультетів, інституту, кафедр), здобувачів, гарантів освітніх програм, відповідальних та кураторів з питань дуальної освіти, науково-педагогічних працівників, які забезпечують викладання освітніх компонентів на виробництві.

Наразі проводиться робота з популяризації дуальної форми навчання серед здобувачів вищої освіти та пошук потенційних роботодавців-партнерів університету

<https://udpu.edu.ua/navchannia/dualna-forma-zdobuttia-vyshchoi-osvity>.

Досвід Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини з реалізації дуальної форми здобуття вищої освіти за різними освітніми програмами підготовки фахівців, різними спеціальностями засвідчив важливість поєднання навчання в закладі вищої освіти з навчанням на робочому місці для оволодіння здобувачами програмними результатами, поглиблення практичних умінь і навичок та набуття певної кваліфікації.

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ В ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

У вересні 2024 року в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка розпочато підготовку здобувачів освіти за дуальною формою навчання відповідно до нових вимог МОН, затверджених у «Положенні про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти» (Наказ МОН від 13.04.2023 № 426). Ця форма освіти дає змогу здобувачам поєднувати роботу за фахом та навчання в університеті.

Для впровадження дуальної форми здобуття освіти в ТНПУ було затверджено «Положення про дуальну форму здобуття вищої освіти в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка» (Наказ від 03.09.2024 № 274-р), розроблено документацію, яка регламентує організацію та реалізацію цієї форми здобуття освіти, а саме: навчальні плани для ДФЗВО, індивідуальні плани навчання для здобувачів ДФЗВО та індивідуальні графіки навчання.

У І семестрі 2024/2025 н.р. на дуальній формі навчання здобували освіту 72 студенти ТНПУ, на початку ІІ семестру — 71 студент. З них найбільша кількість представлена на Факультеті педагогіки і психології, Фізико-математичному, Хіміко-біологічному, Факультеті філології і журналістики, Факультеті іноземних мов, що відображає тенденції та запити сучасного ринку праці на фахівців дошкільної та початкової освіти, вчителів природничо-математичного профілю, іноземних мов.

Географія працевлаштування здобувачів дуальної освіти ТНПУ досить широка. Вони працюють у 7 областях західної частини України, найбільше — у Тернопільській та Львівській, проте є, хоч і невелика кількість, у Закарпатській, Рівненській, Волинській, Хмельницькій та Івано-Франківській областях. Одна здобувачка працевлаштована у м. Одеса. Лідером з працевлаштування наших студентів залишається місто Тернопіль. В окремих школах Тернополя працює і навчається на дуальній формі по 3-4 здобувачі різних профілів.

Серед здобувачів дуальної форми освіти найбільша кількість презентує педагогічний профіль — 95 % від всіх студентів цієї форми. Лише 5 % становлять студенти не педагогічних спеціальностей Факультету мистецтв, котрі працюють в Тернопільському академічному обласному театрі актора і ляльки (три здобувачі).

Серед педагогічних спеціальностей особливу актуальність для дуальної форми навчання мають напрями «Середня освіта (за предметними спеціальностями)», «Дошкільна освіта», «Початкова освіта» та «Логопедія».

Серед закладів працевлаштування педагогічного профілю — переважно ЗЗСО, ліцеї та гімназії. Однак серед місць праці є також заклади передвищої фахової освіти, навчально-реабілітаційний центр.

Із педагогічних спеціальностей високу затребуваність на ринку праці мають здобувачі ДФЗВО ТНПУ, які навчаються на освітній програмі «Логопедія». Студенти, які перейшли на дуальну форму навчання працевлаштовані в логопедично-корекційних центрах та студіях м. Тернополя (шість здобувачів), та по одному здобувачу у м. Одесі та м. Дубно (Рівненська обл.).

Троє студентів Факультету мистецтв поєднують роботу і навчання у Тернопільському обласному академічному театрі актора і ляльки. Під час спілкування з роботодавцем — директором театру було підтверджено те, що заклад зацікавлений в подальшому працевлаштуванні цих трьох здобувачів і із задоволенням прийме на дуальне навчання і більше студентів ТНПУ цього профілю.

ТНПУ має успішні кейси щодо підбору студентів на запит роботодавця. Один із останніх — студентки географічного факультету спеціальності «Середня освіта (Географія)» **Зазуляк Любов** та **Тютюнник Юлія**, які із січня 2025 року працюють у Тернопільській ЗОШ І-ІІІ ст. №27 імені Віктора Гурняка на посаді вчителів географії.

Успішним кейсом вважаємо переведення на дуальну форму навчання і працевлаштування у Тернопільській ЗОШ І-ІІІ ст. №23 студентки факультету філології і журналістики **Тетяни Мацелюх**, яка викладає польську мову в цій школі. До цього часу адміністрація школи впродовж двох років шукала відповідного фахівця.

У І семестрі 2024/2025 н. р. було проведено серію зустрічей із роботодавцями, які охопили дев'ять ЗЗСО міста Тернополя щодо обговорення проблем та перспектив реалізації дуальної форми навчання. Від роботодавців було отримано рекомендації:

- необхідність удосконалення освітніх програм напряму «Середня освіта» щодо їх більшої практичної спрямованості;
- необхідність спільного оцінювання освітніх компонентів наставниками від роботодавців та викладачами ТНПУ;
- необхідність постійної комунікації між наставником від роботодавця та куратором від ТНПУ;
- створення гнучкого графіка навчання здобувачів;
- ознайомлення наставника із індивідуальним планом навчання на початку навчального семестру;
- чітке встановлення дедлайнів оцінювання освітніх компонентів чи їх частин для наставника.

Опитування роботодавців дало підтвердження про щораз більшу потребу у підготовці майбутніх вчителів загалом, а особливо окремих спеціальностей: вчителів початкових класів, математики,

інформатики, іноземних мов, фізики, біології, української мови та літератури, фахівців дошкільної освіти та ін.

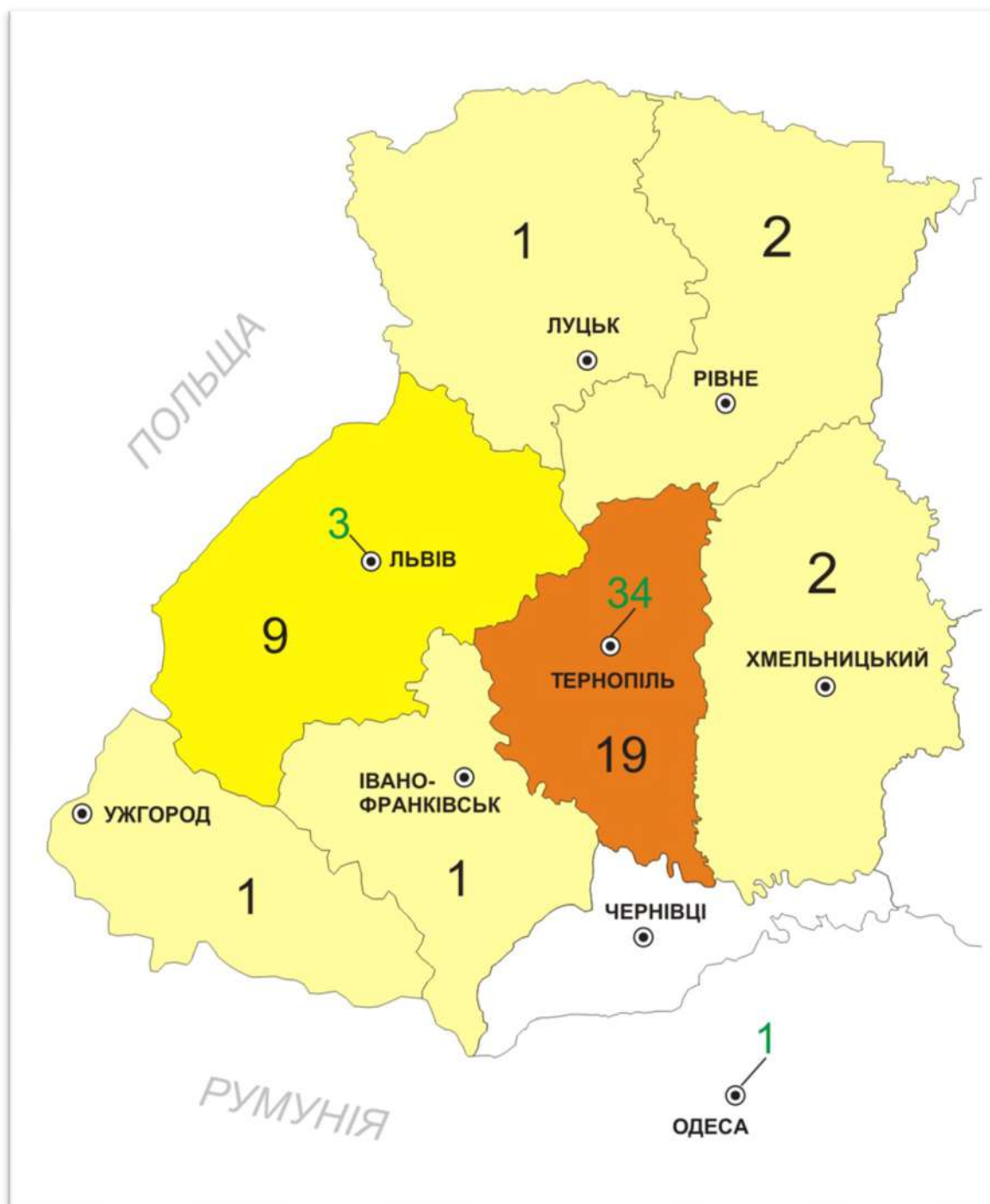
Для організації дуальної форми навчання в ТНПУ призначено координатора цієї форми навчання та координаторів на рівні факультетів. З вересня 2024 року до січня 2025 року відбулася низка робочих зустрічей, на яких було обговорено питання організації навчання за дуальною формою, алгоритм дій усіх учасників освітнього процесу в процесі переходу здобувача на дуальну форму, проблеми, які виникають під час розроблення індивідуальних планів навчання на різних освітніх програмах тощо.

Для обговорення можливостей дуальної форми здобуття освіти у ТНПУ розроблено і затверджено план популяризаційних зустрічей-презентацій зі здобувачами на усіх факультетах університету.

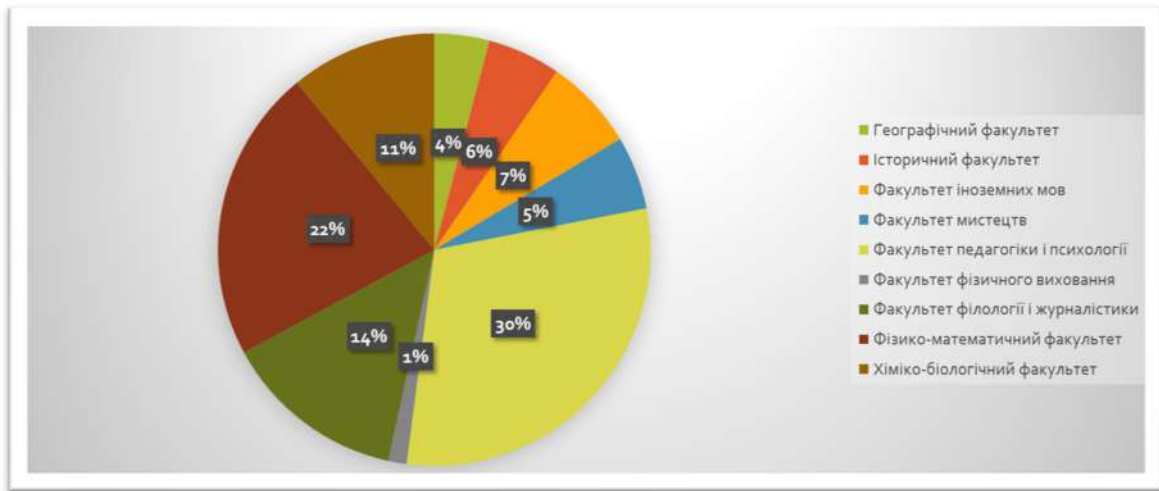
Переваги, які надало впровадження дуальної форми освіти в ТНПУ:

- посилення співпраці із роботодавцями;
- дієві рекомендації від роботодавців щодо вдосконалення освітніх програм;
- пропозиції від роботодавців щодо формування компетентностей сучасних здобувачів;
- формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів;
- можливість для здобувачів попрацювати за фахом вже в студентські роки;
- для багатьох здобувачів з'явилася додаткова можливість працевлаштування за фахом, адже маємо відповідні звернення від роботодавців.

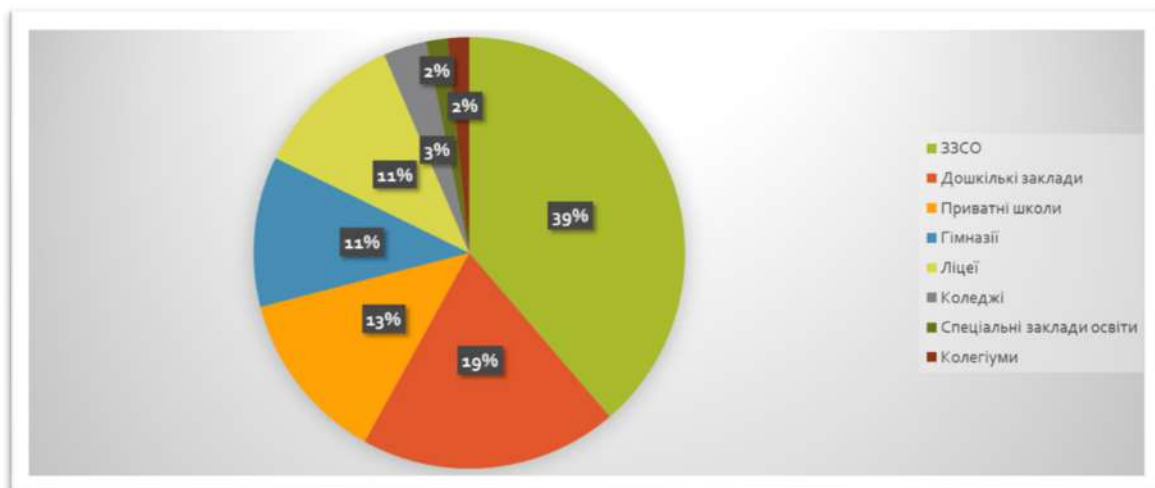
Насамкінець, хочемо зазначити, що оскільки потреба у фахівцях, особливо у сфері середньої освіти, зараз особливо актуальна для нашої країни, то запровадження дуальної форми освіти дає унікальну можливість молоді працювати за фахом і навчатися водночас. Оскільки ТНПУ за своїм профілем є педагогічним ЗВО, то найбільший акцент у реалізації дуальної освіти ми робимо саме на здобувачів – майбутніх вчителів.

Кількість здобувачів ДФЗВО ТНПУ у регіонах України,
станом на 29.01.2025

Розподіл здобувачів ДФЗВО ТНПУ по факультетах

Типи закладів освіти, де працюють здобувачі ДФЗВО ТНПУ

**Івасів Вікторія, магістрантка спеціальності 012 Дошкільна освіта
під час виховного заходу «Хліб — усьому голова»
у Тернопільському ЗДО №3**

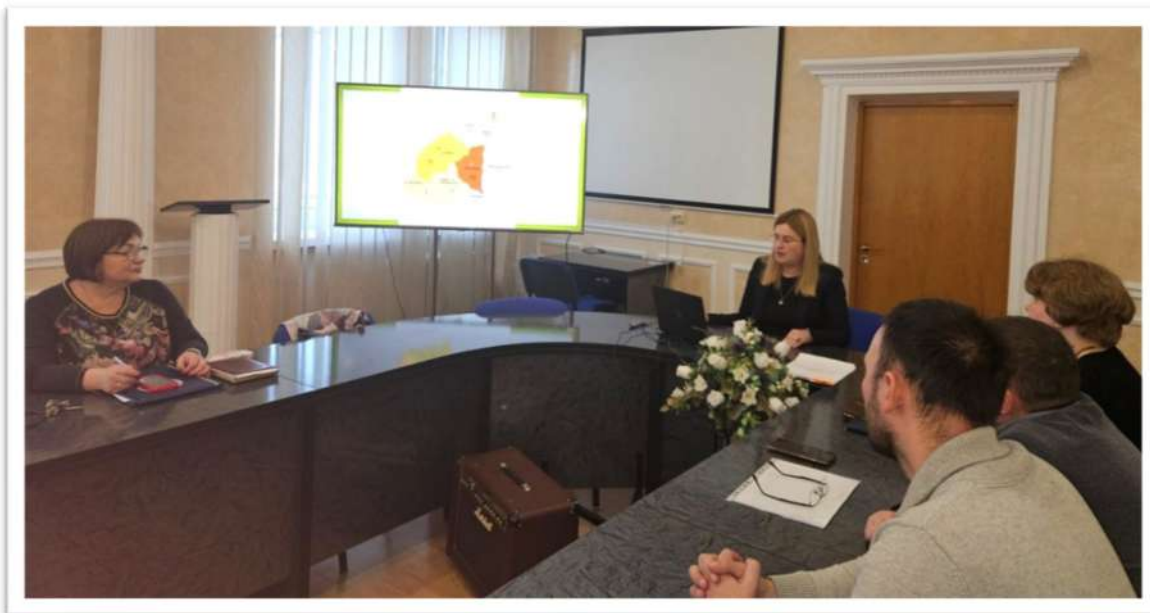
**Зустріч із роботодавцями — адміністрацією Тернопільського
академічного ліцею «Українська гімназія»**

Студенти Факультету мистецтв ТНПУ — під час вистави у Тернопільському обласному академічному театрі актора і ляльки

Студентка спеціальності Середня освіта (Історія) Тетяна Носилевська у Городоцький ЗЗСО №3 I-III ст. ім. Героя України Івана Блюка (Львівська обл.)

Під час робочої зустрічі координаторів ДФЗВО у ТНПУ

Презентації щодо популяризації дуальної форми здобуття освіти проводяться на всіх факультетах відповідно до графіка

Гвезда Аліна – студентка спеціальності «Середня освіта (Інформатика)» у Збаразькому ліцеї №1 (Тернопільська обл.)

РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Сергій ГАВРИК, доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» створює максимально сприятливі умови для популяризації і поширення дуальної форми здобуття освіти.

Для усунення основних недоліків традиційних форм (денна або заочна) і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників для нафтогазової галузі, подолання розривів між теорією і практикою, підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог роботодавців, дуальну форму освіти успішно впроваджено для підготовки фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальностями 144 Теплоенергетика та 185 Нафтогазова інженерія та технології у Навчально-науковому інституті нафти і газу.

Основні здобутки, напрацювання та результати запровадження дуальної освіти

1. Встановлення офіційного партнерства з ПрАТ «Нафтогазвидобування» через підписання тристоронніх угод між університетом, підприємством та здобувачами освіти.

2. Залучення шести студентів спеціальностей 185 «Нафтогазова інженерія та технології» та 144 «Теплоенергетика» до навчання за дуальною формою здобуття освіти.

3. Працевлаштування студентів на конкретні робочі посади на підприємстві: слюсарі з ремонту технологічних установок, лаборант хімічного аналізу, електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, оператор товарний.

4. Розробка та затвердження спеціальних робочих навчальних планів та індивідуальних графіків освітнього процесу для студентів, які навчаються за дуальною формою.

5. Перезарахування частини дисциплін навчального плану відповідно до безпосередніх виробничих обов'язків здобувачів на виробництві.

6. Налагодження співпраці між науковцями та бізнесом у формі спільної участі у формуванні навчальних планів, реалізації наукових проєктів та впровадженні наукових напрацювань у виробництво.

7. Розробка системи оцінювання результатів навчання за дуальною формою через написання звітів відповідно до індивідуального плану та використання технологій дистанційного навчання на платформі дистанційного навчання MOODLE.

9. Інтегрований підхід до навчання, що забезпечує більш систематичну практичну підготовку порівняно зі звичайною виробничою практикою.

10. Активне залучення роботодавців до освітнього процесу, що дає здобувачам змогу отримувати консультації експертів галузі в реальному часі.

11. Активне інформування потенційних здобувачів про можливості дуальної освіти через офіційні інтернет-сторінки структурних підрозділів та університету, дошки оголошень, а також безпосередньо викладачами та кураторами під час навчального процесу.

Проблеми запровадження дуальної освіти

1. Складність у створенні збалансованого розкладу, який би ефективно поєднував академічне навчання з робочим графіком на підприємстві.

2. Відсутність уніфікованих критеріїв оцінювання здобутих на підприємстві практичних навичок та їх інтеграції в загальну систему оцінювання.

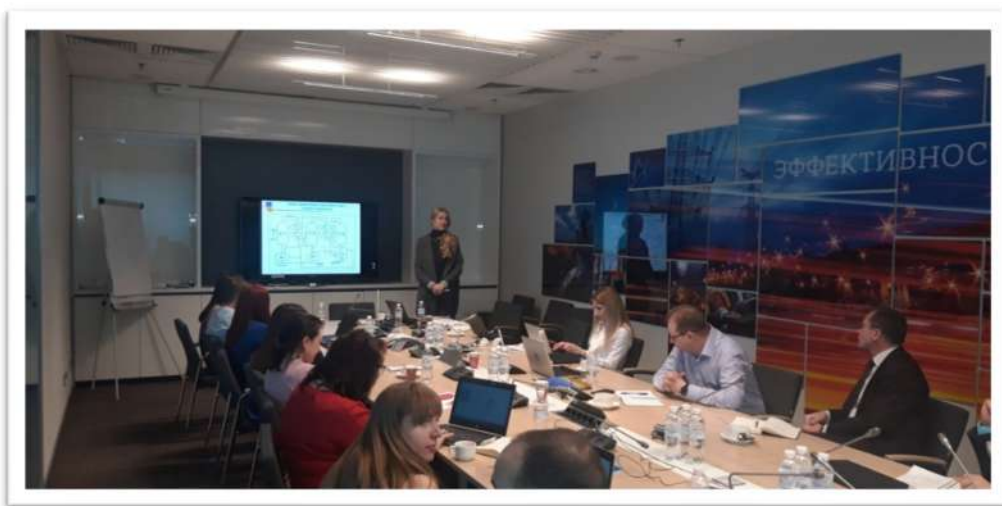
3. Відсутність стимулів, зокрема з боку держави, для підприємств, які беруть участь у програмах дуальної освіти, що знижує їхню зацікавленість.

Загалом запровадження дуальної освіти досягло своєї мети і дало змогу подолати розбіжності між виробничою та освітньою сферами у процесі підготовки кадрів та забезпечити ефективне

поєднання теоретичної основи з практичним досвідом, що відповідає вимогам сучасного ринку праці.

Підписання тристоронніх угод про перехід на дуальну форму навчання студентів

Спільна участь представників роботодавців у формуванні та розробленні графіків навчального процесу і навчальних планів

**В'язовський Дмитро
Валерійович, слюсар з ремонту
технологічних установок**

**Овчаренко Владислав
Юрійович, слюсар з ремонту
технологічних установок**

**Рукавишніков Дмитро Андрійович,
слюсар з ремонту технологічних установок**

ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ У МИКОЛАЇВСЬКОМУ НАУ

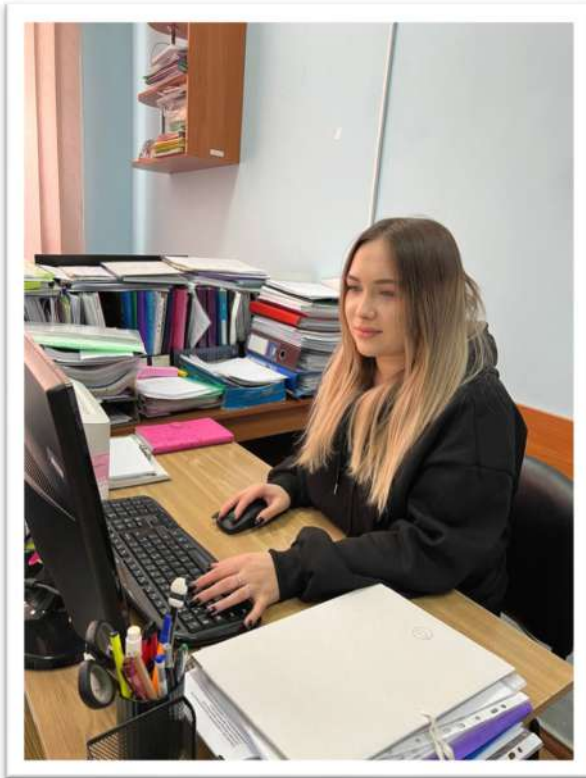
Олександр БІЛЧЕНКО, кандидат економічних наук, доцент
Антоніна ПІСТРУЙ, здобувачка вищої освіти спеціальності Облік і оподаткування

Одним із векторів сталого розвитку вищої освіти в Україні є реалізація дуальної форми навчання. Ця форма навчання поєднує теоретичну підготовку у закладі вищої освіти з практичною підготовкою на базі підприємств, що забезпечує набуття студентами реального професійного досвіду ще під час навчання.

Дуальне навчання — це форма освіти, що передбачає тісну співпрацю між підприємствами, які мають необхідні ресурси для проведення навчальної та виробничої підготовки студентів, і закладами вищої освіти. Ця співпраця базується на принципах соціального партнерства, де обидва учасники є зацікавленими сторонами. Вони спільно розробляють, координують освітній процес і контролюють його результати. Такий підхід сприяє поліпшенню практичних навичок студентів, розвитку їхніх професійних компетенцій, полегшує адаптацію до професійної діяльності та допомагає зрівноважити попит і пропозицію фахівців на ринку праці.

У Миколаївському НАУ процес впровадження дуальної форми навчання розпочався ще в 2017 році та пройшов етапи від формування до напрацювання значного досвіду. Наразі дуальна форма здобуття освіти у Миколаївському національному аграрному університеті (МНАУ) — це інноваційний підхід до підготовки висококваліфікованих фахівців. Підтвердженням цього стало відзначення університету, за підсумками шістнадцятої міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті — 2024», золотою медаллю у номінації «Навчайся, працюючи: досвід упровадження дуальної освіти».

Запити щодо організації дуального навчання надходять як від підприємств, так і від здобувачів вищої освіти. Наприклад, студентка обліково-фінансового факультету **Антоніна Піструй** за пропозицією підприємства вирішила пройти дуальне навчання на базі товариства з обмеженою відповідальністю «ЕКОТРАНС» (м. Миколаїв). Підприємство ТОВ «ЕКОТРАНС» направило лист-запит до відділу дуальної освіти МНАУ. Було підготовлено необхідні документи, а саме: заяву, мотиваційний лист, копію залікової книжки, згоду на обробку персональних даних. У подальшому було сформовано наказ про проходження дуального навчання, підготовлено індивідуальний навчальний план, проведено інструктажі з охорони праці.

Навчання на підприємстві дало змогу здобувачці вищої освіти глибше ознайомитися з професійними обов'язками помічника головного бухгалтера. Основними завданнями Антоніни були організація документообігу, ведення та контроль обліку господарської діяльності, складання та подання звітності, а також виконання оперативних завдань. Завдяки підтримці досвідчених фахівців вона поглибила своє розуміння ключових аспектів бухгалтерської діяльності, як-от: підготовка фінансових звітів, управління обліковими процесами

та забезпечення відповідності фінансових операцій нормативним вимогам. Підприємство надало не лише професійні знання, а й цінний практичний досвід у різних напрямках господарської діяльності.

Дуальне навчання дає змогу бути тими працівниками, яких шукають всі роботодавці, — молоді люди з вищою освітою та досвідом роботи у галузі. Практика впровадження дуальної форми

здобуття освіти у Миколаївському національному аграрному університеті демонструє ефективність такої моделі у підготовці висококваліфікованих фахівців. Інтеграція теоретичного навчання з практичною діяльністю на підприємствах забезпечує здобувачам вищої освіти цінні професійні навички та дає змогу адаптуватися до вимог сучасного ринку праці. Партнерство між університетом та підприємствами створює унікальні можливості для студентів отримувати реальний досвід роботи ще під час навчання, що підвищує їх конкурентоспроможність та сприяє розвитку фахових компетенцій. Успішні приклади реалізації проходження дуального навчання підтверджують важливість дуальної освіти для формування професійно підготовлених і затребуваних фахівців.

Дуальна форма навчання є важливим інструментом сталого розвитку вищої освіти, який відповідає сучасним потребам суспільства та сприяє створенню гармонійного зв'язку між освітою і виробництвом.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ У ПОЛТАВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

Наталія ПАНТЮХОВА

Дуальна форма здобуття освіти (ДФЗО) є інноваційною моделлю навчання, яку запроваджують у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. Вона ефективно поєднує теоретичне навчання у закладі освіти з практичною підготовкою на робочому місці.

У закладі вищої освіти студенти таких освітніх програм навчаються за дуальною формою:

- «Середня освіта (Українська мова і література)» — другого (магістерського) рівня;

- «Середня освіта (Українська мова і література та мова і література (англійська))» — першого (бакалаврського) рівня;
- «Середня освіта (Українська мова і література та мова і література (німецька))» — першого (бакалаврського) рівня;
- «Дошкільна освіта (Управління в системі дошкільної освіти)» — другого (магістерського) рівня;
- «Початкова освіта» — другого (магістерського) рівня;
- «Початкова освіта» — першого (бакалаврського) рівня (скорочений термін навчання);
- «Середня освіта (Фізична культура)» — першого (бакалаврського) рівня;
- «Середня освіта (Трудове навчання та технології)» — першого (бакалаврського) рівня;
- «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)» — першого (бакалаврського) рівня;
- «Середня освіта (Мова і література (англійська))» — другого (магістерського) рівня;
- «Спеціальна та інклюзивна освіта» — другого (магістерського) рівня;
- «Середня освіта (Математика)» — другого (магістерського) рівня;
- «Середня освіта (Фізика та астрономія)» — другого (магістерського) рівня;
- «Середня освіта (Математика і фізика)» — першого (бакалаврського) рівня;
- «Середня освіта (Фізика і математика)» — першого (бакалаврського) рівня;
- «Культурологія» — першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів.

У процесі популяризації та розвитку ДФЗО університет уклав 57 договорів з різними установами та організаціями, що свідчить про їхню готовність і зацікавленість у тісній співпраці. Наразі 34 студенти навчаються за цією формою освіти. Університетські програми дуальної освіти представлені на Всеукраїнській платформі «Дуальна

освіта»: <https://www.dual.in.ua/product/poltavskyj-naczionalnyj-pedagogichnyj-universytet-imeni-v-g-korolenka/>

За період проведення пілотного проекту ПНПУ імені В.Г. Короленка виокремлює такі основні переваги дуальної освіти.

1 Підвищення рівня професійної підготовки — студенти отримують практичні навички в реальних умовах роботи. Це дає змогу планувати, моделювати, організовувати, реалізовувати та аналізувати, а також робити обґрунтовані висновки щодо доцільності та ефективності застосування різних методів, форм і засобів навчання, виявляти методичні маркери доцільності їх вибору, що значно поліпшує якість професійної підготовки. Зокрема, 17 січня 2025 року завершила навчання з відзнакою за денною дуальною формою на другому рівні вищої освіти студентка освітньої програми «Середня освіта (Українська мова і література)», яка працює вчителем-словесником в опорному закладі «Хорольська гімназія Хорольської міської ради Лубенського району Полтавської області». Упродовж періоду здобування освіти магістрантка не лише сумлінно виконувала навчальне навантаження, а й активно брала участь у студентських наукових конференціях і педагогічних вебінарах, де ділилася власним методичним і практичним досвідом, який вона здобула завдяки дуальній формі освіти.

2. Зменшення розриву між теорією і практикою полягає в інтеграції освітнього процесу з виробничими завданнями. Для кожного студента розроблено індивідуальний навчальний план, який враховує особливості роботи та можливості навчання в ЗВО. Студентка освітньої програми «Спеціальна та інклюзивна освіта» розповідає: *«Графік навчання та роботи був насиченим, але добре спланованим. Вранці я працювала в центрі, проводила заняття та допомагала дітям, а після обіду відвідувала лекції в університеті, виконувала завдання та готувалася до наступного дня. Такий підхід дав мені змогу краще засвоювати матеріал, адже я одразу застосовувала отримані знання на практиці. Дуальна освіта дала мені безцінний досвід.*

Я не лише навчилася ефективно працювати з дітьми з особливими освітніми потребами, а й зрозуміла, як важливо взаємодіяти з колегами – логопедами, психологами, іншими вчителями. Це допомогло мені розширити свої професійні навички та стати більш впевненою у своїх силах».

3 Підвищення конкурентоспроможності випускників є ключовим аспектом сучасної освіти, оскільки роботодавці отримують фахівців, які вже мають практичний досвід роботи. Це не лише збільшує шанси студентів на успішне працевлаштування, але й відповідає вимогам ринку праці, де цінуються не тільки теоретичні знання, а й вміння їх ефективно застосовувати.

4 Можливість працевлаштування є важливим аспектом освітнього процесу, оскільки багато студентів отримують пропозиції роботи ще до завершення навчання. Зокрема, майбутні вихователі та вчителі початкових класів отримують практичний досвід роботи з дітьми, вчаться проводити заняття, організовувати ігрову діяльність, взаємодіяти з батьками та колегами. Здобувачі вищої освіти розпочинають будувати свою кар'єру раніше, що дає їм змогу швидше досягти професійних цілей і розвивати свої навички у реальному робочому середовищі.

Студенти, які поєднують навчання із роботою, стають частиною професійної спільноти, набуваючи досвіду від наставників і формуючи власні навички. Відгуки студентів акцентують увагу на позитивних аспектах дуальної форми навчання та підтверджують правильність свого професійного вибору: «Що дала мені дуальна освіта?».

«Практичний досвід — я змогла не лише вивчати теорію, а й застосовувати її в реальній роботі.

Професійні навички — навчилася ефективно працювати з дітьми, знаходити підхід до кожного, створювати індивідуальні навчальні плани.

Самовдосконалення — робота з дітьми з особливими освітніми потребами допомогла мені стати більш терплячою, уважною та відповідальною.

Дуальна освіта — це чудова можливість для студентів розвиватися у своїй професії, поєднуючи навчання та практичну діяльність. Для мене цей досвід став неоціненним, і я впевнена, що подальше навчання допоможе мені стати справжнім професіоналом у сфері спеціальної освіти», — студентка освітньої програми «Спеціальна та інклюзивна освіта».

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, активно співпрацює із закладами та установами, де здобувачі освіти навчаються за дуальною формою, залучає стейкхолдерів, які мають безпосередній інтерес у забезпеченні якісної теоретичної та практичної підготовки студентів. Внаслідок такої взаємовигідної співпраці відбувається вдосконалення освітніх програм, які оперативно та адекватно враховують тенденції реформування освітньої галузі.

ДОСВІД КАМ'ЯНСЬКОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ

Кам'янський енергетичний фаховий коледж відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.10.2019 № 1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» на початку 2019-2020 навчального року долучився до пілотного проєкту. Основні причини, що спонукали наш колектив запровадити дуальну форму здобуття освіти (ДФЗО) та задачі, які ми прагнули розв'язувати за допомогою ДФЗО:

- підвищення якості підготовки фахових молодших бакалаврів через посилення практичної складової на базі сучасних підприємств;
- гарантоване отримування здобувачами освіти першого робочого місця, їхнє бажання працювати за фахом;
- соціалізація здобувачів освіти в робочому колективі, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці після закінчення коледжу;
- підвищення рейтингової оцінки закладу освіти на ринку освітніх послуг.

Досвід нашого закладу освіти стосується насамперед спеціальності G3 Електрична інженерія (141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка) та підприємств-роботодавців, яким потрібні фахівці цього напрямку підготовки. Але ми бачимо

також перспективи та можливості для інших наших технічних спеціальностей. Наприклад, маємо випадки, коли за ініціативи здобувачів освіти спеціальностей F7 Комп'ютерна інженерія, G 19 Будівництво та цивільна інженерія укладено тристоронні угоди щодо навчання за ДФЗО.

Перший роботодавець, з яким ми розпочали співпрацю за ДФЗО, – це АТ «ДТЕК ДНІПРОВСЬКІ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ».

Прагнучи розширити коло роботодавців, залучених до співпраці, адміністрація зіткнулася з труднощами різного характеру:

- несприйняття з боку керівництва підприємств такої форми співпраці взагалі;
- небажання брати відповідальність за безпеку здобувачів освіти з дуальною формою на виробництві ;
- брак коштів для мотивації працівників-наставників від підприємства.

Сьогодні ситуація значно змінилася, ми маємо чимало партнерів серед підприємств нашого регіону:

ПрАТ «КАМЕТ-СТАЛЬ»;

МХП ПрАТ «Оріль-лідер»;

ПрАТ «ЮЖКОКС»;

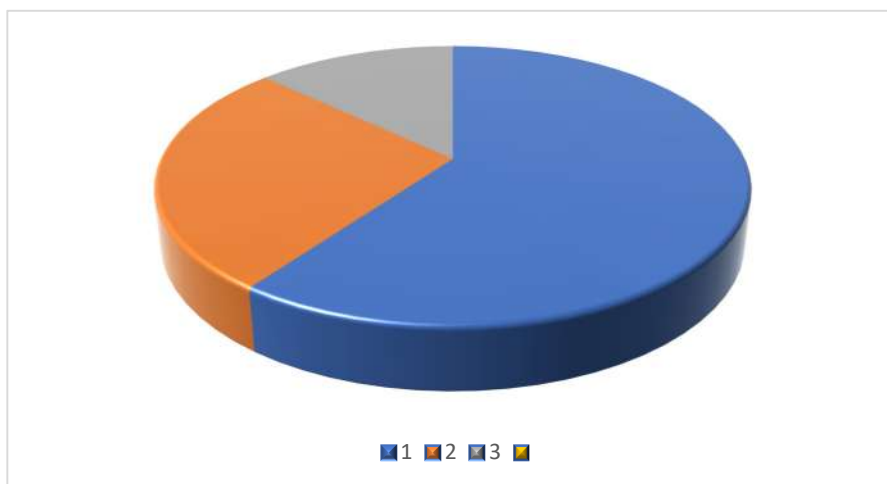
ТОВ «ТАС Дніпровагонмаш».

Аналізуючи статистику щодо працевлаштування здобувачів освіти за дуальною формою, виявили, що не всі студенти залишилися працювати там, де навчалися, але майже всі залишилися працювати в галузі енергетики, тобто у своїй професії.

Для повноти картини щодо переваг дуальної освіти у 2023 році було проведено анкетування серед здобувачів освіти, які навчалися за ДФЗО, на 3 та 4 курсах, практичне навчання відбувалося на підприємствах компанії ДТЕК (15 студентів).

Було поставлено три запитання: Що спонукало здобувача освіти перейти на ДЗФО? Як, на вашу думку, чи є користь від практичної складової, чи здобули ви практичні компетентності за період навчання? і Чи пов'язана, на вашу думку, теорія, яку ви вивчаєте у закладі освіти, із завданням, що виконуєте на робочих місцях?

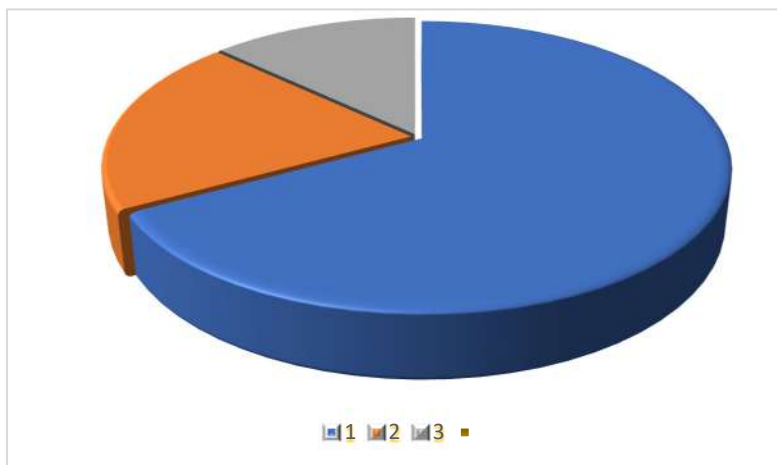
Питання 1: Що спонукало здобувача освіти перейти на ДЗФО?

- 1 – бажання отримати хороший практичний досвід (60%).
- 2 – фінансова мотивація (27%)
- 3 – бажання отримати перше робоче місце (13%)

Рис. 1

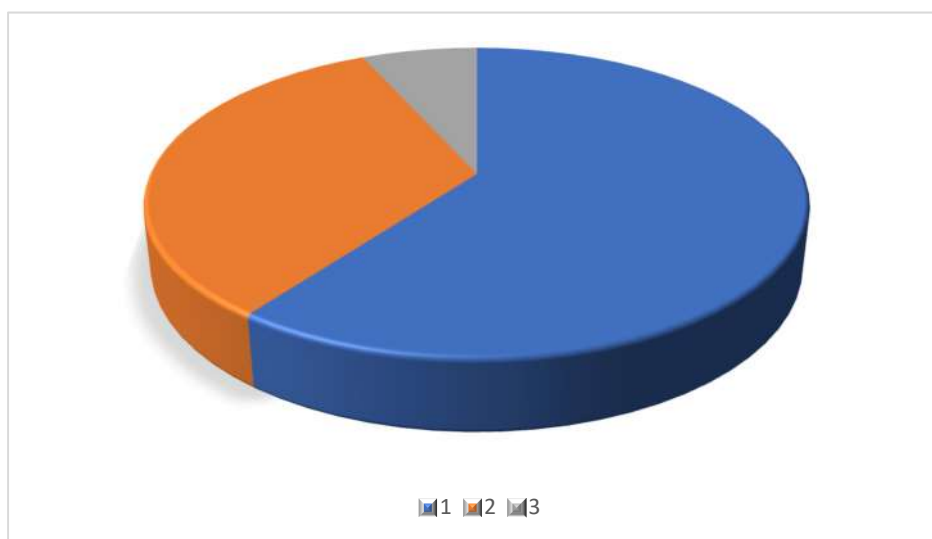
Питання 2: Як, на вашу думку, чи є користь від практичної складової, чи здобули ви практичні компетентності за період навчання?

- 1 – здобув практичні компетентності відповідно до індивідуального плану (67%)
- 2 – мав змогу працювати на різних ділянках у ремонтній бригаді та отримав багато практичних навичок (20%)
- 3 – просто працює, як інші робітники (13%)

Рис. 2

Питання 3: Чи пов'язана, на вашу думку, теорія, яку ви вивчаєте у закладі освіти, із завданням, що виконуєте на робочих місцях?

- 1 – повністю пов'язана (60%)
- 2 – пов'язана не повністю (33%)
- 3 – часто не пов'язана (6,7%)

Рис. 3

Аналіз анкетування дає змогу зробити такі **висновки**.

1. Сподівалися отримати перше робоче місце завдяки ДФЗО 13% респондентів, але залишилися працювати на своєму підприємстві 67% опитаних, що свідчить про перевагу дуальної форми освіти.

2. Опитування показало, що якість практичного навчання суттєво залежить від його організації на підприємстві та розширення спектра діяльності здобувачів освіти.

3. Необхідно більш ретельно узгоджувати навчальний план із підприємствами партнерами та проводити корегування індивідуальних планів здобувачів освіти з урахуванням специфіки їх роботи.

Підбиваючи підсумки запровадження ДФЗО у Кам'янському енергетичному фаховому коледжі, треба відмітити, що основне завдання ДФЗО – усунення недоліків традиційної форми денного

навчання, а саме — надання якісних практичних компетентностей здобувачам освіти, підвищення якості підготовки фахівців, можливість урахування інтересів роботодавців та узгодження теоретичних та практичної підготовки молодших бакалаврів — успішно виконується.

Із впевненістю стверджуємо, що маємо позитивну динаміку у всіх напрямках навчання. Але є питання, які в межах закладу освіти розв'язати неможливо, які ускладнюють організацію освітнього процесу за дуальною формою та впливають на результати навчання.

По-перше, це матеріальне заохочення наставників на підприємствах. Наші здобувачі освіти, що закріплюються у бригаді, або на певній ділянці, не відразу стають хорошими фахівцями, отже, терпіння і досвід наставника, його знання та рівень кваліфікації відіграють важливу роль у формуванні майбутнього фахівця.

По-друге, вважаємо за необхідне введення у штатний розпис ЗФПО нової штатної одиниці — координатор ДФО. Враховуючі, що за два роки пілотного проєкту кількість здобувачів освіти за дуальною формою та кількість підприємств — роботодавців суттєво зросла, це стає виробничою необхідністю.

Воєнний стан в Україні вплинув на розвиток дуальної освіти. Зменшилася кількість студентів, охочих навчатися за дуальною формою. Але, незважаючи на всі ці труднощі, коледж співпрацює із підприємствами, що дає студентам змогу отримувати практичні навички та знання у реальному виробничому середовищі. Ми впевнені, що дуальна освіта – це ключ до успішної кар'єри.

ОСВІТА ТА БІЗНЕС: НАПРЯМИ СПІЛЬНИХ ДІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ

Тетяна ІВАНЧАК, завідувач навчально-виробничої практики
Вікторія ШАРІНА, голова циклової комісії з гірництва
Відокремлений структурний підрозділ «Павлоградський фаховий коледж Національного технічного університету "Дніпровська політехніка"»

Сучасний випускник коледжу фахової передвищої освіти має бути здатний та готовий до конструктивного досягнення успішної життєдіяльності в мінливих суспільно-економічних умовах, самостійного і свідомого виконання складних життєвих завдань, які висувають перед ним інформаційні, економічні, соціальні, політичні, культурно-релігійні процеси сучасності.

Компетентнісна освіта випускника Відокремленого структурного підрозділу «Павлоградський фаховий коледж Національного технічного університету "Дніпровська політехніка"» спеціальності 184 Гірництво освітньо-професійних програм «Підземна розробка корисних копалин», «Експлуатація та ремонт гірничого електромеханічного обладнання та автоматичних пристроїв» передбачає застосування на практиці набутих знань, вміння, користуватися ними, щоб мати успіх у професійній діяльності.

Тому, враховуючи вимоги Закону України «Про фахову передвищу освіту», потрібно робити акцент на практичній підготовці здобувача освіти фахового коледжу, перенести увагу з процесу теоретичного навчання на його результат, зорієнтувати організацію навчання на компетентнісний підхід та пошуки ефективних механізмів його запровадження. Одним із пріоритетних завдань викладачів коледжу в цьому напрямі є навчити здобувача освіти виконувати типові спеціалізовані операції у певній галузі професійної діяльності, пов'язані з виконанням виробничих завдань підвищеної складності та здійсненням певних управлінських функцій.

Метою практичної підготовки здобувачів освіти спеціальності 184 Гірництво є формування і розвиток програмних компетентностей,

які дають змогу опанувати систему знань і практичних навичок, необхідних для професійної діяльності на виробничих підприємствах гірничодобувних та гірничопереробних галузей.

Відповідно до навчального плану спеціальності 184 Гірництво освітньо-професійних програм підготовки «Підземна розробка корисних копалин», «Експлуатація та ремонт гірничого електромеханічного обладнання та автоматичних пристроїв» практична підготовка здобувачів освіти 3-4 курсів проводиться на гірничих підприємствах ПрАТ «ДТЕК Павлоградвугілля». Під час практики на здобуття робочої професії студенти безпосередньо працюють на робочих місцях конкретного гірничого підприємства. На базі навчально-курсowego комбінату ПрАТ «ДТЕК Павлоградвугілля» студенти випускного курсу отримують робочі професії відповідно до освітньо-професійних програм підготовки:

«Підземна розробка корисних копалин» — гірник підземний (І-ІІ розряд);

«Експлуатація та ремонт гірничого електромеханічного обладнання та автоматичних пристроїв» — електрослюсар підземний (І-ІІІ розряд).

Є думка, що випускникам гірничих спеціальностей коледжу бракує практичних навичок та вмінь, зокрема, здатності самостійно застосовувати комплекс знань і навичок із планування раціональних гірничодобувних та гірничопереробних технологій виробництва або самостійно виконати ремонт сучасних електричних механізмів та машин. Все це відбувається не тому, що заклад освіти не має висококваліфікованих фахівців, а тому, що студентам недостатньо трьох періодів практик, які проводять за традиційною формою. Потрібно збільшити час практичного навчання безпосередньо на виробництві. Іншою причиною, що суттєво впливає на фахову підготовку спеціалістів та якість практичної підготовки, є стан матеріально-технічної бази закладу освіти, який подекуди не відповідає сучасним вимогам. Усе це призводить до того, що студенти поступово втрачають мотивацію до навчання, адже новітнє обладнання вони бачать тільки під час презентацій, на лекційних заняттях.

Розв'язанням цієї проблеми, на нашу думку, є урізноманітнення форм організації навчання. З цією метою викладачі Відокремленого структурного підрозділу «Павлоградський фаховий коледж Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»» спеціальності 184 Гірництво освітньо-професійних програм «Підземна розробка корисних копалин», «Експлуатація та ремонт гірничого електромеханічного обладнання та автоматичних пристроїв» проводять екскурсії на підприємства, тематичні конференції та круглі столи із залученням висококваліфікованих фахівців гірничої галузі, зустрічі з випускниками спеціальності, керівниками шахт та дільниць, навчальні практики на гірничих підприємствах міста та регіону, у навчально-курсовому комбінаті та впровадженням елементів дуальної форми навчання в освітній процес.

Впровадження елементів дуальної форми навчання дає змогу усунути основні недоліки традиційних форм і методів навчання майбутніх фахових молодших бакалаврів з гірництва, подолати розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом та підвищити якість підготовки майбутніх фахівців із урахуванням вимог роботодавців.

Така форма освіти є безумовно необхідною нашому суспільству з набуття висококваліфікованих кадрів для роботи на гірничих підприємствах міста та регіону.

Дуальна система задовольняє інтереси всіх: закладу освіти, підприємства і здобувачів освіти.

Для підприємства — це можливість підготувати для себе кадри, економія на витратах щодо пошуку та добору працівників, їх перенавчання та адаптації.

Для здобувачів освіти — можливість отримати перше робоче місце, відмінний шанс швидше стати самостійним та легше адаптуватися до дорослого життя.

Для закладу освіти — можливість мати тісний зв'язок з великим колом підприємств, а через це поліпшити матеріально-технічну базу; залучити висококваліфікований персонал (практиків) з виробництва до педагогічної діяльності (інструктори, викладачі); постійне

підвищення кваліфікації викладацького складу і, як результат, високий престиж серед абітурієнтів та випускників.

У коледжі впродовж 2023/2024 навчального року впроваджено елементи дуальної форми навчання для здобувачів освіти 1 курсу навчання на базі повної загальної середньої освіти та 3 курсу — на базі базової середньої освіти з ПрАТ «ДТЕК Павлоградвугілля».

Відповідно до «Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13.04.2023 № 426 та «Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої освіти Відокремленого структурного підрозділу «Павлоградський фаховий коледж Національного технічного університету “Дніпровська політехніка”» між закладом освіти в особі директора коледжу і керівником гірничого підприємства та здобувачем освіти укладені тристоронні угоди про дуальну форму навчання, розроблено навчальний план, графік освітнього процесу та відповідне методичне забезпечення.

У 2024/2025 навчальному році на базі повної загальної освіти на спеціальність 184 Гірництво вступила 51 особа, з яких 11 осіб (20 %) у II семестрі виявили бажання навчатися за дуальною формою навчання. На нашу думку, це сприятиме вивченню теоретичного матеріалу на практиці, дасть змогу здобувачам освіти отримати максимально концентровані фахові знання, що стосуються безпосередньо спеціальності, та бути конкурентоспроможним на ринку праці.

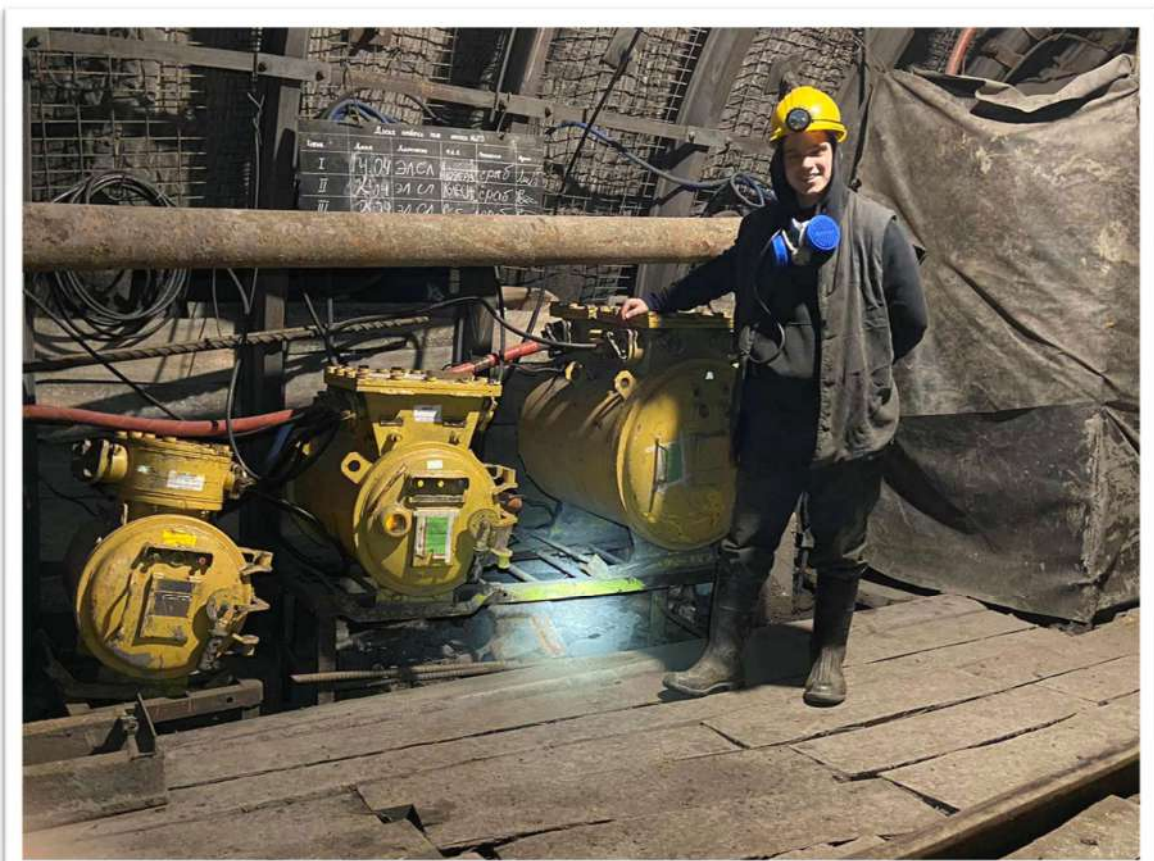
Запроваджена в коледжі дуальна форма навчання дає змогу молоді отримати величезний досвід практичної підготовки та підвищити зацікавленість в обраній спеціальності. На жаль, впроваджувати її можна тільки з третього курсу для здобувачів на базі базової загальної освіти.

Отже, впровадження елементів дуальної форми навчання у коледжі дає змогу розв'язати основну проблему фахової передвищої освіти — розрив між теорією і практикою, закладом освіти та підприємством чи організацією.

Результатом співпраці із роботодавцями та впровадження елементів дуальної форми здобуття освіти є:

підвищення мотивації до навчання;
підвищення якості підготовки фахівців;
посилення ролі роботодавців;
підвищення конкурентоспроможності випускників.

Працюємо задля України!
Дякуємо Захисникам і Захисницям України
за можливість навчати і навчатися!!!
Слава Україні! Героям Слава!

ДОСВІД ІЛІНЕЦЬКОГО АГРАРНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ДФЗО

Світлана ГОРБАНЬЄ, заступник директора з навчальної роботи
Олександр ПИЛИПЕНКО

Дуальна форма здобуття освіти є сучасною моделлю навчання, яка забезпечує поєднання теоретичного навчання в закладі освіти з практичною підготовкою на базі підприємств, установ та організацій.

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 15.10.2019 №1296 «Щодо запровадження пілотного проекту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» Іллінецький аграрний фаховий коледж впровадив та активно продовжує навчання для підготовки висококваліфікованих фахівців, орієнтованих на потреби ринку праці.

Передумови впровадження дуальної форми здобуття освіти в Іллінецькому аграрному фаховому коледжі:

Зацікавленість роботодавців у якісній підготовці випускників коледжу спеціальності 201 Агрономія, 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва.

Міжнародні проєкти:

- Українсько-Швейцарський проєкт ЕкоФінЛан (2003-2010 рр.).
- Українсько-Німецький проєкт FABU (2017 по теперішній час).
- Українсько-Німецький проєкт DUALOG з 2023 р.
- База практичної підготовки коледжу:

Лабораторія рослинництва.

Лабораторія садівництва.

Лабораторія тваринництва.

Основними аспектами впровадження дуальної форми навчання в Іллінецькому аграрному фаховому коледжі є:

1. Партнерство з роботодавцями

Коледж співпрацює із провідними підприємствами та організаціями регіону, які забезпечують студентів робочими місцями

для проходження практичної підготовки. Таке партнерство дає змогу не лише забезпечити студентів реальним досвідом роботи, але й адаптувати навчальні програми до сучасних вимог галузі.

2. Індивідуалізація освітнього процесу

Навчальний план адаптується до специфіки роботи на підприємстві. Студенти отримують гнучкий графік, що дає змогу ефективно поєднувати навчання у коледжі та роботу на підприємстві.

3. Переваги для студентів

Практичний досвід роботи за фахом під час навчання.

Формування професійних навичок у реальних умовах.

Можливість подальшого працевлаштування на базі проходження практики. Заробітна плата (у багатьох випадках) під час виконання виробничих завдань.

4. Переваги для роботодавців

Участь у підготовці майбутніх фахівців.

Можливість адаптувати молодих фахівців до корпоративної культури компанії.

Зниження витрат на підготовку нових співробітників.

5. Результати впровадження

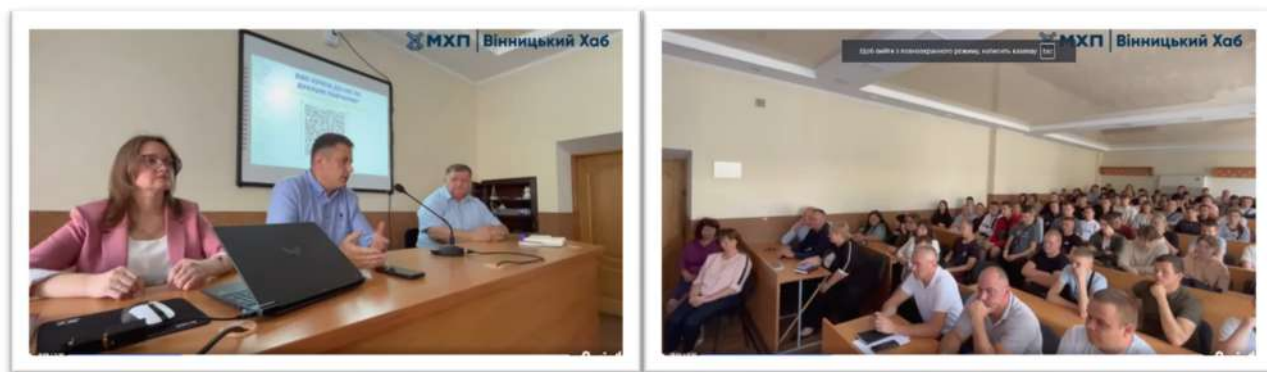
Дуальна форма навчання, впроваджена в Іллінецькому АФК, демонструє високий рівень ефективності. Зокрема, протягом 2019-2025 н.р. навчання за ДФЗО пройшли та продовжують проходити 53 здобувачі освіти. Укладено 23 договори про співпрацю з підприємствами та організаціями Вінницької та Київської областей.

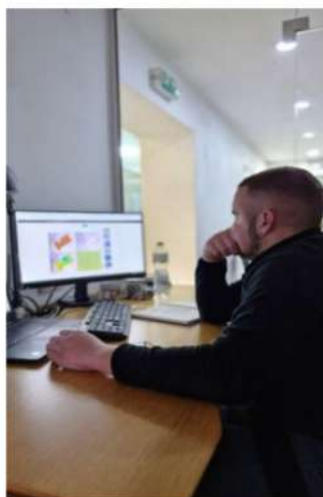
Близько 80% студентів, які проходять практику на підприємствах, отримують пропозиції про працевлаштування.

Зросла мотивація студентів до навчання завдяки розумінню реальних перспектив розвитку кар'єри.

Позитивні відгуки від роботодавців щодо рівня підготовки молодих фахівців.

Іллінецький аграрний фаховий коледж продовжує вдосконалювати методику дуальної освіти, орієнтуючись на сучасні тренди та потреби ринку праці, оскільки ця модель навчання є запорукою успішної кар'єри наших випускників та розвитку економіки країни

ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ У ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУВГП»

Лариса ОСАДЧА, виконувач обов'язків директора

З метою реалізації засад державної політики щодо підвищення якості професійної підготовки фахівців на основі дуальної форми здобуття освіти передбачається встановлення рівноправного партнерства закладів вищої, фахової передвищої, професійної (професійно-технічної) освіти, роботодавців та здобувачів освіти з метою набуття останніми досвіду практичного застосування компетентностей та їх адаптація в умовах реальної професійної діяльності.

Відповідно до розроблених заходів адміністрація ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП», гаранті освітніх програм активно вели пошук суб'єктів господарювання, діяльність яких відповідає профілю відповідних освітніх програм, щодо спільного впровадження дуальної форми здобуття освіти, проводили інформаційну роз'яснювальну роботу серед здобувачів освіти щодо особливостей та переваг здобуття освіти за дуальною формою.

Враховуючи введення воєнного стану в Україні, у зв'язку з мобілізацією до лав ЗСУ кваліфікованого трудового персоналу, відбулося вивільнення робочих місць на багатьох підприємствах, в організаціях та установах, тому роботодавці пішли назустріч коледжу, і як результат переговорних процесів було укладено договори про співпрацю з організації дуальної форми здобуття вищої та фахової передвищої освіти між Коледжем і суб'єктом господарювання зі спеціальностей, підготовку яких здійснює заклад освіти.

На підставі договорів про співпрацю відбулося підписання 29 тристоронніх договорів про дуальну форму здобуття вищої та фахової передвищої освіти між здобувачем освіти, суб'єктом господарювання й Коледжем, а саме з підприємствами, установами, організаціями, які є провідними на ринку праці м. Рівне та Рівненської області, і з якими давно налагоджено партнерські зв'язки, як-от:

- ПрАТ «РІВНЕАЗОТ»;
- ПрАТ Дікергофф Цемент Україна;
- ТзОВ «Рівнеакватерм»;
- ТОВ «Рівнетеплоенерго»;
- ТзОВ «К-Т-С»;
- на ПП «Віліс»;
- ТзОВ «Т-Стиль»;
- ТзОВ «Вармхаус Груп»;
- ТзОВ «Сталь-М»;
- ТзОВ Фірма «Гольфстрім»;
- ТзОВ «Металкрафт»;
- ТОВ «АКРІЗ АГРО ГРУП»;
- ТзОВ «Радема»;
- МПП Фірма «Ямуна».

З метою якісної підготовки здобувачів за дуальною формою здобуття освіти в коледжі періодично вдосконалюється локальна нормативна база з питань впровадження дуальної форми здобуття вищої та фахової передвищої освіти. Зокрема, затверджене Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти у Відокремленому структурному підрозділі «Рівненський технічний фаховий коледж Національного університету водного господарства та природокористування», розроблене на основі Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти, затвердженого наказом МОН від 13.04.2023 № 426; призначений координатор дуального навчання від закладу освіти; підготовлений наказ про проведення дуальної форми здобуття вищої/фахової передвищої освіти здобувачів освіти; закріплено кураторів дуального навчання, розроблені індивідуальні навчальні плани здобувачів освіти за дуальною формою здобуття, заліково-екзаменаційні відомості здобувача освіти за дуальною формою.

Одним із перспективних підходів до формування професійних навичок та забезпечення високої конкурентоспроможності випускників є впровадження міжнародного досвіду дуальної освіти в системі вищої, фахової передвищої та професійної освіти України.

З метою реалізації засад державної політики щодо підвищення якості професійної підготовки фахівців на основі дуальної форми здобуття освіти, розширення міжнародного співробітництва адміністрація, педагогічні працівники та здобувачі освіти ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП», починаючи з 2020 року, взяли участь у німецько-українському проєкті «Партнерство у сфері професійної освіти між Ремісничою палатою Дрездена і закладами професійної освіти у Західній Україні». 2 лютого 2022 року була підписана Угода про партнерство між коледжем та Ремісничою палатою Дрездена.

У процесі співпраці поліпшено матеріально-технічну базу навчальних кабінетів, санітарно-технічної майстерні для підготовки фахівців за спеціальністю Будівництво та цивільна інженерія, кваліфікованих робітників за професією Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування, а саме: встановлено інсталяції систем водопостачання, водовідведення та опалення в аудиторіях; обладнання та інструмент для монтажу санітарно-технічних систем у навчально-виробничих майстернях коледжу.

За період функціонування проєкту відбулося п'ять поїздок педагогічних працівників, студентів та учнів у м. Дрезден, де учасники мали змогу ознайомитися з дуальною освітою Німеччини, підприємствами-виробниками санітарно-технічної продукції. Зокрема, прослухано лекції про принципи дуального навчання в Німеччині, відвідано навчальні майстерні Дрезденської ремісничої палати, виставки теплових насосів, міжнародні виставки для спеціалістів у сфері опалення, санітарії та кондиціонування повітря, побували на другій за величиною у Німеччині очисній каналізаційній станції, Водоканалі міста Дрезден. Відбулися екскурсії відділом санітарно-технічних систем, опалення та кондиціонування з демонстрацією технологій монтажу фірми REMS, на інноваційну електростанцію Дрездена, на фірму опалювального обладнання VAILLANT.

Під час роботи проєкту періодично відбувалися онлайн-зустрічі з німецькими партнерами, проводились навчальні семінари для викладачів, майстрів виробничого навчання та роботодавців, які

беруть на виробничу практику та працевлаштовують студентів і учнів коледжу.

З метою активізації профорієнтаційної роботи були передані комп'ютерна та мультимедійна техніка (ноутбуки, проєктор, інтерактивна панель), комплекти одягу з логотипом коледжу. Крім того, з викладачами проведено онлайн-курс: Ефективне використання соціальних мереж «Instagram» та «TikTok» для якісної організації професійної орієнтації в закладах освіти.

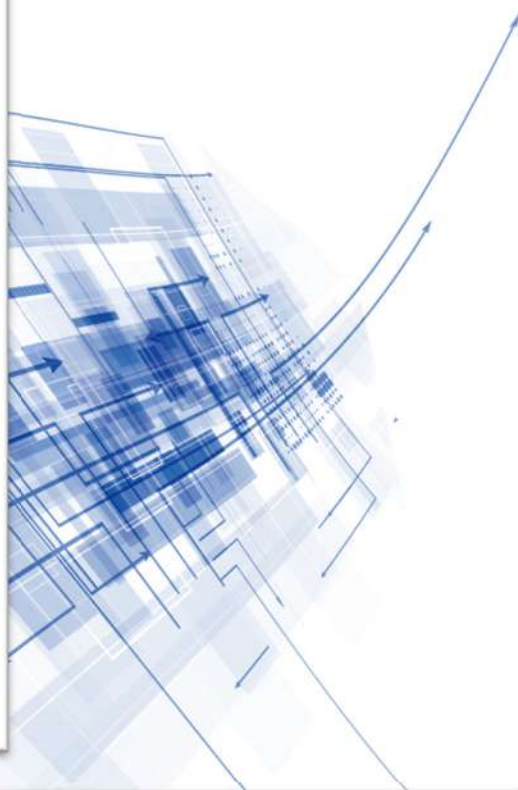
Партнерський проєкт фінансувався Федеральним міністерством економічного співробітництва та розвитку через організацію Sequa (Німеччина).

Впровадження міжнародного досвіду дуальної освіти є актуальним кроком для адаптації освітніх програм до вимог сучасного ринку праці. Це сприяє зменшенню розриву між теоретичними знаннями та практичним досвідом, надаючи студентам змогу набувати професійних компетентностей в реальних умовах; сприяє партнерству з підприємствами, залучає бізнес-спільноту та підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці, збільшує експорт освітніх послуг.

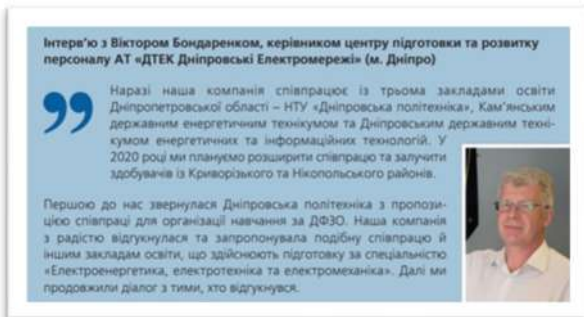
Загалом, дуальна форма здобуття освіти дасть змогу:

- удосконалити практичну складову освітнього процесу зі збереженням достатнього рівня теоретичної підготовки;
- підвищити якість освіти внаслідок коригування освітніх програм до вимог роботодавців;
- скоротити період адаптації випускників до професійної діяльності;
- забезпечити можливість стейкхолдерам навчати своїх працівників на вищих освітніх рівнях;
- суб'єктам господарювання реально брати участь у фінансуванні підготовки фахівців у закладах професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти.

ДУАЛЬНА ФОРМА ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ: ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ В ДНІПРОВСЬКОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ. КРОКИ. ЕТАПИ. ІНСТРУМЕНТИ

Дуальна форма здобуття освіти — це нова ініціатива, яка не схожа ані на розширену практику, ані на заочне навчання.

Наш коледж з 2019 року є в пілотному проєкті з ДТЕК «Електричні мережі». Група із 4 здобувачів освіти спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (G3 Електрична інженерія) працювала за затвердженою програмою, навчальним планом та графіком освітнього процесу, згідно з якими впровадження елементів дуального навчання здійснювалося на IV курсі, із розподілом навчального навантаження — 3 дні на підприємстві та 2 дні на тиждень в коледжі.

Це результативний досвід тісної співпраці потужного роботодавця енергетичної галузі, коледжу та групи здобувачів освіти-

енергетиків, які повірили в цінність дуальної форми здобуття освіти та стали нашими хедлайнерами ефективних змін і трансформацій.

Поступово розширюємо перелік підприємств для підготовки фахових молодших бакалаврів за дуальною формою здобуття освіти, коли бере участь і коледж, і підприємство на основі соціального партнерства, де обидві сторони є рівноправними партнерами, які розробляють та координують освітній процес, контролюють його

результати. Маємо тісну взаємодію з АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» ВП «ДТЕК ПРИДНІПРОВСЬКА ТЕС», ТОВ «ЕДС-ПАУЕР», АТ ДТЕК «Дніпровські електромережі», КП «Коменергосервіс», Корпорація «Біосфера».

З підприємствами, які є стейкхолдерами освітньо-професійних програм за спеціальностями, укладені угоди про співпрацю, а також угоди про співпрацю за дуальною формою здобуття фахової передвищої освіти: G3 Електрична інженерія та G7 Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка.

Для успішної реалізації здобуття освіти за дуальною формою потрібна синергія зусиль коледжу, підприємства та здобувача освіти. З першого курсу коледж проводить профорієнтацію та намагається «влюбити» здобувачів освіти в підприємство, а також ознайомити з реаліями виробництва зсередини.

Теоретична підготовка здійснюється в прив'язці до конкретики підприємств енергетичної галузі. Проводяться ознайомчі практики, екскурсії, професійні конкурси «Кращий за фахом», урочисті вручення дипломів.

Роботодавці беруть участь у роботі кваліфікаційних комісій, захисті курсових та дипломних проєктів. Розроблено та затверджено графіки навчання, програми теоретичної, практичної підготовки на виробництві та укладено тристоронні договори.

Разом здійснюємо відбір кандидатів на дуальну форму здобуття освіти за формальними критеріями.

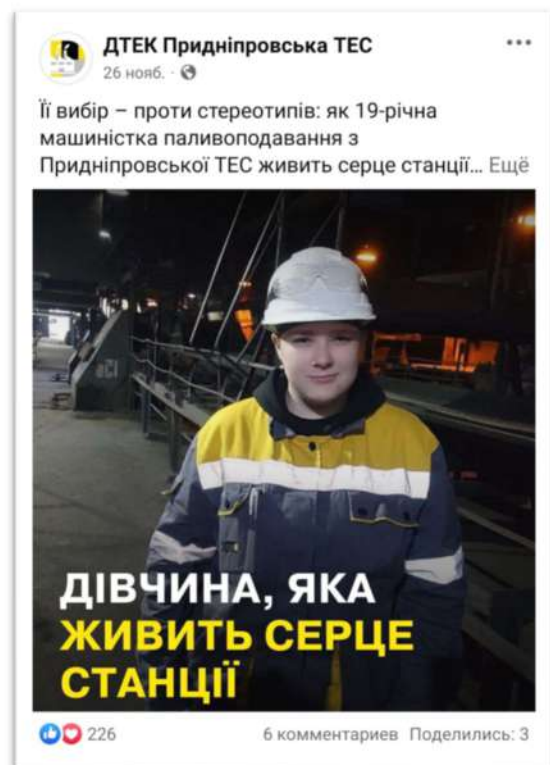
Випускники — автоматники та електрики 2024 року, які навчалися за дуальною формою здобуття освіти, демонструють свою професійну майстерність на робочих місцях в «ДТЕК Придніпровська ТЕС».

На грудень 2024 року, розпочали своє навчання за дуальною формою здобуття освіти за спеціальністю ГЗ Електрична інженерія в ТОВ «ЕДС –ПАУЕР» — 5 здобувачів освіти та в АТ «ДТЕК ДНПРОЕНЕРГО» ВП «ДТЕК ПРИДНІПРОВСЬКА ТЕС» — 3 здобувачі-електрики.

І насправді, нам є чим пишатися. Отримуємо приємні відгуки від роботодавців. Це **Чібіньова Христина**, здобувачка освіти IV за спеціальністю ГЗ Електрична інженерія, яка поєднує навчання та роботу. Христина керує системою, що живить гігантський енергетичний організм «ДТЕК Придніпровської ТЕС».

<https://www.facebook.com/share/p/14jomw9x7Qh/>

Технічні спеціалісти в енергетиці — це основа, на якій тримається вся галузь. Один із таких — **Дмитро Монаков**, здобувач освіти нашого коледжу, який працює електромонтером на Придніпровській ТЕС. Дмитро навчається за дуальною формою здобуття освіти, що дає змогу поєднувати теоретичні знання з практичним досвідом. І хоча це його перші кроки в професії, він цілком усвідомлює важливість своєї роботи. Тому хлопець без вагань став частиною енергетичної родини.

<https://www.facebook.com/share/p/17gjWqPtcD/>

Здобувачі освіти за дуальною системою набувають якісні знання й стійкі професійні компетенції та навички роботи, самостійність і безболісну адаптацію до дорослого життя, у них з'являється впевненість у завтрашньому дні, що сприяє випуску кваліфікованих, конкурентоспроможних фахових молодших бакалаврів.

ДУАЛЬНА ОСВІТА В РОГАТИНСЬКОМУ АГРАРНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ: ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА СПІВПРАЦЯ З РОБОТОДАВЦЯМИ

Дуальна форма здобуття освіти є сучасним підходом до підготовки фахівців, що поєднує теоретичне навчання в освітніх закладах із практичною підготовкою на робочих місцях підприємств.

У жовтні 2019 року Рогатинський аграрний фаховий коледж було внесено до переліку закладів фахової передвищої та вищої освіти для впровадження пілотного проекту з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. Це стало можливим завдяки наказу Міністерства освіти і науки України від 15.10.2019 №1296.

Дуальна форма здобуття освіти успішно впроваджується у Рогатинському аграрному фаховому коледжі протягом останніх п'яти років у підготовці фахових молодших бакалаврів за спеціальностями:

- 211 Ветеринарна медицина
- 208 Агроінженерія
- 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
- 181 Харчові технології.

За цей період близько 100 здобувачів освіти мали змогу здобути освіту за дуальною формою навчання, що свідчить про ефективність та популярність цієї моделі освіти.

Ключовим елементом дуальної освіти є тісна співпраця з роботодавцями. Рогатинський аграрний фаховий коледж активно співпрацює з низкою підприємств та організацій, як-от:

- ТОВ «Жовківський ППР»
- ТОВ «Галферміт»
- Фермерське господарство «Надія»
- Фермерське господарство «Шиманський»
- Ветеринарна клініка «Добродій»
- ТОВ «ТРЕЙДФОРЕСТ-ГРУП»
- ТОВ «Агросем».

Ці партнери надають здобувачам освіти змогу проходити практичну підготовку безпосередньо на виробництві та здобувати реальний досвід й адаптуватися до сучасних вимог ринку праці.

За час впровадження дуальної форми здобуття освіти варто виокремити низку переваг як для здобувачів освіти, так і для роботодавців та закладу освіти.

- **Для здобувачів освіти:** можливість поєднувати теоретичні знання з практичними навичками, адаптація до реальних умов роботи, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці, отримання фінансової винагороди за виконану роботу.

Соломія Бучковська, здобувачка освіти 4 курсу спеціальності 211 Ветеринарна медицина: *«Я маю чудову нагоду поєднувати навчання з роботою на ТОВ «Жовківський ППР» у рамках дуальної форми здобуття освіти.*

Такий формат здобуття освіти дав мені неоціненний досвід роботи з тваринами, можливість застосовувати теоретичні знання на практиці та вдосконалювати свої професійні навички. Під керівництвом досвідчених фахівців я навчилася діагностувати захворювання, проводити лікувальні процедури та доглядати за сільськогосподарськими тваринами в реальних умовах господарства.

Дуальна форма здобуття освіти допомагає не лише глибше зрозуміти майбутню спеціальність, а й адаптуватися до майбутньої роботи, адже ще під час такого навчання ми стикаємося з реальними викликами ветеринарної практики. Крім того, це чудова нагода працевлаштування після завершення навчання.

Я щиро вдячна коледжу та підприємству за можливість навчатися в такому форматі. Впевнена, що дуальна освіта — це майбутнє, яке дає змогу здобувачам освіти стати справжніми професіоналами ще до отримання диплома!».

• **Для роботодавців:** підготовка кваліфікованих кадрів відповідно до потреб підприємства, можливість оцінити потенційних працівників під час навчання, зменшення витрат на адаптацію нових співробітників.

Юрій Вінтонів, керівник сервісної служби компанії «Агросем»:

«Дуальна освіта — це сучасний і ефективний підхід до підготовки молодих фахівців. Ми, як роботодавці, отримуємо можливість працювати з мотивованими здобувачами освіти, які ще під час навчання опановують необхідні навички та знайомляться з реальними умовами роботи. Такий підхід сприяє якісному відбору майбутніх працівників і зменшує час на їх адаптацію. Співпраця з коледжем у цьому напрямі для нас дуже цінна».

- **Для закладу освіти:** підвищення якості освітніх послуг, зміцнення зв'язків з бізнесом, оновлення освітньо-професійних та навчальних програм відповідно до сучасних вимог ринку.

Питання впровадження та розвитку дуальної форми здобуття освіти регулярно обговорюється на засіданнях Наглядової ради Рогатинського аграрного фахового коледжу. Зокрема, 26 вересня 2024 року відбулося засідання, у якому взяли участь представники закладу освіти, роботодавці-партнери та керівники підприємств, що співпрацюють з коледжем у межах дуальної форми здобуття освіти.

На засіданні обговорювалися питання поліпшення освітніх послуг, вдосконалення програм підготовки здобувачів освіти відповідно до вимог сучасного ринку праці та розширення співпраці з підприємствами.

Зокрема, **Юрій Бесараб**, комерційний директор ТОВ «Жовківський ППР», підкреслив:

«Співпраця із коледжем у рамках дуальної освіти дає нам змогу формувати професійно підготовлених фахівців, які відразу включаються у виробничий процес. Ми бачимо реальні результати цієї системи і зацікавлені у її подальшому розвитку».

Завдяки таким заходам дуальна освіта у Рогатинському аграрному фаховому коледжі продовжує вдосконалюватися, забезпечуючи здобувачам освіти якісну професійну підготовку та високий рівень конкурентоспроможності на ринку праці.

Дуальна форма здобуття освіти у Рогатинському аграрному фаховому коледжі демонструє свою ефективність та перспективність. Вона дає змогу здобувачам освіти отримати не лише теоретичні знання, але й цінний практичний досвід безпосередньо на підприємствах-партнерах. Завдяки активній співпраці із роботодавцями, випускники стають конкурентоспроможними на ринку праці та мають реальні можливості для працевлаштування за фахом.

Обговорення на засіданнях Наглядової ради та позитивні відгуки як від здобувачів освіти, так і представників бізнесу свідчать про високий рівень підготовки фахівців та необхідність подальшого розвитку цієї моделі освіти. У майбутньому планується розширення партнерських

зв'язків та впровадження нових освітніх ініціатив, що сприятиме підготовці висококваліфікованих фахівців для аграрного сектору.

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДФЗО У ГЛУХІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

<https://www.gnpu.edu.ua/index.php/ua/struktura/tsentry/tsentr-doprosesiinoi-ta-pisliadyplomnoi-osvity>

Організація та реалізація ДФЗО в Університеті здійснюється поетапно.

Розроблення локальної документації закладу освіти:

- положення «Про організацію освітнього процесу в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка», затверджене наказом ректора від 27.06.2019 № 175 (зі змінами від 26.06.24 №15);
- положення «Про дуальну форму здобуття освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка», затверджене наказом ректора від 14.04.2021 № 119 (зі змінами від 28.12.2023 №5);
- накази Глухівського НПУ ім. О. Довженка про організацію освітнього процесу та про підготовку фахівців за дуальною формою здобуття освіти;
  - плани дуальної форми навчання;
  - договори про дуальну форму навчання;
  - індивідуальний план здобувача освіти за ДФЗО;
  - заяви про навчання за ДФЗО;
  - анкети для опитування стейкхолдерів.

Вибір закладів, діяльність яких відповідає профілю відповідних освітніх програм і може забезпечити формування програмних результатів навчання. Моделі вибору партнерів з реалізації ДФЗО:

- звернення роботодавців (заклади, освітні установи, організації) до Університету з ініціативою щодо запровадження дуальної форми здобуття освіти за профільними спеціальностями (освітніми програмами);

- ініціатива ЗБО;
- здобувачі знаходять заклади освіти самостійно та стають посередниками в налагодженні співпраці із ЗБО.

Відбір здобувачів освіти на навчання за ДФЗО. В Університеті розроблено процедури та критерії відбору здобувачів освіти на навчання за ДФЗО, як-от: рівень мотивації, успішність, рівень сформованості softskills, відсутність порушень правил внутрішнього розпорядку. Проводяться співбесіди за участю роботодавців, аналізується успішність студентів з дотриманням принципів прозорості та недискримінації. Університет систематично проводить інформаційну роз'яснювальну роботу серед здобувачів освіти щодо особливостей та переваг здобуття освіти за дуальною формою.

Укладання та підписання договорів з партнерами:

- рамкова угода про співпрацю між Університетом і роботодавцем;
- договір між Університетом і закладом, у якому працевлаштовано здобувача освіти (двостороння угода);
- договір між Університетом, здобувачем вищої освіти (Здобувачем) та роботодавцем-закладом освіти, освітньою установою тощо (Закладом) (тристороння угода).

Останній передбачає механізм здобуття освіти за дуальною формою, закріплення відповідальних працівників: координаторів від Університету та закладу освіти, куратора від Університету – науково-педагогічного працівника, який належить до групи забезпечення спеціальності, затвердженої наказом ректора, та контролює виконання індивідуальних навчальних планів за освітніми програмами відповідно до програми про дуальну форму навчання; наставника від закладу, де працює здобувач.

У тристоронніх договорах деталізуються / конкретизуються умови поєднання навчання в закладі освіти та на підприємстві під час організації навчання за ДФЗО для конкретного здобувача освіти. Такий договір містить тільки погоджені з роботодавцем умови та забезпечує відповідність організації навчання здобувача вимогам законодавчо-нормативної бази, зокрема щодо співвідношення обсягів навчання на підприємстві та в закладі освіти.

Адаптація освітнього контенту, контрольних заходів та графіків освітнього процесу до провадження навчання за ДФЗО.

Модернізація ОП в частині сформульованих ПРН, компетентностей, мети тощо. Такий варіант оновлення не потребує перезатвердження ОП вченою радою і може передбачати оновлення таких структурних елементів ОП: перелік освітніх компонентів; структурно-логічна схема; критерії оцінювання, матриці відповідності ПРН та ОК, ПРН та компетентностей.

Розроблення навчальних планів. До початку навчального року гаранті освітніх програм, за якими передбачено дуальну форму навчання, та робочі групи розробляють навчальні плани дуальної освіти, які мають чітке розмежування дисциплін, що їх опановують на робочому місці та в Університеті. Процес розподілу дисциплін відбувається разом зі стейкхолдерами, до уваги беруться затверджені професійні стандарти, а саме:

- здійснюється зіставлення компетентностей, передбачених освітньою програмою в межах освітніх компонентів, і загальних компетентностей, зазначених в конкретному професійному стандарті;
- аналізується перелік трудових функцій (професійних компетентностей, які вони містять, визначені за трудовою дією або групою трудових дій).

Розроблення програми практичного навчання. Її розробляє відповідний (профільний) факультет, інститут (виpusкова кафедра) і погоджує із закладом.

Програма охоплює: мету дуальної освіти, посилення на стандарти, перелік ОК, на опанування і поглиблення яких спрямована дуальна освіта, компетентностей (загальних, спеціальних відповідно до освітньої програми та її компонентів); ПРН, критерії і процедури їх оцінювання, набуття здобувачами вищої освіти практичного досвіду під час професійної діяльності (оцінювання ПРН, які можливо опанувати на робочому місці за відповідними освітніми компонентами, здійснює наставник, викладачі відповідних освітніх компонентів, групові керівники практик разом із кураторами із урахуванням змісту програми підготовки фахівців та фактичних професійних обов'язків конкретного здобувача освіти).

Програма практичного навчання має відповідати потребам конкретного робочого місця та враховувати особливості посадових обов'язків. Укладає куратор і засвідчує декан відповідного факультету (керівник інституту).

Виконання програми дуального навчання відображено в індивідуальному навчальному плані здобувача освіти. Розроблення та погодження індивідуального навчального плану здобувача освіти. Куратори розробляють програми дуального навчання та складають індивідуальні навчальні плани студентів, які здобувають освіту за дуальною формою з урахуванням потреб (вимог) роботодавців. Постійно забезпечується поточний контроль за виконанням індивідуального навчального плану здобувачем освіти.

Розроблення методичного забезпечення освітніх компонентів.

Вибір моделі організації дуальної освіти, переформатування графіка освітнього процесу, адаптація розкладу занять. За розподілом навчального часу в Університеті запроваджено такі різновиди моделей та графіків освітнього процесу.

Модель поділеного дня. Відповідно до цієї моделі навчання в закладі освіти та виконання робочих обов'язків розподіляють за годинами протягом дня. Наприклад, перша половина дня – робота за фахом, друга половина дня – навчання. Або навпаки.

Модель поділеного тижня та блочна модель не є адаптованою до навчання здобувачів освіти галузі 01 Освіта/Педагогіка.

Змішана модель передбачає комбінування або поєднання графіків. Графік освітнього процесу за дуальною формою здобуття освіти може відрізнятися залежно від конкретної моделі дуальної освіти та від особливостей освітньої програми. Теоретичне навчання інтегрується з практичною частиною, що в сукупності дає змогу сформувати/ опанувати програмні результати навчання. Відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» завданням закладу вищої освіти є забезпечення частки навчання на робочому місці в межах 25-60 % від загального обсягу освітньої програми.

Навчання здобувачів відповідно до узгоджених навчальних планів та інтеграція у робочі процеси.

Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання може охопити освітній компонент у повному обсязі, а може — окремі модулі або теми, визначені індивідуальною практичною програмою залежно від роботи конкретного вчителя, його професіограми (за погодженням із наставником).

Здобувач проходить процедуру атестації та оцінку якості сформованих програмних результатів навчання як з боку закладу вищої освіти, так і з боку роботодавця. Але сама процедура атестації не вимагає внесення змін до графіка освітнього процесу. Також атестацію проводимо відповідно до вимог освітнього стандарту та вимог і критеріїв ОП. Зміст атестації (тему кваліфікаційної роботи, програму атестаційного іспиту тощо) погоджуємо із партнерами з реалізації ДФЗО. До складу екзаменаційних комісій входять представники роботодавців (координаторів, наставників) закладів освіти, у яких відбувалося навчання за ДФЗО. Формати участі роботодавців в організації та проведення поточного контролю та атестації узгоджуються в двосторонньому договорі між закладом освіти і роботодавцем.

Уся актуальна інформація щодо організації й провадження навчання студентів за дуальною формою здобуття освіти висвітлена на вебсайті Університету.

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВСП «ТЕХНОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МНАУ»

Володимир РИБАЧУК, директор, кандидат економічних наук,
доцент

Марина КАРЕБА, завідувачка навчально-виробничої практики
кандидат економічних наук, доцент

Сучасний ринок праці вимагає від фахівців не лише ґрунтовних теоретичних знань, але й високої адаптивності, практичних навичок та вміння швидко реагувати на зміни. Одним із актуальних завдань сучасної освіти є забезпечення виробничої сфери кваліфікованим персоналом, конкурентоспроможним на ринку праці.

Головною відмінністю дуальної освіти від традиційних форм навчання є тісна взаємодія між освітніми установами та бізнесом. Дуальна освіта, яка передбачає поєднання теоретичного навчання у закладах освіти з практичним досвідом на підприємствах, є інноваційною моделлю, що має потенціал рушійної сили розвитку української системи вищої та фахової передвищої освіти.

Уперше законодавчо дуальну освіту в Україні визначено у 2018 році Концепцією підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти як спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти. На рік пізніше визначення дуальної форми здобуття освіти увійшло до Закону України «Про вищу освіту». Миколаївський національний аграрний університет відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.10.2019 № 1296 (у редакції наказу МОН від 07.11.2022 №989 Відокремлений структурний підрозділ «Технологіко-економічний фаховий коледж Миколаївського національного аграрного університету» увійшов до переліку закладів фахової передвищої та вищої освіти для впровадження протягом 2019-2023 років пілотного проекту щодо підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти за обраними спеціальностями.

Наказом ректора від 06.10.2023 №224-ОС було затверджено «Положення про порядок організації та проведення дуального навчання у Відокремленому структурному підрозділі «Технологіко-економічний фаховий коледж Миколаївського національного аграрного університету», згідно з яким регламентується порядок запровадження й організація навчання за дуальною формою здобуття фахової передвищої освіти.

На сучасному етапі освітній процес організовується у ВСП «Технологіко-економічний фаховий коледж МНАУ» так, щоб здобувач фахової передвищої освіти отримував базові теоретичні та практичні знання в закладі освіти, а також мав змогу долучатися до виробничого

процесу як працівник підприємства. Саме елементи дуального навчання і є результатом взаємодії закладу освіти з роботодавцями.

Адміністрація Коледжу комунікує з наставниками на підприємствах для координації освітнього процесу і розв'язання оперативних питань. Важливим інструментом моніторингу є опитування здобувачів, викладачів і наставників для оцінювання якості освітнього процесу, результати яких публікують на офіційних ресурсах Коледжу.

Навчання за дуальною формою здобуття фахової передвищої освіти здійснюється на основі укладеного тристороннього договору з індивідуального дуального навчання з обов'язковою умовою роботи здобувачів на відповідних робочих місцях.

Переведення на навчання за дуальною формою здобуття фахової передвищої освіти супроводжується внесенням відповідних змін до індивідуального навчального плану здобувача відповідно до розроблених робочих програм навчальних дисциплін, що пройшли узгодження з керівниками підприємств.

Організація освітнього процесу за дуальною формою здобуття освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу Коледжу, в якому передбачено функції координатора дуальної освіти та куратора. Функції наставника та координатора від роботодавця в реалізації дуальної форми здобуття освіти визначено у договорі.

Оцінювання результатів навчання студентів проводиться спільно з наставниками підприємств, які контролюють виконання завдань у виробничих умовах. Рівень здобутих знань здобувачів викладачі мають змогу оцінити під час заліково-екзаменаційної сесії відповідно до шкали і критеріїв оцінювання результатів навчання, визначених робочими програмами освітніх компонентів. Такий підхід дав змогу здобувачам глибше зануритися у специфіку галузі та отримати відповідні практичні навички, а підприємствам — отримати молодих фахівців, які вже мають досвід виконання конкретних виробничих завдань.

Сьогодні адміністрація та педагогічний колектив коледжу дійшли висновку, що ця система має незаперечні переваги: посилюється

мотивація здобувачів освіти до отримання знань та набуття навичок; робота в тісному контакті зі замовником дає змогу своєчасно отримувати повну інформацію про вимоги роботодавця до майбутнього фахівця, що своєчасно корегує програму навчання; підприємства отримують кваліфіковані кадри, готові якісно працювати без додаткових витрат на первинне ознайомлення із робочими процесами.

Здобувачі фахової передвищої освіти продовжили навчання в коледжі і здобувають загальні, фахові компетентності та результати на робочих місцях кращих підприємств Миколаївської області. Наявним прикладом є ТОВ «Золотий колос», ТОВ «СП «ПАЕК», ТОВ «Екотранс», ОКП «Миколаївоблтеплоенегро» та інші потужні підприємства. У поточному 2024-2025 навчальному році на дуальну форму здобуття фахової передвищої освіти було переведено більше 30 здобувачів різних курсів та спеціальностей.

Позитивним прикладом та дієвим результатом реалізації дуальної освіти у коледжі стали здобувачі, які після завершення здобуття фахової передвищої освіти за дуальною формою продовжили своє кар'єрне зростання на виробництві. Після закінчення ВСП «Технологіко-економічний фаховий коледж МНАУ» таким прикладом є **Наталія Кляпка** — контролер якості сировини IV розряду ТОВ «Екотранс» та **Руслан Молдованенко** — помічник механіка ПП «Веселий роздол».

Здобувачі фахової передвищої освіти, які пройшли навчання за дуальною формою навчання, позитивно оцінюють переваги здобуття результатів навчання в умовах виробництва як засобу підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці, адже це сприяло їх професійному розвитку, зануренню в професійне середовище, адаптації в колективі.

Процес упровадження дуальної освіти не завершується лише підготовкою фахівців. Коледж в умовах реалізації дуальної форми навчання запроваджує моніторинг працевлаштування випускників та налагоджує тристоронні зворотні зв'язки з роботодавцями в системі «ЗФПО-випускник-підприємство».

Загалом дуальна форма освіти має великі перспективи в Україні, оскільки вона дає змогу підготувати кваліфікованих фахівців, готових до роботи в сучасних умовах. Для успішного розвитку цієї моделі потрібно вдосконалювати законодавчу базу, модернізувати інфраструктуру закладів освіти, підвищувати кваліфікацію викладачів та розширювати співпрацю з підприємствами. За умов стратегічного підходу та активної державної підтримки дуальна освіта може стати каталізатором розвитку економіки та підготовки кваліфікованих кадрів для відбудови й майбутнього процвітання України.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВІДОКРЕМЛЕНОМУ СТРУКТУРНОМУ ПІДРОЗДІЛІ «ЗАКАРПАТСЬКИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО ЛІСОТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ»

У 2024-2025 навчальному році впровадження дуальної освіти в коледжі здійснюється на базі однієї спеціальності 187 Деревообробні та меблеві технології (освітньо-професійна програма «Деревообробні та меблеві технології»). В перспективі планується поширення вищевказаної форми навчання і на інші спеціальності.

Призначено у закладі освіти координатора – особу, яка здійснює організаційний, методичний та документальний супровід дуальної форми здобуття освіти (Гобан Юрій Юрійович – заступник директора коледжу з навчально-виробничої роботи).

Надалі було здійснено відбір партнерів-роботодавців.

Як результат відбору роботодавців було вирішено співпрацювати з підприємствами деревообробного профілю:

- Дочірнє підприємство «Ламелла» в особі директора Старовойта Руслана Миколайовича;
- ТОВ «ВУД Інтернаціонал» в особі директора Алексовича В.В.;
- ФОП Ісак Богдан Юрійович;
- ФОП Ісак Ярослав Юрійович.

З кожним роботодавцем складено і підписано Договір про співпрацю. У коледжі розроблено процедуру відбору здобувачів освіти і погоджено з Радою роботодавців.

Впровадження дуальної форми освіти дає змогу студентам поєднувати навчання на стаціонарі та проходити практику (працювати) на підприємствах, здобуваючи практичний досвід роботи і на практиці освоювати отримані знання.

Відповідно до «Положення про дуальну форму здобуття освіти у Закарпатському лісотехнічному фаховому коледжі» переведення здобувачів фахової передвищої освіти на дуальну форму здобуття освіти здійснювалося до початку навчального семестру та/або протягом 30 календарних днів від його початку за наказом директора коледжу.

Здобувач освіти, який виявив бажання навчатися за дуальною формою, подав заяву встановленого зразка.

Роботодавець надає згоду на навчання здобувача освіти за дуальною формою.

Заяви були розглянуті дирекцією коледжу за участю представника ради роботодавців, координатора дуальної форми здобуття освіти у коледжі, куратора групи, завідувача відділення.

Переведення на навчання за дуальною формою здобуття фахової передвищої освіти супроводжується внесенням відповідних змін до індивідуального навчального плану здобувача та відображається в ЄДЕБО.

Складається тристоронній договір про здобуття фахової передвищої освіти за дуальною формою, де прописані обов'язки та права сторін договору.

На підприємстві укладено Згоду на забезпечення навчання на робочому місці (за дуальною формою здобуття фахової передвищої освіти) для кожного здобувача освіти, де вказується спеціальність (187 Деревообробні та меблеві технології), освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр, а також призначається від підприємства координатор, який забезпечує супровід навчання за дуальною формою здобуття освіти, та наставник здобувача фахової передвищої освіти.

Розроблено індивідуальний навчальний план здобувача освіти, який навчається за дуальною формою, він передбачає вивчення всіх тем дисциплін навчального плану не лише в умовах закладу освіти, а й на підприємстві.

Особливо гостро стоїть проблема мотивації для роботодавців. З метою ефективного контролю навчання на робочих місцях було розроблено щоденник навчання за ДФЗО, погоджено зміст навчальної діяльності під час робочого процесу.

Кожне деревообробне підприємство має технологічний процес відповідно до профілю виробництва: виготовлення м'яких меблів, корпусних меблів з плити ламінованої, виробництво меблів з масивної деревини, столярно-будівельні вироби, виготовлення клепок

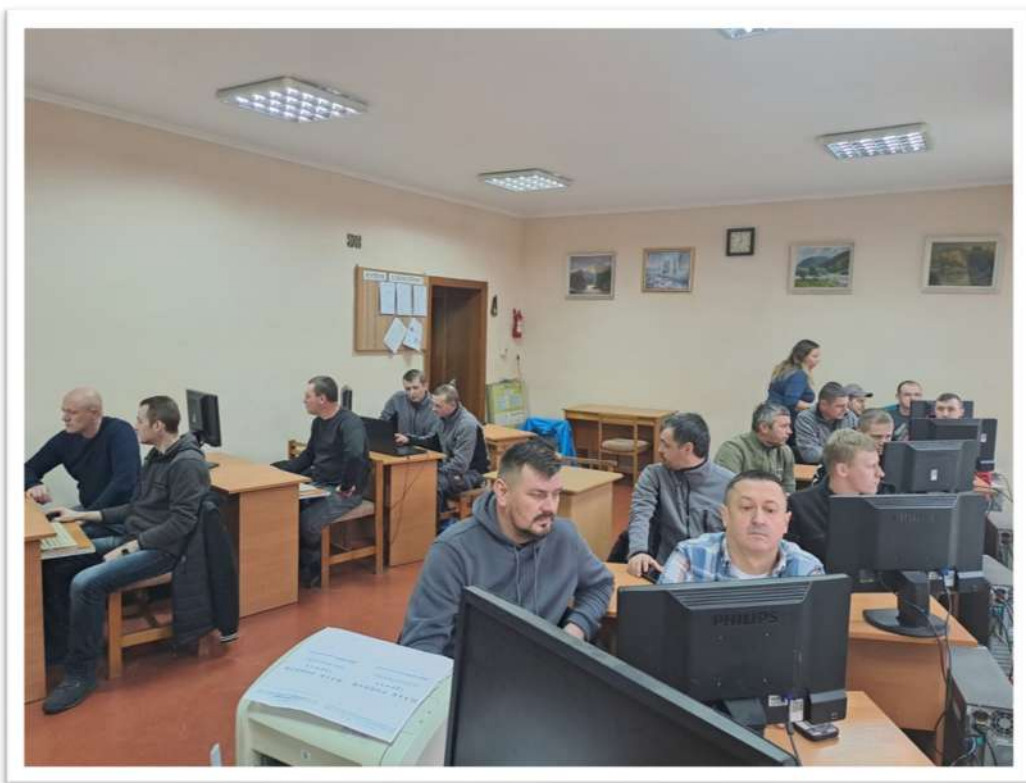
для бондарного виробництва тощо. Отже, здобувач освіти за дуальною формою навчання на одному підприємстві не завжди може отримати необхідні знання, досвід і кваліфікацію в повному обсязі. Можливо, доцільно було б періодично змінювати місце стажування (роботи) здобувача освіти.

Під час перебування на підприємстві здобувачам освіти за погодженням з куратором та наставниками від підприємства визначають окремі дні, коли викладачі коледжу навчають їх з окремих дисциплін.

Фото 2. Заняття на підприємстві

Педагогічні працівники коледжу докладають багато зусиль, щоб навчальні заняття проводилися цікаво, і здобувачі освіти отримали хороші теоретичні знання.

Фото 3. Заняття в комп'ютерному класі коледжу

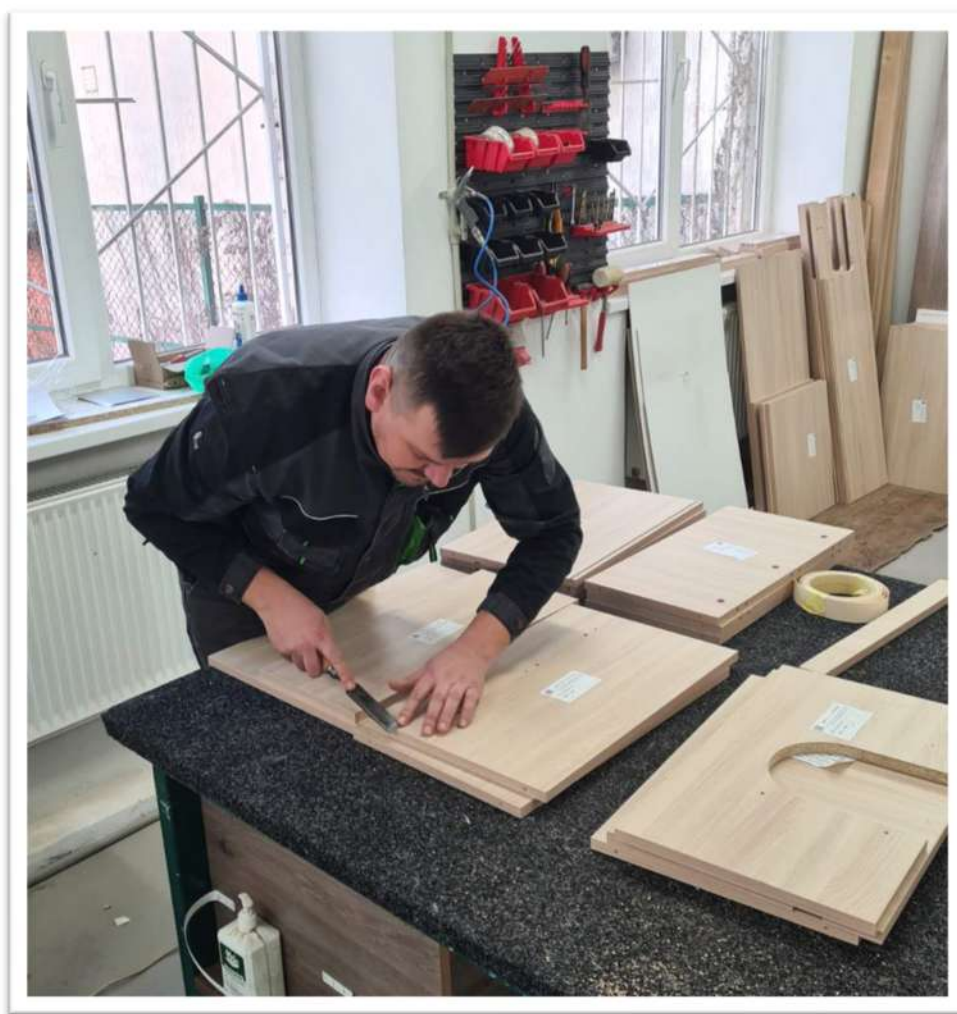

Фото 4. Захоптиві заняття з деревинознавства

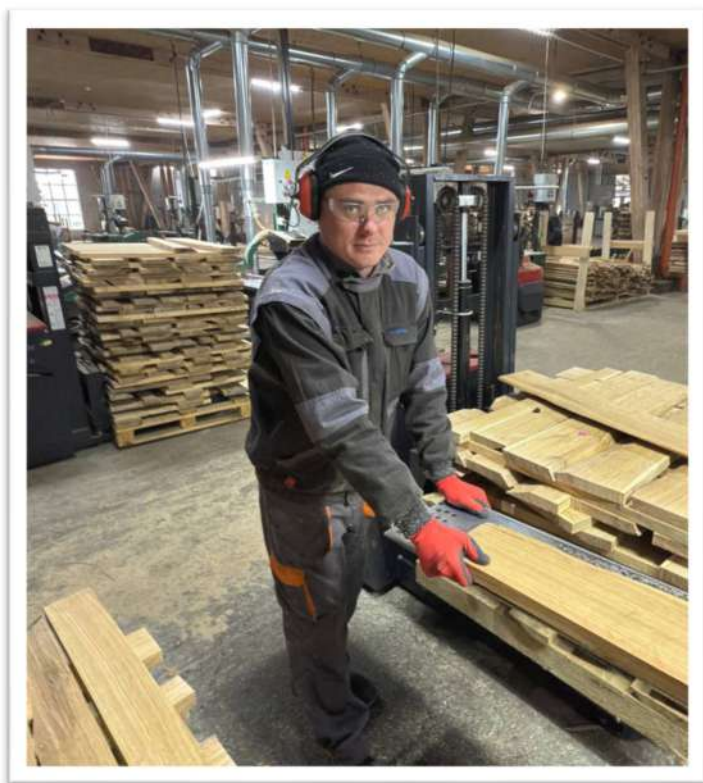
Дуальна форма навчання сприяє тому, що випускник швидко отримає високу конкурентоздатність, що відповідає сучасному ринку праці.

Як результат впровадження дуальної освіти більша частина молоді буде працевлаштована, отже це запобігатиме трудовій міграції населення. У воєнні та післявоєнні часи це питання державної ваги.

Дуальна освіта поєднує теоретичне навчання у закладі освіти з практичною підготовкою на підприємствах, що забезпечує більш ефективний та збалансований підхід до підготовки майбутніх фахівців.

Фото 5. Здобувач освіти за дуальною формою навчання на робочому місці

Фото 6. Здобувач освіти за дуальною формою навчання на робочому місці на підприємстві «ВУД Інтернаціонал»

Фото 7. Здобувач освіти за ДФЗО на робочому місці

**ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ
ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 204 ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА
І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА
ТА 211 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА
У ВСП «МАЛОВИСТОРОПСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ІМЕНІ П.С. РИБАЛКА СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

Юлія САВЕНКО, завідувач навчально-методичного кабінету
Тетяна РОМАСЕНКО, Вікторія МИХАЙЛИК,
Анна КОВАЛІВСЬКА, викладачі зоотехнологічних та ветеринарних
дисциплін

Життєво важливою проблемою для будь-якого студента, ба більше випускника, є пошук можливостей реалізації власних знань і вмінь на практиці. Знайти роботу для людини, яка ще не має диплома або тільки-но закінчила заклад освіти, інколи буває нелегко.

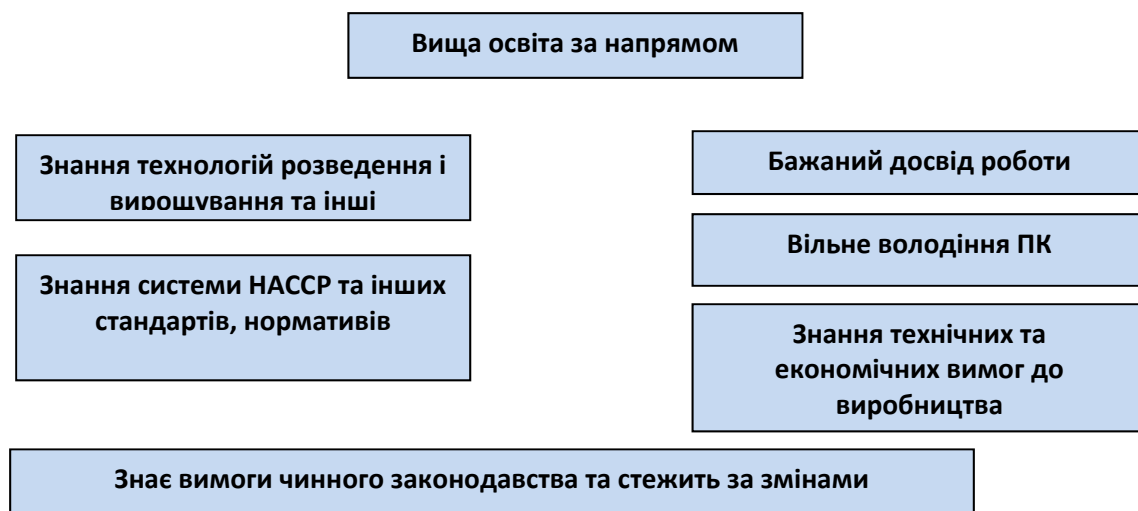
На думку роботодавців, спеціаліст-технолог сфери тваринництва має володіти такими якостями:

- має вищу освіту, бажано за напрямом харчових технологій;
- володіє обов'язковими комп'ютерними програмами 1С, Word, Excel;
- обізнаний у змінах у Законодавстві України та Євросоюзу з виробництва і переробки м'яса;
- володіє знаннями системи HACCP, стандартів ISO 22000, 9001, а також чинних стандартів, нормативів, технологічних інструкцій на підприємстві;
- володіє знаннями технічних та економічних вимог до виробництва, передових методів розведення та вирощування тварин.

Якщо з п'ятьма першими пунктами все зрозуміло — навчальні плани фахової передвищої освіти дають змогу забезпечити теоретичну складову, а от де взяти досвід роботи за період навчання, яким чином освоїти новітні технології, якщо освіта відірвана від виробництва, а вимірювальна техніка вже давно не відповідає сучасним технологіям, а про можливість поновлення матеріально-

технічної бази і говорити годі? Та й, якщо говорити відверто, процес оновлення державних освітніх стандартів дещо затягнутий...

ІДЕАЛЬНИЙ СПЕЦІАЛІСТ-ТВАРИННИК

Ринок праці молодих фахівців — важливий пункт державної економіки. Адже саме молодь має потенціал, здатний прискорювати динаміку розвитку та інтеграційні процеси у державі. Згідно зі статистичними даними Державної служби зайнятості України рівень безробіття серед молоді щороку збільшується. Серед причин низького рівня працевлаштування випускників відзначають відсутність практичного досвіду роботи, недосконалість теоретичної підготовки, низький рівень сформованості навичок трудової діяльності. Ринок праці потребує не просто фахівців, що мають певні знання чи вміння, а спеціалістів, здатних до інноваційної діяльності. За таких умов постає питання щодо системи підготовки майбутніх фахівців, можливість впровадження в освітній процес нових освітніх моделей і насамперед удосконалення та налагодження механізмів взаємодії освіти та ринку праці. Однією з можливостей розв'язання цього питання є **запровадження дуальної форми здобуття вищої освіти.**

Навчаємося працюючи – єднаємо теорію і практику

Федерація роботодавців України порушила тему дуальної освіти ще кілька років тому, адже через неї пришвидшується процес адаптації теоретичних знань, навички роботи в колективі, до робочого місця загалом. Був період, коли роботодавець і освіта були дуже далекі одне від одного, а система дуальної освіти наближає усіх до розуміння, якої кваліфікації, яких знань потребує роботодавець від працівника і вже під ці потреби намагатися підтягувати навчальні програми. Як результат шлях студента до майбутньої професії, час реальної підготовки фахівця скорочується та й конкурентоздатність випускника з дипломом на сучасному ринку праці підвищується, а отже, росте рейтинг закладу освіти на ринку освітніх послуг.

Відповідно до Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти основними результатами впровадження дуальної форми здобуття освіти є:

- розширення та удосконалення практичної спрямованості освітньої програми зі збереженням достатнього рівня теоретичної підготовки;
- забезпечення взаємозв'язку та взаємовпливу різних систем — освіта і виробництво, освіта і наука і виробництво) для впровадження важливих змін, спрямованих на підвищення якості освіти;
- підвищення якості підготовки фахівців відповідно до реальних вимог ринку праці та забезпечення підготовки кваліфікованих фахівців для національної економіки;
- посилення ролі роботодавців та їх об'єднань у системі підготовки кваліфікованих фахівців від формування змісту освітніх програм до оцінювання результатів навчання;
- модернізація змісту освіти з метою приведення його у відповідність до сучасного змісту професійної діяльності;
- підвищення рівня конкурентоспроможності випускників закладів освіти в умовах глобалізації та сприяння підвищенню рівня зайнятості молоді;
- скорочення періоду адаптації випускників закладу освіти до професійної діяльності;

- розроблення (оновлення) професійних стандартів /кваліфікаційних характеристик;
  - підвищення мотивації здобувачів освіти до навчання.
- Основні причини, що спонукали роботодавців підтримати дуальну форму здобуття освіти:
- дефіцит кваліфікаційних фахівців на ринку праці;
  - можливість «утримати» на виробництві працівників, які мають достатній рівень практичної підготовки;
  - старіння кадрів, бажання створити кадровий резерв для економічного зростання регіону;
  - розширення співпраці із закладами освіти, залучення до навчання на виробництві майбутніх фахівців, потенційних працівників підприємства;
  - скорочення періоду адаптації випускників до професійної діяльності;
  - адаптація здобувачів освіти до роботи на сучасному обладнанні, технологій та умов праці на підприємстві.

У ВСП «Маловисторопський фаховий коледж імені П.С. Рибалка Сумського НАУ» налагоджена співпраця з підприємствами, які сприяють отриманню практичних навичок здобувачів освіти за обраною спеціальністю, розвивають бажання отримати омріяну професію, підвищити конкурентоспроможність наших студентів на ринку праці через розвиток професійних компетентностей на робочому місці. Навчальні плани розроблені таким чином, щоб дати змогу студентам коледжу поєднувати теоретичне навчання з набуттям практичних навичок на робочому місці під керівництвом досвідчених фахівців, працювати на сучасному обладнанні, отримувати заробітну плату.

Здобувачі освіти нашого коледжу спеціальності 211 Ветеринарна медицина та 204 Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва працевлаштовані на Глобинському свинокомплексі та м'ясокомбінаті і успішно навчаються за дуальною формою. Це підприємство дотримується високих стандартів вирощування поголів'я без використання хімічних стимуляторів росту. Досвід свинокомплексу показує, що найкращих результатів у загальній схемі

виробництва можна досягти за замкнутого циклу існування і відтворення свиней із власним виробництвом кормів. Тому є сучасна база для пізнання виробничих процесів та розвитку навичок роботи в команді.

Студент групи Т-41 Антон Ушенін працює на свинокомплексі «Глобино» Полтавської області за напрямом вирощування молодняку великої рогатої худоби

Також в напрямі дуальної освіти наш заклад освіти співпрацює з брендом «ДОБРЯНА», який з'явився на ринку України в 2003 році і сьогодні є флагманським міжнародним брендом групи компаній «Мілкіленд». Під торговою маркою випускається продукція з незбираного молока, вершкове масло, а також м'які і тверді сири.

Широкий асортимент сирів під ТМ «ДОБРЯНА» охоплює як традиційні для України види сирів, так і вишукані сорти, що увібрали давні традиції виробництва цих продуктів в Європі. Гордість компанії – сир «Король Артур» зі смаком пряженого молока, який був вперше представлений на ринку в 2004 році. Вся продукція під ТМ «ДОБРЯНА» славиться бездоганною якістю, відповідним міжнародним стандартам управління якості та безпекою продукції.

Студент групи Т-41 Роман Коваленко виготовляє продукцію ТМ «Добряна» (напрямок виробництво молочної продукції)

Студенти спеціальності Ветеринарна медицина також працевлаштовані у ветеринарних клініках та ветеринарних аптеках нашого регіону.

Студентка В - 21 групи Людмила Тарасенко працює у ветеринарній аптеці «Панда» м. Лебедин Сумської області за напрямом «Особливості застосування лікарських засобів у ветеринарії»

Слід наголосити на відпрацюванні практичних навичок студентів та систематичне проведення занять на виробництві на базі ТДВ «МАЯК» Охтирського району, що спеціалізується на розведенні великої рогатої худоби молочного напрямку, вирощуванні зернових та олійних культур.

Студент групи В - 31 Дмитро Наумець працює на ТДВ «Маяк» Охтирського району Сумської області, напрям «Відтворення великої рогатої худоби»

Як підсумок...

В умовах інтенсивного розвитку і реформування системи освіти України широке використання дистанційної та змішаної форми надання освітніх послуг закладами фахової передвищої освіти, ефективність організації залежить від грамотно побудованої взаємодії із зовнішніми і внутрішніми стейкхолдерами, оскільки зовнішнє середовище є замовником ресурсів і формує соціальне замовлення, а внутрішнє середовище є ресурсним потенціалом виробництва.

Розуміння очікувань, інтересів і потреб різних груп стейкхолдерів — це обов'язкова умова стійкого розвитку закладу фахової передвищої освіти.

У кожного свої погляди на запровадження дуальної форми навчання. Ми робимо свої висновки, спираючись на власний досвід та результати роботи коледжу у цьому напрямі, тож погоджуватися з нами чи ні — справа особиста, та все ж спробувати і використати можливості варто!

ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ У ВСП «ХАРКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ДБТУ»

Інна САСІМОВА, кандидат технічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, завідувач відділення

Світлана ЧУЙКОВА, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, заступник директора з навчально-виробничої роботи

ВСП «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ДБТУ» не є учасником пілотного проєкту щодо широкого запровадження у закладі освіти дуальної форми навчання. До початку повномасштабного вторгнення рф ми вивчали це питання, розглядали можливі шляхи його розв'язання, але війна внесла жорсткі корективи.

Місто Харків і Харківська область наразі – це прифронтові регіони з підвищеною небезпекою. За рішенням Харківської обласної військової адміністрації освітній процес здійснюється повністю в дистанційному форматі. Багато підприємств, з якими ми мали довгострокові угоди про співпрацю, тимчасово не працюють або працюють неповний тиждень чи релокувалися до інших регіонів країни. Частина студентів перебуває за межами міста й області, в Центрі та на Заході України або за кордоном.

Також є певна специфіка у закріпленні за підприємствами здобувачів фахової передвищої освіти коледжу. Ми навчаємо студентів за спеціальностями 133 Галузеве машинобудування освітньо-професійної програми Експлуатація та ремонт обладнання харчових виробництв, 142 Енергетичне машинобудування освітньо-професійної

програми Монтаж і обслуговування холодильно-компресорних машин та установок, 181 Харчові технології освітньо-професійних програм Зберігання, консервування та переробка м'яса, Зберігання, консервування та переробка молока, Виробництво харчової продукції, Виробництво хліба, кондитерських, макаронних виробів і харчових концентратів. За цими освітньо-професійними програмами направити групу студентів чисельністю понад 15 здобувачів освіти на одне конкретне підприємство, організацію торгівлі або у сервісний центр не є можливим. Тому у коледжі запроваджено елементи дуальної форми здобуття освіти.

Поштовхом для навчання за цією формою здобуття освіти у багатьох студентів є навчальна практика на робочому місці та виробнича (технологічна) практика.

Після завершення цієї практики за графіком освітнього процесу передбачені канікули, під час яких частина студентів отримує пропозицію від керівництва баз практики щодо подальшого працевлаштування. Вони зазвичай погоджуються.

Наприкінці серпня керівники підприємств звертаються до директора коледжу із запитом про надання дозволу деяким студентам продовжити працювати. Здобувачі освіти проходять відбір і з вересня навчаються з елементами дуальної форми здобуття освіти, поєднуючи теоретичне навчання у коледжі з подальшим набуттям практичних професійних навичок під час роботи на виробництві.

У 2024/2025 навчальному році п'ять студентів коледжу зі спеціальностей 133 Галузеве машинобудування та 142 Енергетичне машинобудування навчаються з елементами дуальної форми здобуття освіти. Ці студенти виконують індивідуальні навчальні плани відповідно до графіків освітнього процесу та навчальних планів спеціальності й освітньо-професійних програм.

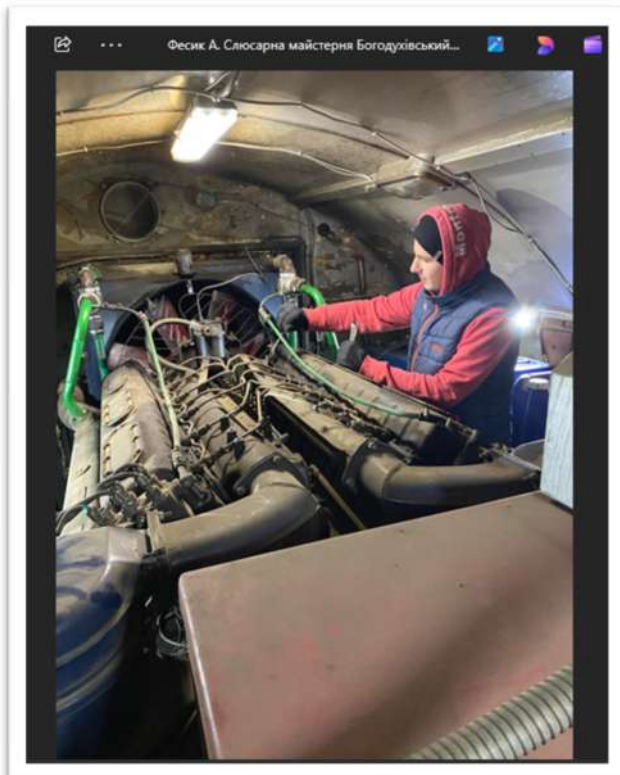
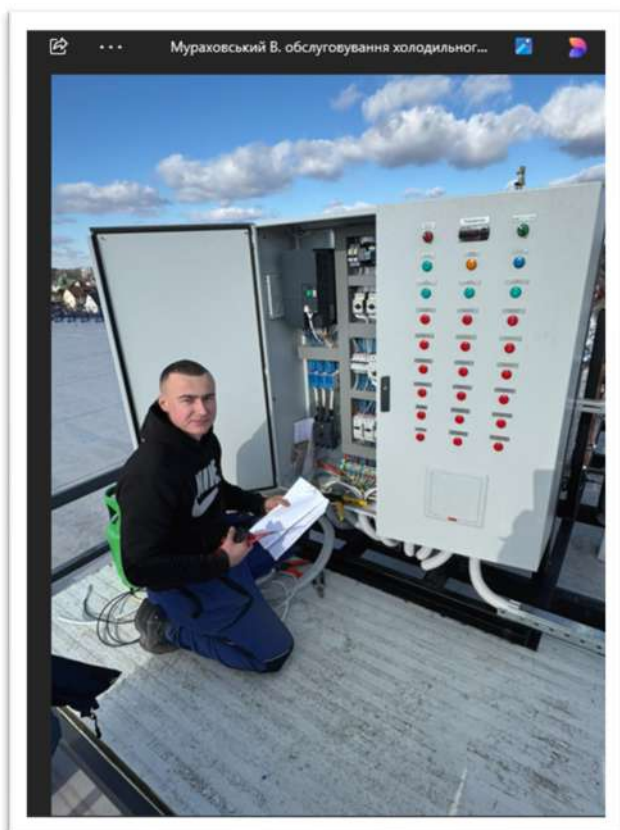
Відповідно до Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13.04.2023 № 426, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.06.2023 за № 929/39985 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки від 08.06.2023 № 710) та Положення про дуальну форму здобуття фахової

передвищої освіти студентів Відокремленого структурного підрозділу «Харківський фаховий коледж харчової промисловості Державного біотехнологічного університету», затвердженого педагогічною радою закладу освіти 31.08.2023, укладені тристоронні угоди між коледжем, студентами й підприємствами ТОВ «Українсько-словенське підприємство «Хлібопекарський комплекс “Кулиничівський”», ТОВ «ХОЛОДОК ГРУПП», ТОВ «ЄВРОЕНЕРГО-ХОЛДІНГ», ТОВ «Богодухівський молзавод», призначені координатори, куратори й наставники від коледжу та зазначених підприємств, узгоджено графіки дистанційного навчання студентів та роботи на виробництвах.

Зазначимо, що здобуття фахової передвищої освіти з елементами дуальності сприяє підвищенню якості професійної підготовки та водночас допомагає у виконання низки важливих завдань освітнього процесу, а саме:

- підвищує якість підготовки фахівців відповідно до реальних вимог ринку праці та забезпечення національної економіки кваліфікованими фахівцями;
- модернізує та осучаснює освітній процес, наближуючи його до вимог роботодавців;
- дає змогу ознайомитися з реальним виробництвом, працювати на сучасному обладнанні, долучатися в режимі реального часу до розв’язання різноманітних виробничо-ситуаційних задач;
- зміцнює та удосконалює практичну складову освітнього процесу зі збереженням достатнього рівня теоретичної підготовки;
- скорочує період адаптації випускників до професійної діяльності після закінчення закладу освіти;
- підвищує рівень конкурентоздатності випускників коледжу в умовах глобалізації та сприяє росту рівня зайнятості молоді;
- підвищує мотивацію здобувачів освіти до навчання;
- посилює роль роботодавців і фахових об’єднань у системі підготовки кваліфікованих кадрів: від формування змісту освітньо-професійних програм до оцінювання результатів навчання.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КРЕМЕНЧУЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО

Володимир НИКИФОРОВ, перший проректор

Відповідно до Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти (наказ МОН від 13.04.2023 № 426, поточна редакція від 05.07.2023), Положення про дуальну форму здобуття вищої освіти у Кременчуцькому національному університеті імені Михайла Остроградського (рішення вченої ради університету від 07.12.2023 № 4, наказу ректора від 07.12.2023 № 227-1), університет проводить підготовку здобувачів освіти за дуальною формою.

Дуальна форма здобуття вищої освіти передбачає здобуття вищої освіти в університеті завдяки поєднанню з навчанням на робочих місцях певних підприємств, установ та організацій для набуття певної кваліфікації на підставі договору.

Мета впровадження дуальної форми здобуття освіти — підвищення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти.

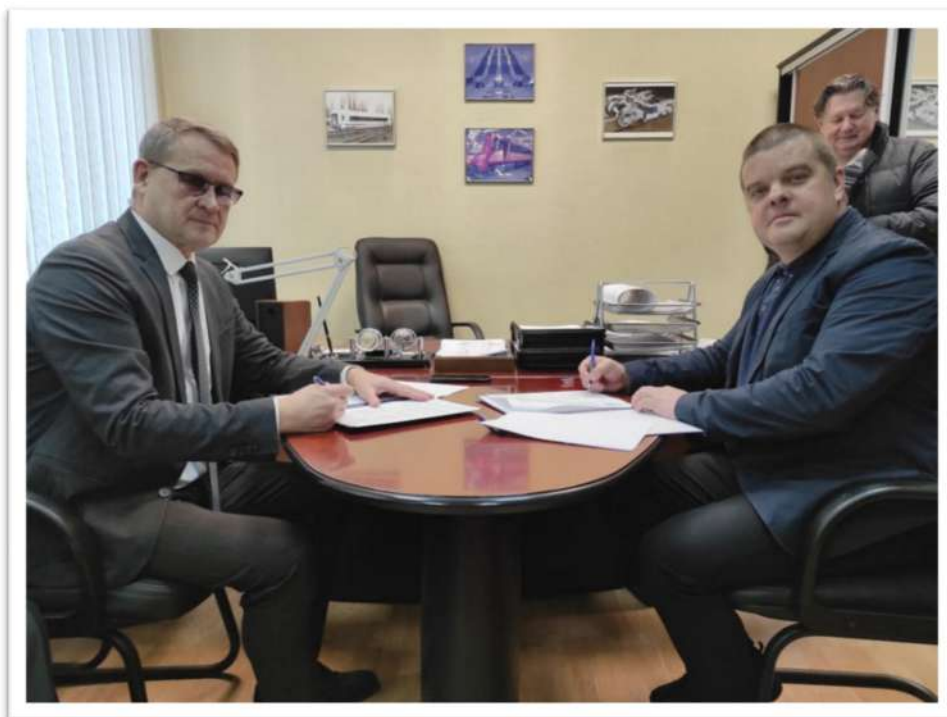
Головними завданнями навчання за дуальною формою є:

- зміцнення та удосконалення практичної складової освітнього процесу зі збереженням достатнього рівня теоретичної підготовки;
- забезпечення взаємозв'язку, взаємопроникнення та взаємовпливу різних систем (наука і освіта, наука і виробництво чи громадський сектор) для впровадження важливих змін, спрямованих на підвищення якості освіти;
- підвищення якості підготовки фахівців відповідно до реальних вимог ринку праці та забезпечення національної економіки кваліфікованими фахівцями;
- посилення ролі роботодавців і фахових об'єднань у системі підготовки кваліфікованих кадрів від формування змісту освітніх програм до оцінювання результатів навчання;
- модернізація змісту освіти з метою приведення його у відповідність до сучасного змісту професійної діяльності;

- підвищення рівня конкурентоздатності випускників університету в умовах глобалізації та сприяння росту рівня зайнятості молоді;
- скорочення періоду адаптації випускників до професійної діяльності;
- підвищення мотивації здобувачів освіти до навчання.

В університеті методичним супроводом дуальної освіти займається навчальний відділ під загальним керівництвом проректора з науково-педагогічної та методичної роботи, організацією та практичною реалізацією — кафедри, факультети (інститути). Розроблено усі необхідні методичні та супровідні документи: Положення про дуальну форму здобуття вищої освіти, Алгоритм зарахування (переведення) здобувачів вищої освіти на дуальну форму навчання, Процедура відбору (набору) здобувачів вищої освіти на дуальну форму навчання, приклади угод про співпрацю тощо.

Укладено угоди (договори) між підприємствами та організаціями міста та Кременчуцьким національним університетом імені Михайла Остроградського про співпрацю за дуальною формою здобуття вищої освіти. Термін дії угоди, як правило, становить п'ять років.

Серед них промислові підприємства та компанії регіону: ПРАТ «ПОЛТАВСЬКИЙ ГЗК», ТОВ «НВП «ЕНЕРГО-ПЛЮС», ТОВ «ШЛЯХ КРАСИ», ПАТ «КРЮКІВСЬКИЙ ВАГОНОБУДІВНИЙ ЗАВОД», ТОВ «ДП СВ Альтера-Кременчук», ФОП «Бантюкова К.А.», ПРАТ «ПГЗК», ТОВ «Лемпдев», ТОВ «НВП "Енерго-плюс"», ПАТ «КВБЗ», ТОВ «Світловодськмонтажсервіс».

Згідно з підписаними договорами (угодами) здобувачі університету офіційно навчаються за дуальною формою здобуття вищої освіти; у середньому в межах 30-40 % навчального часу за навчальним планом припадає на практичне опанування у суб'єкта господарювання. Це здобувачі, які навчаються за спеціальностями:

- Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (141);
- Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології (174);
- Комп'ютерні науки (122);
- Комп'ютерна інженерія (123);
- Електроніка (171);
- Прикладна механіка (131);
- Середня освіта (Інформатика) (014.09).

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Станіслав МОЗОЛЬ, проректор, полковник поліції

Національна академія внутрішніх справ є закладом вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що провадить освітню діяльність з надання освітніх послуг на різних ступенях вищої освіти за спеціальностями 081 Право, 262 Правоохоронна діяльність, 053 Психологія, 281 Публічне управління та адміністрування.

Академія готує фахівців для підрозділів МВС, органів Національної поліції України, інших центральних органів виконавчої влади, а також на умовах договорів із фізичними та юридичними особами через поєднання теоретичної та практичної складових освітнього процесу в умовах, максимально наближених до реалій

функціонування національної правової системи, зокрема, з огляду на особливості діяльності правоохоронних органів України в умовах воєнного стану.

Стратегічним завданням закладу освіти в підготовці фахівців галузей права та правоохоронної діяльності є набуття здатності виконувати складні правові та правоохоронні завдання у сфері правотворчості та

правореалізації, здійснювати аналітичне пізнання правової діяльності й удосконалювати її відповідно до принципів законності та справедливості, що передбачає посилення уваги до якості надання освітніх послуг.

Відповідність освітньо-професійних програм державному стандарту вищої освіти є основним завданням організації освітнього процесу, який ґрунтується на компетентнісному підході, принципах студентоцентризму, автономії, прагматизації, розширення освітніх комунікацій у напрямі всебічного залучення практичних підрозділів, посилення ролі роботодавців у системі підготовки фахівців, конкурентоздатних випускників, поєднання досягнень сучасної науки й техніки, запровадження на системній основі інноваційних методик навчання тощо.

З 2016 року, з огляду на зміну кадрової ситуації в країні та на підставі актуальних на той час вимог Міністерства внутрішніх справ України як засновника закладу, академія взяла курс на посилення практичної складової освітнього процесу, використовуючи елементи дуальної форми навчання та поглиблюючи професійні зв'язки із замовниками на підготовку фахівців.

Використання дуальної форми в освітньому процесі стало стандартом професійного навчання, нормою часу, що сформульована практикою діяльності органів правопорядку в умовах воєнного стану.

Роль стейкхолдерів значно розширено відповідно до нормативних рекомендацій Міністерства освіти і науки України, увагу спрямовано на модернізацію програм практичного навчання в умовах реального часу здійснення виробничих процесів, закріпленням за здобувачами найбільш фахових і досвідчених практичних працівників органів державних органів і установ. За цих умов фактично реалізується індивідуальний підхід до практичного навчання.

З цією метою досягнення найвищих результатів використання дуальної форми навчання в академії процес формування програмних компетентностей і результатів навчання частково перенесено в умови професійної практичної діяльності підрозділів поліції, прокуратури, адвокатури, органів суду тощо. Загалом на практичну підготовку бакалаврів у навчальних програмах передбачено:

- для бакалаврів за спеціальністю 053 Психологія — 27 кредитів (810 год);
- для бакалаврів за спеціальністю 081 Право — 30 кредитів (900 год);
- для бакалаврів за спеціальністю 262 Правоохоронна діяльність — 21 кредит (630 год);
- для здобувачів магістратури за спеціальністю 081 Право — 21 кредит (630 год);

На виконання вимог Державного стандарту з базами для проходження практики укладено відповідні договори, що сприяє відповідальному ставленню організаторів навчання до освітнього процесу. Особливість організації практичної підготовки здобувачів освіти на робочих місцях полягає в тому, що контроль за проходженням практики здійснюється не тільки з боку наставників від виробництва та кураторів від закладу вищої освіти. Безпосередню участь у контрольних заходах беруть представники профільних департаментів міністерства з виїздом на місця практики та подальшою участю у роботі комісії із захисту результатів практичного навчання. Унікальною особливістю втілення дуальної форми навчання є також те, що майбутній фахівець підрозділу (випускник закладу освіти) під час проходження виробничої практики (стажування) перебуває в соціальному просторі майбутньої професії (регіон,

область, район, місто, селище тощо) і фактично в оточенні працівників та керівників трудового колективу, у якому доведеться невдовзі працювати. Майбутні слідчі, дізнавачі, оперативні працівники, криміналісти в процесі практичних занять здобувають той блок спеціальних компетентностей, які не можна сформувати в умовах навчальної аудиторії або на навчально-тренувальному полігоні. До таких компетентностей передусім належать: здатність забезпечувати верховенство права під час виконання фахових завдань, зокрема в умовах правової невизначеності; здатність обґрунтовувати й мотивувати правові рішення, давати розгорнуту аргументацію; здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів тощо (загалом 15 спеціальних компетентностей).

Проте найпотужнішу практичну складову має навчання бакалаврів за освітньою траєкторією «судова експертиза» (спеціальність 081 Право), які навчаються за державним замовленням з використанням практичних потужностей Експертної служби МВС України. Згідно з навчальним планом і графіком освітнього процесу, крім планової практики обсягом 30 кредитів (900 год), здобувачі майже 50% групових занять проводять в експертних лабораторіях під наглядом досвідчених експертів, які з використанням унікального обладнання забезпечують підготовку здобувачів до подальшого складання екзамену на отримання конкретного виду допуску на самостійне проведення експертизи.

Фахівці академії розробляють пропозиції до профільного департаменту МВС України з удосконалення окремих позицій навчальних планів та освітньо-професійних програм типового характеру, що передбачає збільшення кількості годин (до 60 %) для практичної підготовки з можливістю планування занять (для окремих навчальних груп) у форматі самостійної роботи або практичних занять за умови їх проведення науково-педагогічними працівниками на робочому місці у роботодавця. Акцент зроблено на профільних дисциплінах, як-от безпека та порядок у публічному місці; тактико-спеціальна підготовка; оперативно-розшукова діяльність; домедична підготовка; загальна базова військова підготовка; розслідування воєнних злочинів.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТІ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Максим ЗАБАШТАНСЬКИЙ, доктор економічних наук, професор, директор Навчально наукового інституту природокористування та гуманітарних наук

Університет долучився до комплексу заходів в рамках проекту USAID «Економічна підтримка України» та міжнародного форуму ««Публічний діалог бізнесу та закладів освіти» в рамках проекту «Дуальна освіта для України»,

що було реалізовано в партнерстві ГО «Українська Асоціація Маркетингу».

Натепер в університеті відбувається підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою навчання відповідно до розробленого положення «Про дуальну форму здобуття вищої освіти у Національному університеті «Чернігівська політехніка».

В університеті укладено низку договорів про здобуття вищої освіти студентами університету за дуальною формою навчання зі спеціальностей: 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 075 Маркетинг, 121 Інженерія програмного забезпечення, 123 Комп'ютерна інженерія, 131 Прикладна механіка (Комп'ютерно-автоматизовані технології машинобудування), 133 Технології машинобудування, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 201 Агрономія, 205 Лісове господарство, 231 Соціальна робота, 242 Туризм, 274 Автомобільний транспорт.

Практичний досвід навчання ЗВО за дуальною формою сформував передумови узагальнення стримувальних факторів розвитку дуальної форми освіти, з-поміж яких:

- внутрішня та зовнішня релокація суб'єктів господарювання;
- посилення дефіциту кваліфікованих кадрів на ринку праці, ускладнення процесу забезпечення наставництва серед суб'єктів господарювання;
- відсутність гарантій для суб'єктів господарювання в частині збереження працівника після завершення навчання за дуальною формою;
- територіальні диспропорції мотивації праці персоналу, порушення відповідності очікувань здобувачів вищої освіти та можливостей суб'єктів господарювання;
- відсутність дієвих державних механізмів стимулювання розвитку дуальної освіти серед суб'єктів господарювання.

Нині продовжується практична робота щодо популяризації та поширення ДФЗО серед здобувачів вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка».

БЕРЕЖАНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Відокремлений структурний підрозділ «Бережанський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України» не провадить дуальної форми здобуття освіти, але активно впроваджує її елементи в освітній процес, поєднуючи навчання з практичною підготовкою здобувачів освіти на базі підприємств та організацій. Проведення виїзних занять, гостьових лекцій, залучення стейкхолдерів до оновлення матеріально-технічної бази коледжу, стажувань та виробничих практик дає змогу здобувачам освіти отримати реальний досвід роботи у своїй сфері ще під час навчання.

Виїзні заняття є важливою частиною освітнього процесу в коледжі, оскільки вони надають змогу здобувачам освіти безпосередньо ознайомитися із робочими процесами, обладнанням та особливостями професійної діяльності, засвоїти практичні навички та оцінити реальні умови праці. Наприклад, заняття навчальної практики з дисципліни «Експлуатація машин і обладнання» зі здобувачами освіти четвертого курсу спеціальності 208 Агроінженерія проводились на базі підприємства «Захід-Агро МХП» (фото 1-2); виїзне заняття з дисципліни «Бухгалтерська звітність підприємства» на тему «Інформація за сегментами та примітки до річної фінансової звітності» зі здобувачами освіти третього курсу спеціальності 071 Облік і оподаткування проводилось на ПАП «Агропродсервіс» (фото 3-4); виїзне заняття з дисциплін «Дендрологія» та «Механізація робіт в садово-парковому господарстві» зі здобувачами освіти третього курсу спеціальності 206 Садово-паркове господарство — на ФГ «Вікторія-92» (фото 5).

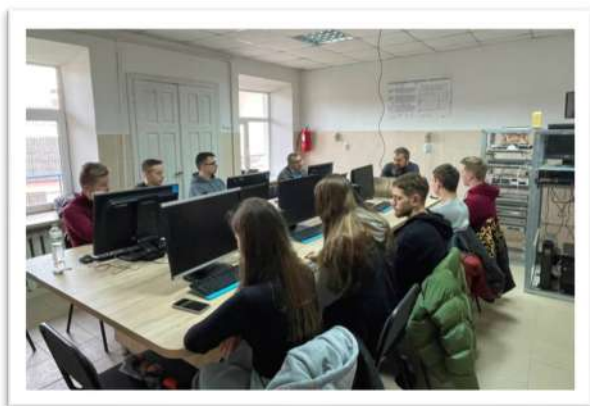
Гостьові лекції дають змогу здобувачам освіти отримати знання від провідних фахівців, дізнатися про сучасні тенденції у професійній діяльності та поставити запитання практикам. Наприклад, Анатолій БУКАЙ, заступник фінансового директора ПАП «Агропродсервіс», Оксана ПЕЛЕХ, економіст галузі тваринництва ПАП «Агропродсервіс» провели лекцію на тему «Прибуток підприємства: його роль, формування та резерви збільшення в сучасних умовах» для здобувачів освіти спеціальностей 071 Облік і оподаткування, 076 Підприємництво та торгівля, 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок та 051 Економіка (фото 6-7).

Андрій ВІЦЕНТНИЙ, директор ПП «Західенергомонтаж» провів лекцію на тему «Монтаж і експлуатація повітряних ліній електропередач» для здобувачів освіти спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (фото 8-9).

Ростислав ГРИБ, директор ІТ-компанії Mobile Effort провів лекцію на тему «Методика створення та впровадження програмного забезпечення» для здобувачів освіти спеціальності 123 Комп'ютерна інженерія (фото 10-11); Олександр ОЛЕКСЮК, регіональний менеджер компанії «ЛЕМКЕН-Україна» в західному регіоні провів лекцію на тему «Машина для обробки ґрунту» для здобувачів освіти спеціальності 208 Агроінженерія (фото 12-13); Оксана ПІДФІГУРНА, головний спеціаліст карантину рослин управління фітосанітарної безпеки ГУ Держслужби в Тернопільській області провела лекцію на тему «Здорові рослини — здорова планета» здобувачам освіти третього курсу спеціальності 206 Садово-паркове господарство (фото 14).

Виробничі практики дають змогу здобувачам освіти отримати безпосередній досвід роботи в реальних умовах, що є важливою складовою підготовки висококваліфікованих фахівців. Наприклад, здобувачі освіти четвертого курсу спеціальності 208 Агроінженерія проходили виробничу практику на базі підприємства «Захід-Агро МХП», ПАП «Агропродсервіс», ФГ «Вікторія-92», СТОВ «Сільцівське», ТОВ «Жива Земля Потутори», ФГ «ФЛЬОНЦ» тощо; здобувачі освіти третього курсу спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок проходили виробничу практику у ТББВ №10019/032 ПАТ «Державний ощадний банк України», Бережанському відділенні № 2 АТ КБ ПриватБанку, бюджетному відділі «Фінансового управління» Бережанської міської ради, Тернопільській філії АТ «СГ «ТАС» тощо, здобувачі освіти четвертого курсу спеціальності 123 Комп'ютерна інженерія проходили виробничу практику у ТОВ «Мегаком», ТОВ «Цифровик», ТОВ «Нео-сервіс», ТОВ «Vivat Servise» та ін.; здобувачі освіти четвертого курсу спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка проходили виробничу практику на базі АТ «Тернопільобленерго», ПАП «Агропродсервіс», ПП «Агроспецгосп+», ФГ «Вікторія-92», ТОВ «Жива Земля Потутори», ТОВ «Бережанський цегельний завод «КЕРАМІК» тощо.

Стажкування викладачів у реальних умовах виробництва сприяє актуалізації знань викладачів, підвищенню їх професійної компетентності, адаптації навчальних програм, поліпшенню якості освіти та забезпечує безперервний зв'язок між освітнім процесом та вимогами сучасного ринку праці. Наприклад, викладачі циклової комісії фізико-математичних дисциплін та інформаційних технологій пройшли онлайн-стажування у компанії GENESIS за напрямом «Створення та розвиток ІТ-продуктів», викладачі циклової комісії електротехнічних дисциплін пройшли стажування на ПП «Західенергомонтаж», викладачі циклової комісії спеціальних економічних дисциплін – на ФГ «Геленківське-2022».

Оновлення стейкхолдерами матеріально-технічної бази коледжу для практичного навчання здобувачів освіти є важливим елементом дуальної освіти. Сучасна матеріально-технічна база забезпечує здобувачам освіти доступ до нового обладнання та підвищує рівень

їхньої підготовки. Наприклад, директор ПП «Західенергомонтаж» Андрій ВІЦЕНТНИЙ поповнив матеріально-технічну базу лабораторій контрольно-вимірювальними приладами, реостатом, ЛАТРом для підготовки здобувачів освіти спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (фото 15), компанія «ЛЕО ЛАЙТМЕН Україна» передала стенд для навчання грозозахисту для здобувачів освіти спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (фото 16), директор ТОВ «Захід-Агро МХП» передав двигун John Deere для підготовки здобувачів освіти спеціальності 208 Агроінженерія (фото 17), ПП Гурко І. А. передав стенд для регулювання розвалу сходження коліс легкових автомобілів фірми Launch для підготовки здобувачів освіти спеціальності 274 Автомобільний транспорт (фото 18).

ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБІП України» активно використовує елементи дуальної форми здобуття освіти в освітньому процесі. Виїзні заняття, гостьові лекції, виробничі практики та

стажування дають змогу здобувачам освіти отримувати необхідні навички та знання для майбутньої професійної діяльності. Використання елементів дуальної форми здобуття освіти сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, які зможуть швидко адаптуватися до вимог сучасного ринку праці.

ДУАЛЬНА ОСВІТА: КРОК У ПРОФЕСІЮ

Науково-методичний центр ВФПО
03151, Київ-151, вул. Смілянська, 11

Підписано до друку 21.04.2025.
Гарнітура Palatino Linotype. Папір офс. Друк офс.